Liite 1 kohdeluettelo

Karttalähde: Kansallisarkisto

Helsingin keskiaikaiset ja uuden ajan alun kylänpaikat 2011

Kohdeluettelo

V.-P. Suhonen & Janne Heinonen

Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut

Kohde 1 Baggböle (Itä-Pakila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001709)

Pakilassa on säilynyt yksi 1700-luvun tontti museoalueena. (218047:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Baggböle (Itä-Pakila)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6680252 I: 387356
P (YKJ): 6683057 I (YKJ): 3387481
Lat (ETRS89/WGS84): 60,24337003° Lon (ETRS89/WGS84): 24,96530448°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,6022' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57,9183'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 36,1321" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 55,0961"

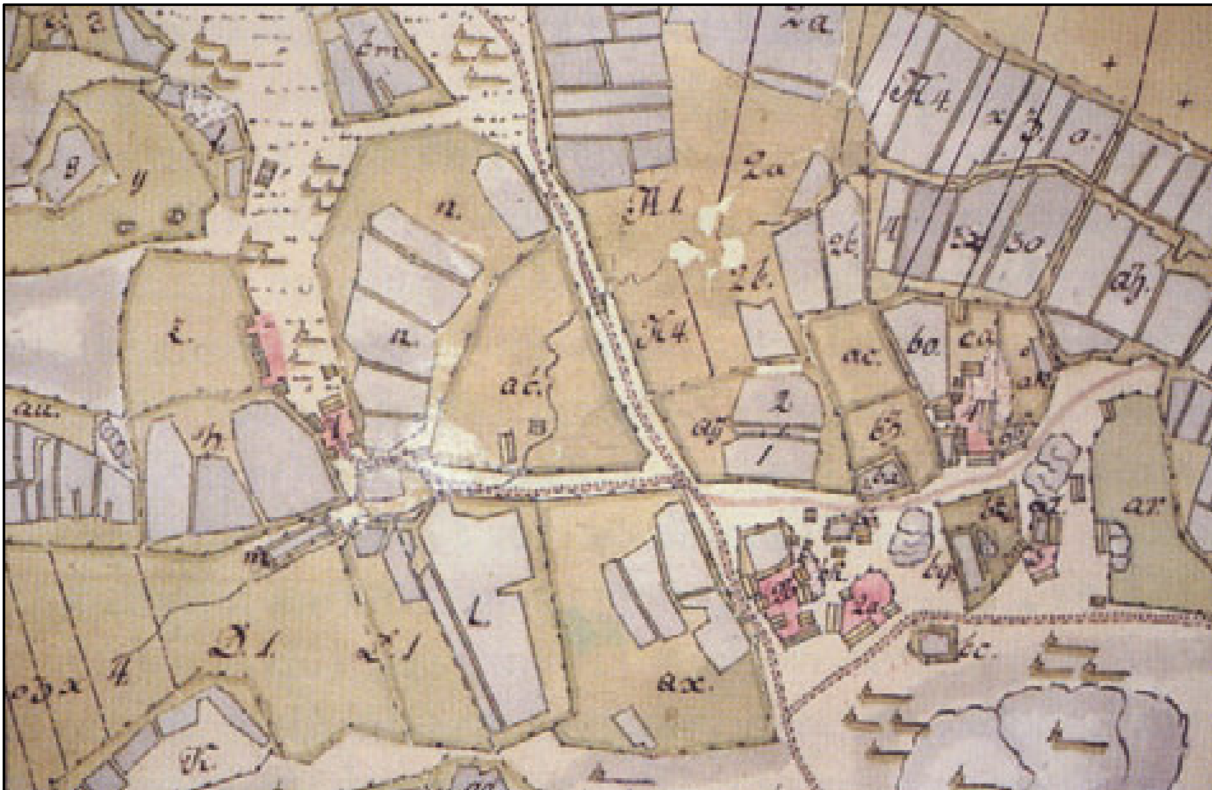
Paikannustarkk: 10 - 100 m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Baggböle esiintyy historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[1]. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Lasse Andersson, Henrick Nilsson, Thomas Larsson, Erick Andersson, Michel Pärsson), jotka maksoivat yhteensä 4 1/4 täysveroa[2]. Kylässä oli vuonna 1556 viisi talonpoikaa[3]. Kylännimi pohjautuu talonnimeen, joka sisältää lisänimen Bagge[4].

Baggbölen vanhin kartta on laadittu 1760- ja 70-luvuilla[5]. Kylässä oli tuolloin viisi tilaa. Murmästars (Mårten Hinric Halon & Mats Petterson), Clasas (Michael Andersson) ja kahteen osaan jaettu Prästbacka (Mats & Erich Andersson) sijaitsivat ryhmänä, kun taas kruunun puustelli Lantmätars (Fredrich Hindersson) seisoi erillään yksinäistalona.

Kartta: Baggböle 1760- ja 70-luvuilla. Keskustontilla ovat Murmästarsin (3), Clasasin (4) ja Prästbackan (2) tontit. Landmätars (1) sijaitsee oikealla erillään muusta kylästä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Baggbölen 1760 – ja 70-lukujen kylänpaikka on edelleen pääosin käytössä. Uudempi maankäyttö on tuhonnut suuren osan vanhasta tonttimaasta. Alueella on mm. koulu ja eriaikaisia omakotitaloja. Clasasin tontti eli nykyinen Pakintalo on museoitu 1700-luvun asuun. Kylän itäisten tonttien Clasasin ja Murmästarsin välissä on tontiksi sopiva rinteen päällä sijaitseva ihmisen muokkaama niittyterassi. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana tiheän heinikon vuoksi huonot. Alueella havaittiin kuitenkin

---

[1] FMU 1492, REA 368. ”*Magnus i Biggabølæ.*”
[2] KA 2920, s. 19–20. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelossa (KA 5006, s. 72) kylään on merkitty viisi savua.
[3] KA 3045, s. 32.
[4] Kepsu 2005, s. 65.
[5] Lalin 1769.

joitakin mahdollisia rakennuksien pohjia, joiden luonteen selvittäminen vaatisi tarkempia tutkimuksia.

Baggbölen kylänpaikan itäpuolella sijaitsevan rinteen yläosassa on ensimmäisen maailmansodan aikaisten linnoitteiden jäännöksiä. Juoksuhaudat ja tuliasemat on täytetty maalla, roskilla ja raivausjätteellä, ja niistä on näkyvissä vain heikkoja merkkejä.

Lännessä erillään sijaitseva Baggbölen Landmätersin tontti on tuhoutunut ensimmäisen maailmansodan aikaisissa linnoitustöissä. Paikalla on tykkipatteri 83 (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000013688).

Baggbölen mahdollista autiotonttia. (218048:1) Kuva V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 19–20; KA 3045, s. 32

Karttalähteet

Lalin, E. 1769: Geometrisk charta öfwer Baggböle bys ägor, Belägne uti Nyland Borgo Härad och Helsinge socken. Afmätte åhr 1769 och i Storskifte lagde åhr 1773 gienom Carl Johan Hartman af E. Lalin. MH B9 1/1-3, 22/1-3.

WebMusketti-kuvat

218047: 1-2, 218048: 1

Kohde 2 Borg (Mellunkylä)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001672)

Borgsin kylästä osa on säilyttänyt talonpoikaisen ulkoasunsa.(218050:1) Kuva. Janne Heinonen.

Nimi:	Borg (Mellunkylä)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677618 I: 395719 P (YKJ): 6680422 I (YKJ): 3395847 Lat (ETRS89/WGS84): 60,22196100° Lon (ETRS89/WGS84): 25,11762316° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,3177' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7,0574' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 19,0596" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7' 3,4434		
Paikannustarkk:	10–100 m		
Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	Vuosaari

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijaitsevassa Borgin kylässä oli vuonna 1540 kaksi talonpoikaa (Nils Larsson, Mårten Persson), jotka maksoivat yhteensä 1 ½ täysveroa[6]. Kylän vierellä on keskiaikainen Vartiokylän linnavuori (muinaisjäännösrekisteritunnus 91010026). Borgin tilaluku laski 1550-luvulla yhteen, ja kylä oli Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa Mellungsbyn alla[7].

Samuel Broteruksen Botbyn kylästä vuosien 1690–1711 välillä laatimalle maanmittauskonseptille on merkitty Borgisby[8]. Ensimmäinen tarkka kartta Borgin tiluksista on Mellungsbyn isojakokartta vuodelta 1775[9].

Kartta: Borgs Mellunkylän vuoden 1775 isojakokartalla. Oikealla näkyvä kallio on Helsingin Vartiokylän Linnavuori. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Borgin kylä on sijainnut matalalla mäellä Helsingin Vartiokylän linnavuoren luoteispuolella. Kylämäen pohjoisosassa on säilynyt asuinkäytössä 1800- ja 1900-lukujen vaihteeseen ajoittuvaa rakennuskantaa. Asuinalueen läpi kulkee edelleen vanha, viimeistään 1700-luvun lopulta periytyvä, kylänraitti. Pääosa vanhasta kylästä on hävinnyt sen länsi- ja eteläpuolelle rakennetun pientaloalueen myötä. Kylätontin itäpuoli on puolestaan tuhoutunut ensimmäisen maailmansodan aikaisissa linnoitustöissä vuosina 1915–1918. Kyläasutuksen vanhimmista vaiheista on voinut säilyä arkeologista aineistoa mäen laella ja pohjoispuolella sijaitsevien vanhojen rakennusten pihapiirissä sekä erillisessä metsäsaarekkeessa kylän lounaisnurkassa, missä on kivijalallisen rakennuksen jäännöksiä.

[6] KA 2920, s. 125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään yksi savu.
[7] KA 3045, s. 75; SAY.
[8] Broterus 1690–1711.
[9] Lalin 1775.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 125; KA 3045, s. 75

Karttalähteet

Lalin, E. 1772: Geometrisk charta öfver Mellomsby byens ägor belägne uti Nyland Borgo Härad och Helsinge socken. Afmätte åhren 1770 och 1771 samt stångfalls åkrar och ängar åhr 1772 af E. Lalin Men skogen storskiftat åhr 1775 genom Carl Johan Hartman af C. P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup. 18/3-4.

WebMusketti-kuvat

218050: 1-3

Kohde 3 Botby (Puotila) Klofvus & Rons (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001673)

Puotilan kartanon päärakennus nykyasussaan (218053:1) Kuva: Janne Heinonen

Nimi:	Botby, (Puotila) Klofvus & Rons	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676580 I: 395099 P (YKJ): 6679384 I (YKJ): 3395227 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21248673° Lon (ETRS89/WGS84): 25,10697580° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,7492' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6,4185' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 44,9522" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6' 25,1129"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	Vuosaari

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijainneessa Botbyssä (Sötebyssä) oli vuonna 1540 yhdeksän talonpoikaa (Mickel Monson, Olof Jönsson, Matts Larsson, Mickel Tomason, Mickel Morthenson, Mickel Tönsson, Jöns Andersson, Lasse Andersson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa[10]. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Botbyyn kahdeksan talonpoikaa[11]. Botbyn nimi pohjautuu ilmeisesti muinaisruotsin henkilönimeen Bote[12].

Botbyn kylän vanhin kartta ajoittuu 1600- ja 1700-lukujen vaihteeseen[13]. Samuel Broteruksen laatimasta kartasta on säilynyt vain maanmittauskonsepti. Kylässä oli tuolloin neljä taloa kahdelle tonttimaalle jakaantuneena. Nissas ja Domars sijaitsivat pohjoisessa ja Klofvus ja Rons etelässä. Vuodelta 1751 olevassa Nils Westermarkin kartassa Domars oli siirtynyt Vartiokylänlahden rantaan[14].

Kartta: Botbyn tilat Klofvus ja Nissas Samuel Broteruksen kylästä 1600- ja 1700-lukujen vaihteessa laatimalla maanmittauskonseptilla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

[10] KA 2920, s. 122–125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kahdeksan savua.
[11] KA 3045, s. 75.
[12] Kepsu 2005, s. 67.
[13] Broterus 1690–1710.
[14] Westermark 1751.

Kuvaus

Kartta: Botbyn tilat Domars (1), Rons (2), Klofvus (3) ja Nissas (4). Domars sijaitsi puolivuosisataa aiemmin Nissasin tilan vierellä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Klofvusin ja Ronsin tilat ovat sijainneet rinnakkain, Vartiokylänlahden länsirannalla sijaitsevalle mäelle. Klofvus on ollut mäen itärinteellä ja Rons mäen vierellä itä-koillisessa. Molemmat tontit ovat viettäneet kohti rantaa, jossa pellot ovat sijainneet. Tonttien pohjoispuolelle Westermarkin vuoden 1751 kartalle merkitty itä-länsisuuntainen tie on edelleen käytössä Puotilantienä.

Klofvusin ja Ronsin tilojen yhdistämisen myötä paikalle rakennettiin 1700- ja 1800 -lukujen taitteessa nykyinen Puotilan kartano. Kartanon päärakennus ja terassoitu pihapiiri ovat tuhonneet suurimman osan muinaisjäännösalueesta. Kartanon ympäristössä sijaitsee myös 1800-luvulla rakennettu sivurakennus, vanhasta viljamakasiinista tehty kappeli sekä itälaidassa uusi pientaloalue. Kartanon ympäristön vuosisatoja jatkunut rakentaminen on todennäköisesti tuhonnut molempien tonttien vanhimpia kerroksia. Klofvusin tilasta on voinut säilyä pieniä alueita kappelin ja kartanon päärakennuksen välissä sekä kappelin itäpuoleisen mäen rinteellä, missä on suuren rakennuksen kiviperustus. Vanhasta Ronssin tilasta on mahdollisesti jäännöksiä kartanon ja pientaloalueen välissä sekä pientaloalueen itäpuolisessa metsikössä. Inventointiajankohtana havaintomahdollisuudet olivat huonot korkean aluskasvillisuuden vuoksi. Paikalla havaittiin kuitenkin mahdollinen uunillisen rakennuksen pohja ja terrasointi.

Nils Westermarkin vuoden 1751 karttaan Ronsin tilan koillispuolella merkitty rakuunatorppa on tuhoutunut täysin pientaloalueen rakentamisen myötä.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 122–125; KA 3045, s. 75.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1690–1710: Bootby Åker Cartan. Botbyn kartan maanmittauskonsepti. MMA Helsinki Ibe* 66

Westermark, Nils 1751: Geometrisk charta öfwer Botbys ägor belägne i Sibbo Sokn Borgo Härad och Nylands Län. Afmät åhr 1751 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 32/1-2.

WebMusketti-kuvat

218053: 1-3

Kohde 4 Botby (Puotila) Domars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019212)

Botbyn Domarsin tonttimaata(218052:1). Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Botby (Puotila) Domars	**Kunta:**	Helsinki
Tarkenne:	kylänpaikat		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676802 I: 395360 P (YKJ): 6679606 I (YKJ): 3395488 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21454609° Lon (ETRS89/WGS84): 25,11156820° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,8728' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6,6941' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 52,3659" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6' 41,6455"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijainneessa Botbyssä (Sötebyssä) oli vuonna 1540 yhdeksän talonpoikaa (Mickel Monson, Olof Jönsson, Matts Larsson, Mickel Tomason, Mickel Morthenson, Mickel Tönsson, Jöns Andersson, Lasse Andersson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa[15]. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Botbyyn kahdeksan talonpoikaa[16]. Botbyn nimi pohjautuu ilmeisesti muinaisruotsin henkilönimeen Bote[17].

Botbyn kylän vanhin kartta ajoittuu 1600- ja 1700-lukujen vaihteeseen[18]. Samuel Broteruksen laatimasta kartasta on säilynyt vain maanmittauskonsepti. Kylässä oli tuolloin neljä taloa kahdelle tonttimaalle jakaantuneena. Nissas ja Domars sijaitsivat pohjoisessa ja Klofvus ja Rons etelässä. Vuodelta 1751 olevassa Nils Westermarkin kartassa Domars oli siirtynyt Vartiokylänlahden rantaan[19].

Kuvaus

Domarsin tila on sijainnut pienellä mäellä noin 400 metriä Ronsin ja Klofvusin tiloista koilliseen. Varsinainen tontti on todennäköisesti sijainnut mäen etelärinteellä, mutta Westermarkin vuoden 1751 kartalle on merkitty ulkorakennuksia myös mäen pohjoispuolelle. Domarsin tontti on nykyään pientaloaluetta ja vanhoja rakenteita ja kulttuurikerroksia on mahdollisesti säilynyt vain mäen pohjoisrinteen puistoalueella ja etelärinteessä sijaitsevassa puutarhassa. Puutarhassa oli havaittavissa jälkiä mahdollisesta kyläasutuksen aikaisesta rinteen terassoinnista.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 122–125; KA 3045, s. 75.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1690–1710: Bootby Åker Cartan. Botbyn kartan maanmittauskonsepti. MMA Helsinki Ibe* 66

Westermark, Nils 1751: Geometrisk charta öfwer Botbys ägor belägne i Sibbo Sokn Borgo Härad och Nylands Län. Afmät åhr 1751 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 32/1-2.

WebMusketti-kuvat

218052: 1

[15] KA 2920, s. 122–125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kahdeksan savua.
[16] KA 3045, s. 75.
[17] Kepsu 2005, s. 67.
[18] Broterus 1690–1710.
[19] Westermark 1751.

Kohde 5 Botby (Puotila) Nissas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019213)

Botbyn Nissasin tonttia nykyään.(218054:1) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Botby (Puotila) Nissas	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677106 I: 395316 P (YKJ): 6679910 I (YKJ): 3395444 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21726291° Lon (ETRS89/WGS84): 25,11061767° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,0358' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6,6371' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 2,1465" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6' 38,2236"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	Vuosaari

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljänneksessä sijainneessa Botbyssä (Sötebyssä) oli vuonna 1540 yhdeksän talonpoikaa (Mickel Monson, Olof Jönsson, Matts Larsson, Mickel Tomason, Mickel Morthenson, Mickel Tönsson, Jöns Andersson, Lasse Andersson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa[20]. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Botbyyn kahdeksan talonpoikaa[21]. Botbyn nimi pohjautuu ilmeisesti muinaisruotsin henkilönimeen Bote[22].

Botbyn kylän vanhin kartta ajoittuu 1600- ja 1700-lukujen vaihteeseen[23]. Samuel Broteruksen laatimasta kartasta on säilynyt vain maanmittauskonsepti. Kylässä oli tuolloin neljä taloa kahdelle tonttimaalle jakaantuneena. Nissas ja Domars sijaitsivat pohjoisessa ja Klofvus ja Rons etelässä. Vuodelta 1751 olevassa Nils Westermarkin kartassa Domars oli siirtynyt Vartiokylänlahden rantaan[24].

Kuvaus

Nissasin tontti ja Domarsin 1600-luvun lopun tontti ovat sijainneet 350 metrin päässä Domarsin 1700-luvun puolivälin tontista pohjoiseen olevan loivan mäen koillisrinteellä. Molemmat tontit ovat tuhoutuneet viimeistään 1900-luvun lopun pientalorakentamisen yhteydessä. Muistona vanhasta kyläasutuksesta ovat nykyaikaan käytössä säilyneet tiet, Vehkalahdentie ja Ruotsinpyhtääntie. Tonttien pohjoispuolelle Westermarkin vuoden 1751 kartalle merkityn riihen kiviperustus on mahdollisesti edelleen havaittavissa rakentamattomalla tontilla.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 122–125; KA 3045, s. 75.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1690–1710: Bootby Åker Cartan. Botbyn kartan maanmittauskonsepti. MMA Helsinki Ibe* 66

Westermark, Nils 1751: Geometrisk charta öfwer Botbys ägor belägne i Sibbo Sokn Borgo Härad och Nylands Län. Afmät åhr 1751 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 32/1-2.

WebMusketti-kuvat

218054: 1-3

---

[20] KA 2920, s. 122–125. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kahdeksan savua.
[21] KA 3045, s. 75.
[22] Kepsu 2005, s. 67.
[23] Broterus 1690–1710.
[24] Westermark 1751.

Kohde 6 Brakvik (Länsi-Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001688)

Brakvikin pohjoisempi autiotontti. Tontti jatkuu oikealla sijaitsevaan metsikköön.(218056:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Brakvik (Länsi-Herttoniemi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6676514 I: 390594
P (YKJ): 6679318 I (YKJ): 3390720
Lat (ETRS89/WGS84): 60,21070994° Lon (ETRS89/WGS84): 25,02577026°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,6426' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1,5462'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 38,5558" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1' 32,7729"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta: 203406 **Perusk. nimi:** Helsinki

Historia

Brakvik mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1526[25]. Brakvik on saanut nimensä viereiseltä merenlahdelta, jonka määriteosa tarkoittaa rantaan ajautunutta kaislaa tai muuta vesikasvia[26]. Brakvik liitettiin vuonna 1555 Viikin latokartanoon[27]. Jaakko Teitin vuosina 1555–1556 laatiman luettelon mukaan mukaan sipoolaisella Hans Erichssonilla oli rälssimaata ”*halfparten i Brackuick*”[28]. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa mainitaan sopimusveroa maksava ”*Erich i Brackuick”*[29].

Brakvikin sijaintialue näkyy Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. Itse Brakvikin tonttia ei kuitenkaan ole merkitty kartalle.[30] Keskiaikainen Brakvik on saattanut sijaita samalla paikalla kuin 1700-luvun lopulla alueella ollut Brakvikin torppa[31]. Asiasta ei kuitenkaan voi olla varma ilman arkeologisia tutkimuksia.

Kartta: Brakwickin torppa I. R. Hasselbladin vuonna 1764 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

---

[25] Kerkkonen 1965, s. 167. *”Brackebuw.”*
[26] Kepsu 2005, s. 181.
[27] Kerkkonen 1938, s. 21; Korpinen 1981, s. 45.
[28] Teitti, s. 80.
[29] KA 3045, s. 3.
[30] Forssel 1687.
[31] Hasselblad 1764,

Kuvaus

Ryönänlahden Mölylän alueella on kaksi autiotonttia. Keskiaikainen Brakvikin tila on mahdollisesti sijainnut niistä jommallakummalla. Pohjoisempi tonttimaa sijaitsee ulkoiluteiden risteyksessä kallion juurella ja se jatkuu metsänreunaa pitkin itään. Tontti on ollut käytössä vielä 1940-luvulla, ja näkyvät rakenteet liittyvät kohteen viimeiseen käyttövaiheeseen. Metsikössä on useita rakennusten kivijalkoja ja yksi kellari. Lännessä olevalla niittyalueella erottuu yksi rakennuksen pohja ja pellon vierellä oleva ramppi.

Eteläisempi autiotontti on 1700-luvun lopun torpan paikka. Paikka on nykyään umpeenkasvanutta metsäryteikköä, jossa erottuu tiheä aluskasvillisuuden alta kahden rakennuksen paikat. Herttoniemen viljelypalstojen länsipuolisessa metsikössä oleva rakennuksen pohja on melko nuori. Kallion etelärinteellä terassilla sijaitseva rakennus vaikuttaa sen sijaan tiilien perusteella vanhemmalta. Tontille johtaa pohjoisesta vanha tienpohja. Havainto-olosuhteet olivat inventointiajankohtana ryteikköisen maaston ja tiiviin aluskasvillisuuden vuoksi huonot.

Brakvikin eteläisellä alueella sijaitseva vanhan rakennuksen pohja(218057:1). Kuva: V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

KA 3045, s. 3.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Hasselblad, I. R. 1764: Charta öfwer en del af Brakwiks Torps åker och äng, affattad vid Härads Syn emellan Wiks Ladugård och Hertonäs, den 20. junii 1764 af I. R. Hasselblatt. MH B7 Helsinki kaup. 5/4.

WebMusketti-kuvat

218056: 1-2

Kohde 7 Brändö (Kulosaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001686)

Brändön kylänpaikan terassia.(218058:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Brändö (Kulosaari)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6674738 I: 390270
P (YKJ): 6677541 I (YKJ): 3390396
Lat (ETRS89/WGS84): 60,19468568° Lon (ETRS89/WGS84): 25,02088811°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,6811' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1,2533'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 40,8684" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1' 15,1972"

Paikannustarkk:	10–100 m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Brändö mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1515[32]. Kylän nimi viittaa siihen, että saari on palanut[33]. Brändössä oli vuonna 1540 yksi talonpoika (Erich FIS Philpusson), joka maksoi kokonaisen täysveron[34]. Sama talonpoika asui Brändössä vielä vuonna 1556[35].

Brandön vanhin kartta on vuodelta 1692[36]. Kylän alueella oli tuolloin Brändön kartano. Kartano siirrettiin 1700-luvun puoliväliin mennessä jonkin matkaa etelämmäksi ja vanha tontti jäi tyhjilleen[37].

Kartta. Brändön kartano Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Brändön kartanon 1600-luvun lopun tonttimaa sijaitsee kallion etelärinteellä olevalla suojaisella terassilla. Suuri osa vanhasta tontista on nykyään Hertoniemen

[32] Kerkkonen 1965, s. 164. *”Brendbuw.”*
[33] Kepsu 2005, s. 72.
[34] KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 91) on merkitty kylään yksi savu.
[35] KA 3048, s. 35.
[36] Broterus 1692e.
[37] Westermark 1754.

siirtolapuutarha-alueella, ja on luultavasti tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Tontin pohjoisreuna on rakentamatonta nurmikkoaluetta, jonka halki kulkee ulkoilupolku. Paikalla ei ole näkyvissä vanhoja rakenteita, mutta on mahdollista, että niitä on säilynyt maan alla

Myös Brandön kartanon nykyinen paikka sopisi vanhaksi tonttimaaksi. On mahdollista, että kartano on siirtynyt 1700-luvulla vanhalle tontille.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 1; KA 3048, s. 35

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1692e: Geometrisk Charta öfwer Brendöö i Bårgo Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1692. MH B7 9/1.

Westermark, Nils 1754: Brändö. MH B7 Helsinki kaup. 9/7.

WebMusketti-kuvat

2180058: 1-2

Kohde 8 Båtsvik (Laivalahti) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001685)

Båtsvik on tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. .(218055:1) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Båtsvik (Laivalahti)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	mahdollinen muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit:
P: 6674261 I: 390866
P (YKJ): 6677064 I (YKJ): 3390992
Lat (ETRS89/WGS84): 60,19056515° Lon (ETRS89/WGS84): 25,03188660°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,4339' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1,9132'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 26,0346" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1' 54,7917"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Båtsvik mainitaan ensimmäisen kerran historiallisissa lähteissä mahdollisesti vuonna 1518[38]. Kylä ei esiinny Porvoon läänin 1540-luvun maakirjoissa. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tilikirjassa mainitaan perämies ”*Lasse Persson i Båsuick*”[39]. Porvoon läänin vuoden 1571 hopeaveroluetteloon on merkitty Botsvikistä Michill Larsson[40]. Kylä on saanut nimensä viereiseltä merenlahdelta, jonka nimen määriteosa ”bås” on alun perin tarkoittanut mahdollisesti karsinaa tai loukkua.[41]

Båtsvikin vanha käytöstä jäänyt tonttimaa on merkitty Herttoniemestä 1730- ja 50-luvuilla laaditulle kartalle[42].

Båtsvikin vanha tontti 1730- ja 50-luvuilla laaditulla Herttoniemen kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Båtsvikin tonttimaa on tuhoutunut täysin viimeistään Herttoniemenrannan asuinalueen rakentamisen yhteydessä 1990-luvulla.

Asiakirjalähteet

KA 3046, s. 10; KA 3324, s. 86.

Karttalähteet

[38] Kerkkonen 1965, s. 168. *”bauteuet.”*
[39] KA 3046, s. 10.
[40] KA 3324, s. 86.
[41] Kepsu 2005, s. 92.
[42] Westermark 1752.

Westermark, Nils 1752: Hertonäsbys bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sokn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218055: 1

Kohde 9 Degerö Gård (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001681)

Kartanon koillispuolella on jäljellä vanhaa kyläraittia. .(218059:2) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Degerö gård (Laajasalo)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6672362 I: 392350 P (YKJ): 6675164 I (YKJ): 3392476 Lat (ETRS89/WGS84): 60,17391817° Lon (ETRS89/WGS84): 25,05963681° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10,4351' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3,5782' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10' 26,1054" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3' 34,6925"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Degeröbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Niels Nielsson, Hans Halvarsson, Mats Persson, Anders Persson), jotka maksoivat yhteensä täysveron[43]. Kylän talonpojat ovat vuoden 1548 Helsingin kirkkopitäjän veroluettelossa Santahaminan alla[44]. Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty kylään kolme talonpoikaa (Jakob Hendriksson, Anders Persson, Per Ersson)[45]. Yter Degerö eli Jollas ilmaantuu lähteisiin vuonna 1586. Kylä on saanut nimensä saarelta, jonka määriteosa ”deger” merkitsee suurta.[46]

Kartta: Degerö gård vuonna 1749 (Saulo Kepsu 2005, s. 74)

Degeröllä oli rälssimaata jo keskiajalla. Saaren lounaisosassa sijaitseva Tullholma eli nykyinen Turholma oli Jacob Teitin aikana 1550-luvun puolivälissä Porvoon nimismies Erik Anderssonin ja porvoolaisen rälssimies Per Jonssonin hallussa[47]. Degerön kartano syntyi 1600-luvun puolivälissä, kun meritullitarkastaja Augustin Larsson Svanström muodosti sen kolmesta ostorälssitilasta. Degerön kartano nautti vuodesta 1675 lähtien säterivapautta[48].

[43] KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään neljä savua.
[44] KA 2969, s. 12.
[45] KA 3048, s. 50.
[46] Kepsu 2005, s. 73.
[47] Kerkkonen 1965, s. 79.
[48] Kuisma 1990, s. 211.

Degerön vanhin tarkka kartta on laadittu 1770- ja 1790-luvuilla[49]. Turholmasta on piirretty lisäksi samanaikaisesti erillinen kartta[50]. Degerön alueella oli 1700-luvun lopulla Turholman kapteenipuustelli, Jollaksen torppa, Johan Degerholmin isännöimä rälssiverotila Uppbyss ja Carl Adam Armeltin hallitsema Degerön säteri (=kartano).

Kuvaus

Degerön kartano sijaitsee nykyään samalla paikalla kuin 1700-luvulla. Kartanon lähiympäristö pihoineen on puistomainen. Kartanon pohjoispuolella on hyvin hoidettu lehtimetsikkö. Maastossa erottuu kartanon talous- ja sivurakennusten pohjia.

1700-luvun lopun kartalle kartanon pohjoispuolelle erilleen merkitty tonttimaa on edelleen asuinkäytössä. Kyseisen tontin itäpuolella on kallion suojaisella etelärinteellä tieraitti, jota reunustavat vanhat kevytrakenteiset puutalot. Topografia viittaa siihen, että paikka voisi olla vanha tonttimaa.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 1; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 50.

Karttalähteet

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsinge Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Hellsinge Socken Borgå Härad och Nylands Län. affmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

WebMusketti-kuvat

218059: 1-2

[49] Winter 1794.
[50] Winter 1795.

Kohde 10 Degerö Turholma (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001683)

Degerön kartanon koillispuolella on kumpare, jonka topografia on vanhalle tonttimaalle tyypillinen. .(218062:4) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Degerö Turholma (Laajasalo)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6673118 I: 391112 P (YKJ): 6675920 I (YKJ): 3391238 Lat (ETRS89/WGS84): 60,18037392° Lon (ETRS89/WGS84): 25,03693247° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10' 49,3461" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 12,9569" Z/m.mpy alin: 2,00 Z/m.mpy ylin: 15,00:		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Degeröllä oli rälssimaata jo keskiajalla. Saaren luoteisosassa sijaitseva Tullholma eli nykyinen Turholma oli Jacob Teitin aikana 1550-luvun puolivälissä Porvoon nimismies Erik Anderssonin ja porvoolaisen rälssimies Per Jonssonin hallussa[51]. Turholma on merkitty vuonna 1749 laadittuun karttaan. Ensimmäiset tarkat kartat Turholmasta on laadittu 1700-luvun lopulla. Karttoja vertaamalla ilmenee, että kartano on mahdollisesti siirtynyt 1700-luvun jälkipuoliskolla lännemmäksi nykyiselle paikalleen. Vanha paikka on otettu kuitenkin 1800-luvulla uudelleen käyttöön ja siellä on ollut rakennuksia 1900-luvulle saakka. Aino Acténin huvilan tontti on tullut käyttöön viimeistään 1790-luvulla.

Kartta: Turholma vuonna 1795. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Vuoden 1749 kartalle merkitty Turholman paikka on yhtä vanhaa, muualta siirrettyä, riiheä lukuun ottamatta nykyään autio. Alue on muokattu 1800- ja 1900-luvuilla puistoksi. Purettujen rakennusten kivijalkoja on hyödynnetty näköalaterasseina. Kallion etelärinteen nurmikkoalueella on selvä terassi. 1700-luvun jälkeinen voimakas maankäyttö, viimeisenä kansanpuistonrakennus, on todennäköisesti tuhonnut vanhoja kulttuurikerroksia. On kuitenkin mahdollista, että maan alla on paikoin säilyneitä rakenteita.

Lännessä sijaitseva Turholman 1700-luvun lopun kartanon paikka on edelleen käytössä. Vuonna 1958 palaneen 1800-luvun lopun kartanorakennuksen kivijalka on säilytetty ja täytetty hiekalla. Kivijalasta etelään on vanha huvila ja muita puurakennuksia. Aivan

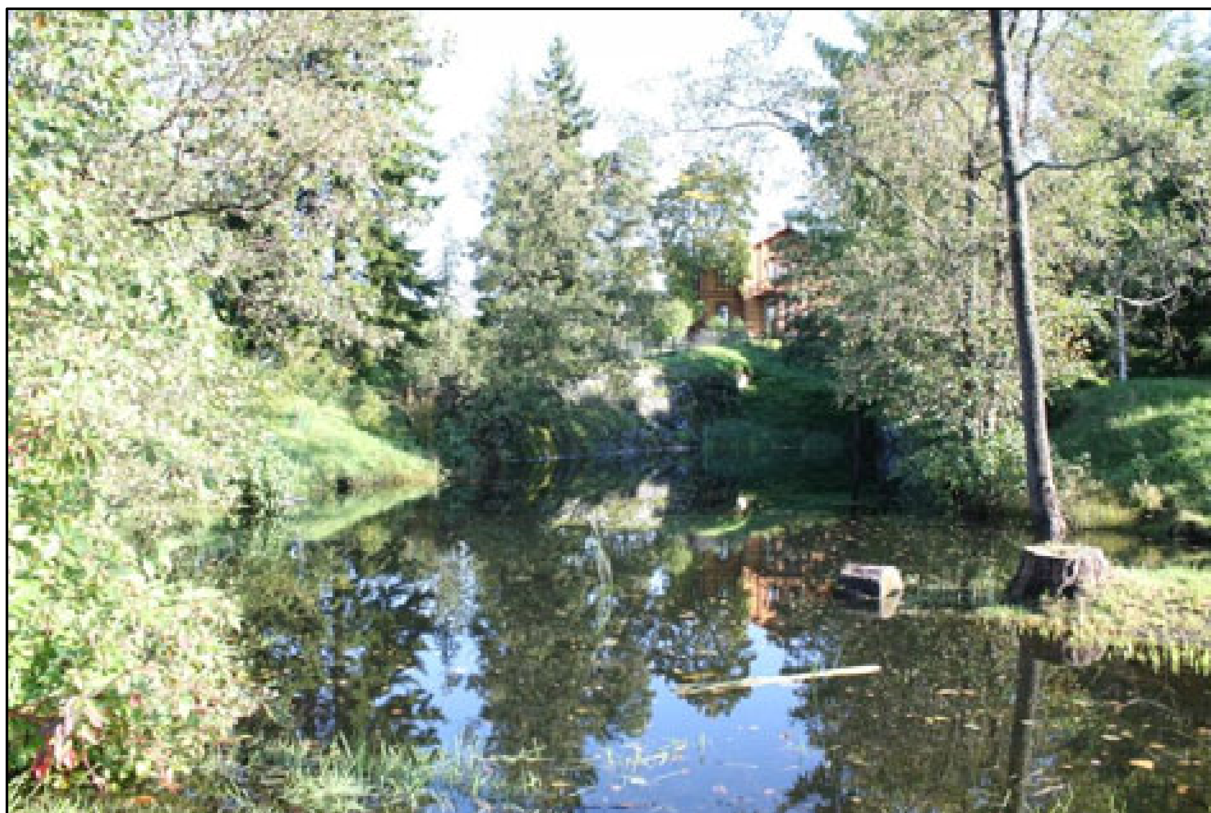
[51] Kerkkonen 1965, s. 79.

alueen etelä-kaakkoisreunassa on pieni metsikkökaistale, jossa erottuu maanpinnalle rakennuksen pohja.

Turholman vanha tonttimaa on muokattu puistoksi. .(218062:6)Kuva. V.-P. Suhonen

Aino Acténin huvilan lounaispuolella on veden täyttämä vanha kaivolouhos.

Vanha louhos Aino Acténin huvilan vierellä.(218062:5) Kuva: V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 1; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 50.

Karttalähteet

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsinge Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Hellsinge Socken Borgå Härad och Nylands Län. affmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

WebMusketti-kuvat

218062: 1-6

Kohde 11 Degerö Uppbys (Laajasalo) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001683)

Osa Degerön Uppbysin tonttimaasta on nykyään puistona. .(218063:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Degerö Uppbys (Laajasalo)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6672920 I: 392012
P (YKJ): 6675722 I (YKJ): 3392138
Lat (ETRS89/WGS84): 60,17883628° Lon (ETRS89/WGS84): 25,05325216°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10,7302' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3,1951'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10' 43,8106" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3' 11,7078":

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Degeröbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Niels Nielsson, Hans Halvarsson, Mats Persson, Anders Persson), jotka maksoivat yhteensä täysveron[52]. Kylän talonpojat ovat vuoden 1548 Helsingin kirkkopitäjän veroluettelossa Santahaminan alla[53]. Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty kylään kolme talonpoikaa (Jakob Hendriksson, Anders Persson, Per Ersson)[54].

Degerön vanhin tarkka kartta on laadittu 1770- ja 1790-luvuilla[55]. Degerön alueella oli 1700-luvun lopulla Turholman kapteenipuustelli, Jollaksen torppa, Johan Degerholmin isännöimä rälssiverotila Uppbyss ja Carl Adam Armeltin hallitsema Degerön säteri (=kartano).

Kartta: Degerön Uppbys vuonna 1749 (Saulo Kepsu 2005, s. 74)

Kuvaus

Degerön Uppbysin tonttimaa on suurelta osin tuhoutunut Laajasalon kirkon ja ympäristön kerrostalokorttelien rakentamisen yhteydessä. Kirkon pohjoispuolella sijaitseva osa kylätontista on nykyään puistona. Maastossa erottuu joitakin mahdollisia rakennuksen paikkoja. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana hyvät.

Asiakirjalähteet

---

[52] KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään neljä savua.
[53] KA 2969, s. 12.
[54] KA 3048, s. 50.
[55] Winter 1794.

KA 2920, s. 1; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 50.

Karttalähteet

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsinge Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Hellsinge Socken Borgå Härad och Nylands Län. affmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

WebMusketti-kuvat

218063: 1-2

Kohde 12 Degerö Yter Degerö (Jollas) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001680)

Jollaksen kartanon puistossa on 1700-luvun torpan jäännöksiä. Torppa on sijainnut taustalla näkyvällä terassilla. (218061:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Degerö Yter Degerö (Jollas)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	yksinäistalot
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6671339 I: 393535 P (YKJ): 6674141 I (YKJ): 3393662 Lat (ETRS89/WGS84): 60,16504860° Lon (ETRS89/WGS84): 25,08151751° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9' 54,1750" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 4' 53,4631"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Degeröbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Niels Nielsson, Hans Halvarsson, Mats Persson, Anders Persson), jotka maksoivat yhteensä täysveron[56]. Kylän talonpojat ovat vuoden 1548 Helsingin kirkkopitäjän veroluettelossa Santahaminan alla[57]. Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty kylään kolme talonpoikaa (Jakob Hendriksson, Anders Persson, Per Ersson)[58]. Yter Degerö eli Jollas ilmaantuu lähteisiin vuonna 1586. Kylä on saanut nimensä saarelta, jonka määriteosa ”deger” merkitsee suurta.[59]

Degerön vanhin tarkka kartta on laadittu 1770- ja 1790-luvuilla[60]. Degerön alueella oli 1700-luvun lopulla Turholman kapteenipuustelli, Jollaksen torppa, Johan Degerholmin isännöimä rälssiverotila Uppbyss ja Carl Adam Armeltin hallitsema Degerön säteri (=kartano).

Kartta: Degerön Jollas vuonna 1749 (Saulo Kepsu 2005, s. 74)

Kuvaus

[56] KA 2920, s. 1. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään neljä savua.
[57] KA 2969, s. 12.
[58] KA 3048, s. 50.
[59] Kepsu 2005, s. 73.
[60] Winter 1794.

Jollaksen eteläisempi torppa sijaitsee tiheässä metsikössä. .(218060:1) Kuva. V.-P. Suhonen.

Jollaksessa oli 1700-luvun puolivälissä kaksi torppaa. Jompikumpi niistä saattaa olla 1500-luvun tilan paikka. Pohjoisemman torpan tontti on säilynyt Jollaksen kartanon hyvin hoidetussa puistossa. Rinteellä terassina erottuvalla tontilla on näkyvissä mahdollinen uunin pohja (laajuus n. 2 x 2 metriä).

Eteläisemmän torpan paikka on edelleen käytössä. Vanhan rakennuksen itäpuolisessa umpeenkasvaneessa metsäryteikössä on yksi melko nuoren rakennuksen kivijalka. Paikka vaikuttaa voimakkaasti myllätyltä. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana tiiviin aluskasvillisuuden ja rankkasateen vuoksi erittäin huonot.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 1; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 50.

Karttalähteet

Winter, Timothy 1794: Charta öfver Degerö Byss Ägor uti Helsinge Socken, Borgå Härad och Nylands Län. Afmätte till åker och äng år 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1794 af Timothy Winter. MH B7 Helsingin kaup. 12/1-10.

Winter, Timothy 1795: Charta öfver Turholms capitains Boställs ägor belägne uti Degerö samfällighet af Hellsinge Socken Borgå Härad och Nylands Län. affmätte till åker och äng 1777 af C.P. Hagström samt skog och utmarcken 1795 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. MH B7 Helsingin kaup. 29/2.

WebMusketti-kuvat

218060: 1-2, 218061: 1-2.

Kohde 13 Dickursby (Tikkurila), Skäggas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001730)

Dickursbyn Skäggasin länsipuoli on autioitunut. .(218064:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Dickursby (Tikkurila) Skäggas	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6685003 I: 390092 P (YKJ): 6687810 I (YKJ): 3390218 Lat (ETRS89/WGS84): 60,28675116° Lon (ETRS89/WGS84): 25,01210520° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 17,2051' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,7263' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 17' 12,3042" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 43,5787"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Dickursby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1501[61]. Kylässä oli vuonna 1540 12 talonpoikaa (Per Olsson, Olof Olsson, Nils Pärsson, Lasse Eriksson, Mikel Nilsson, Lasse Jönsson, Henrik Öriansson, Henrik Pärsson, Nils Morthensson, Simon Matsson, Michel Persson, Päder Jönsson), jotka maksoivat yhteensä seitsemän täysveroa[62]. Yksi talonpojista (Olof Olsson) oli Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan ulkokylänmies[63]. Kylän tilaluku nousi vuoteen 1556 mennessä 14:n ja täysveroluku kahdeksaan.

Dickursbyn vanhin kartta on vuodelta 1706. Kylässä oli tuolloin 11 tilaa jakaantuneena neljälle tonttimaalle[64]. Niistä eteläisin, kahden talon Skäggas, sijaitsee Vantaanjoen eteläpuolella, nykyisen Helsingin kaupungin alueella. Skäggas mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran vasta 1600-luvun alussa[65]. Ei voida kuitenkaan sulkea pois mahdollisuutta, että tonttimaan historia ulottuisi keskiajalle. Skäggas-nimi pohjautuu alkutaloon, jonka isännällä on ollut liikanimi "skägge", partainen[66].

Kartta: Dickursbyn Skäggas Samuel Broteruksen vuonna 1706 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

[61] FMU 4926. *"Michel j Dikursby."*
[62] KA 2920, s. 56–60. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 67–68) on merkitty kylään kymmenen savua.
[63] KA 2961, s. 31.
[64] Broterus 1708c.
[65] Kepsu 2005, s. 76.
[66] Kepsu 2005, s. 76.

Dickursbyn Skäggas on autioitunut 1900-luvulla ja se on pääosin tuhoutunut kehätien ja ympäristön teollisuusrakennusten rakentamisen yhteydessä. Lännessä sijaitsevassa pienessä metsikössä on jäljellä tonttimaan viimeiseen käyttövaiheeseen liittyvien rakennusten jäännöksiä (betonikivijalka, uunin pohja, kuoppa). Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana suhteellisen hyvät, aluskasvillisuus ja puista pudonneet lehdet heikensivät kuitenkin jonkin verran näkyvyyttä.

Asiakirjalähteet

FMU 4926; KA 2920, s. 56–60; KA 2961, s. 31.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1708c: Geometrisk Charta och Afritning uppå Simonsböhle, Beckby, Dickursby och Skeggias byar i Bårgo Herad och Helsing Sochn. MH B9 9/52–54.

WebMusketti-kuvat

218064: 1-3

Kohde 14 Domarby (Tuomarinkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696)

Domarbyn kartanon eteläpuolista puistoa. .(218064:2) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Domarby (Tuomarinkylä)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6681651 I: 387518
P (YKJ): 6684457 I (YKJ): 3387643
Lat (ETRS89/WGS84): 60,25596844° Lon (ETRS89/WGS84): 24,96745049°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,3581' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,0470'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 21,4864" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 2,8218"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Domarby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[67]. Kylännimi perustuu ammattinimitykseen domare, tuomari[68]. Kylässä oli vuonna 1540 15 talonpoikaa (Anders Bäntsson, Michel Andersson, Jöns Jönsson, Mats Andersson, Lasse Nilsson, Simon Hansson, Ol. Andersson, Knut Japsson, Lasse Olsson, Tomas Mårtensson, Olof Andersson, Erik Andersson, Knut Jönsson, Mats Henriksson, Knut Hansson), jotka maksoivat yhteensä 8 täysveroa[69]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan kylän veronmaksajista peräti kahdeksan oli ulkokylänmiehiä (53 % veromaksajista/49 % täysveroista)[70]. Kylässä oli vuonna 1556 12 talonpoikaa (8 täysveroa), joista neljä oli ulkokylänmiehiä. Lisäksi sipoolaisella Hans Erichssonilla oli kylässä rälssimaata[71].

Domarbyn vanhin kartta on laadittu vuonna 1692[72]. Kylässä oli samalla tonttimaalla Petter Smedsin, Johan Classonin, Jakob Bertilssonin, Peter Sigfredssonin, Crister Classonin, Erich Sigfredssonin ja Erich Mattsonin isännöimät talot. Lisäksi kylässä oli ulkokylänmaa. Vuodelta 1765 peräisin olevalle kartalle on merkitty tuolloisten isäntien ohella tilojen nimet Långhansas, Lassas, Stenbergs, Kusmes, Ryttars, Glasmästars ja Skeppars[73].

Kartta: Domarby Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

---

67 FMU 1492, REA 368. *"Jonis i Domareby."*
68 Kepsu 2005, s. 79.
69 KA 2920, s. 16–19. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään seitsemän savua.
70 KA 2961, s. 6-7. Simon Hansson/Kyrkoby, Knut Jopsson/Brutuby, Thomas Mortensson/Tavastby, Olef Ruth/Meileby, Erich Andersson/Baggböle, Knut Hansson/ Kyrkeby, Knut Jönsson
71 KA 3045, s 31.
72 Broterus 1692c.
73 Lalin 1765.

Kuvaus

Domarby on edelleen käytössä. Paikalla on runsaasti Tuomarinkylän kartanon toimintaan liittyviä rakennuksia, mm. useita hevostalleja. Etelässä on museona toimiva 1790-luvulla rakennettu vanha kartano pää – ja sivurakennuksineen. Kylän keskellä olevan kalliomäen päällä ja rinteillä on ensimmäisen maailmansodan aikaisia varustuksia. Voimakas maankäyttö on todennäköisesti tuhonnut kylään liittyneitä rakenteita ja kulttuurikerroksia. Kylän jäännöksiä on kuitenkin saattanut säilyä pihoilla, talojen väleissä ja kartanon eteläpuolisessa puistossa.

Kylämäestä etelään on Vanhan riihipellon keskellä kumpare, jonka päällä on kivijalka. Kumpare näkyy Broteruksen vuoden 1692 kartalla peltojen keskellä olevana aukkona. Paikka sopii riihelle.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 16–19; KA 2961, s. 6-7; KA 3045, s 31

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1692c: Geometrisk Charta öfwer Domarby i Helsing Sochn och Bårgo Lähn. Afmätt 1692. MH B7 30/1-2.

Lalin, E. 1765: Domarby. MH B7 Helsinki kaup. 30/4.

WebMusketti-kuvat

218065: 1-4

Kohde 15 Drumsöby (Lauttasaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001695)

Drumsön kartano on säilynyt kerrostaloalueen keskellä. .(218066:2) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Drumsöby (Lauttasaari)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6671044 I: 382291
P (YKJ): 6673846 I (YKJ): 3382413
Lat (ETRS89/WGS84): 60,15931505° Lon (ETRS89/WGS84): 24,87922748°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9,5589' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,7536'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9' 33,5342" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 45,2189"

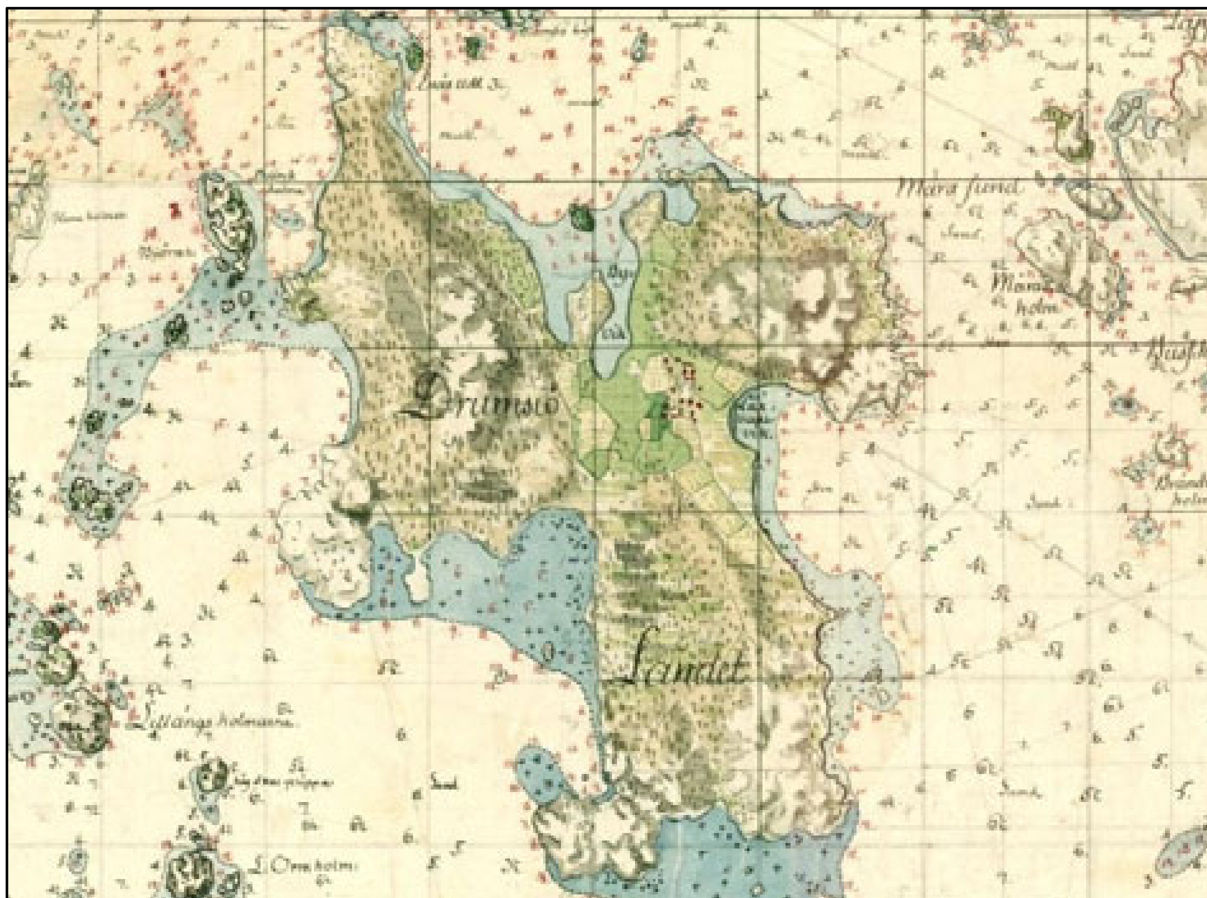
Paikannustarkk: 10 - 100 m

Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Drumsöbyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Lasse Larsson, Jöns Olsson, Lasse Olsson, Ol. Andersson), jotka maksoivat yhteensä ½ täysveroa.[74] Kylännimi pohjautuu muinaisruotsalaiseen miehennimeen Drumber, paksu, kömpelö[75]. Kylän tilaluku laski 1550-luvun lopulle tultaessa kolmeen[76]. 1600-luvun lopulla kylässä oli jäljellä vain kantatalot Heikas ja Bertas.[77]

Drumsön ensimmäinen tarkka kyläkartta on vuodelta 1779[78]. Kylässä oli tuolloin kantatilat Heikas ja Bertas.

Kartta: Lauttasaari kuninkaallisessa merikartastossa 1700-luvun lopussa (KM, s. 60).

Kuvaus

Drumsöby on tuhoutunut lähes täysin 1900-luvun puolessavälissä alkaneen Lauttasaaren kerrostalorakentaminen yhteydessä. Vanhasta 1800- ja 1900-luvuille ajoittuvasta kylämiljööstä ja rakennuskannasta ovat jäljellä vain vuonna 1837 rakennettu Lauttasaaren kartano ja sen vieressä sijaitseva yksittäinen maatalon pihapiiri. Kartano ja sen läheiset rakennukset sijaitsevat pienen mäen päällä paikalla, jossa on nähtävissä kyläasutusta

---

[74] KA 2920, s. 87–88. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään yksi savu.
[75] Kepsu 2005, s. 80–82.
[76] SAY; KA 3045, s. 37.
[77] Kepsu 2005, s. 80–82.
[78] Hagström 1779.

1700-luvun lopun kuninkaallisessa merikartastossa. Kylän vanhempia kerroksia on voinut säilyä kartanon ympäristön viheralueilla.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 87–88; KA 3045, s. 37

Karttalähteet

Hagström, C.P. 1779: Karta öfver Drumsö ägor uti Nylands län, Borgå härad och Helsinge socken, afmätt År 1779 af C. P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup. 14/1-3.

WebMusketti-kuvat

218066: 1-2

Kohde 16 Forsby (Vanhakaupunki, Koskela) (muinaisjäännösrekisteritunnus 91500002)

Forsbyn kylän mahdollista sijaintialuetta Kellomäen lounaispuolella olevalla terassilla. .(218067:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Forsby (Vanhakaupunki, Koskela)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6677139 I: 387977
P (YKJ): 6679943 I (YKJ): 3388102
Lat (ETRS89/WGS84): 60,21560738° Lon (ETRS89/WGS84): 24,97823521°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,9364' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,6941'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 56,1866" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 41,6468"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta: 203406 **Perusk. nimi:** Helsinki

Historia

Forsby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[79]. Kylännimi perustuu vierellä sijainneeseen Vantaanjoen koskeen[80]. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Simon Matsson, Anders Olsson, Pär Jönsson, Clemet Matsson, Mikel Persson), jotka maksoivat yhteensä 1 ½ täysveroa[81]. Kylän maille perustettiin Helsingin kaupunki vuonna 1550. Kaupunki sai mahdollisesti vuonna 1553 kaksi tilaa Forsbystä (yhden täysveron).[82] Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–1556 tilikirjaan on merkitty nokkaverojen maksajiksi Forsbystä Michill Persson, Clemett Mattsson ja Simon Mattsson[83]. Nämä kolme tilaa muodostivat pohjan niille neljälle tilalle, jotka joutuivat Helsingin kaupungin alle vuonna 1569[84]. Forsbyn tilat esiintyvät maakirjoissa 1500-luvun lopulla ja 1600-luvulla[85].

Forsbyn kylänpaikkaa ei ole merkitty vanhoille kartoille. Kylä tai osa siitä on sijainnut Helsingin Vanhankaupungin alueella[86]. Vantaanjoen länsirannalla oli 1700-luvulla Forsbyn tila[87].

Kartta: Forsbyn tila Vantaanjoen suun länsirannalla vuonna 1738. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Forsbyn kylän rakenteita löydettiin Vanhankaupungin niityltä Helsingin kaupunginmuseon arkeologisissa kaivauksissa vuosina 1989–93. Alueen topografian perusteella näyttää mahdollista, että Forsbyn osia olisi sijainnut myös Kustaa Vaasan

[79] FMU 1492, REA 368. *"Forzaby, Farza by, Farzaby."*
[80] Kepsu 2005, s. 84.
[81] KA 2920, s. 24–25. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään viisi savua.
[82] Heikkinen 1994, s. 14.
[83] KA 3048, s. 49.
[84] Heikkinen 1994, s. 14.
[85] SAY.
[86] Heikkinen 1994, s. 248; Vuorela 1994, s. 185–190.
[87] Brinck 1738.

puiston kirkon ja kirkkotarhan itäpuolisella terassilla, suojassa Kellomäen juurella. Paikka on tyypillinen vanhalle tonttimaalle.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 24–25; KA 3048, s. 49.

Karttalähteet

Brinck, Hind. Otto 1738: Geometrisk Charta öfwer Sitution af Fårsen wid Hälsing Gamelstaden jemte den af durchfarts Commission utsedde tracht, till den projecterande Durchfarten, Inrättning belägen i Hälsing Sochn samt Nylands Lähn affattat den 19. october 1738 af Hind. Otto Brinck. MH B7 Helsinki kaup. 8/1.

WebMusketti-kuvat

218067: 1-2

Kohde 17 Granböle (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000016786)

Granbölen tonttimaan alueella on nykyään 1900-luvun alussa perustettu Niskalan arboretum. .(218104:2) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Granböle (Haltiala)	**Kunta:**	Helsinki
Tarkenne:	Kylänpaikka		
Laji:	mahdollinen muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683724 I: 385758 P (YKJ): 6686531 I (YKJ): 3385882 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27407917° Lon (ETRS89/WGS84): 24,93449906° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 26,6850" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56' 4,1966"		
Paikannustarkk:	10–100 m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Kartta: Granbölen tontti on mahdollisesti sijainnut Lars Forsselin vuonna 1691 laatimalle kartalle merkityn autiopellon vieressä. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

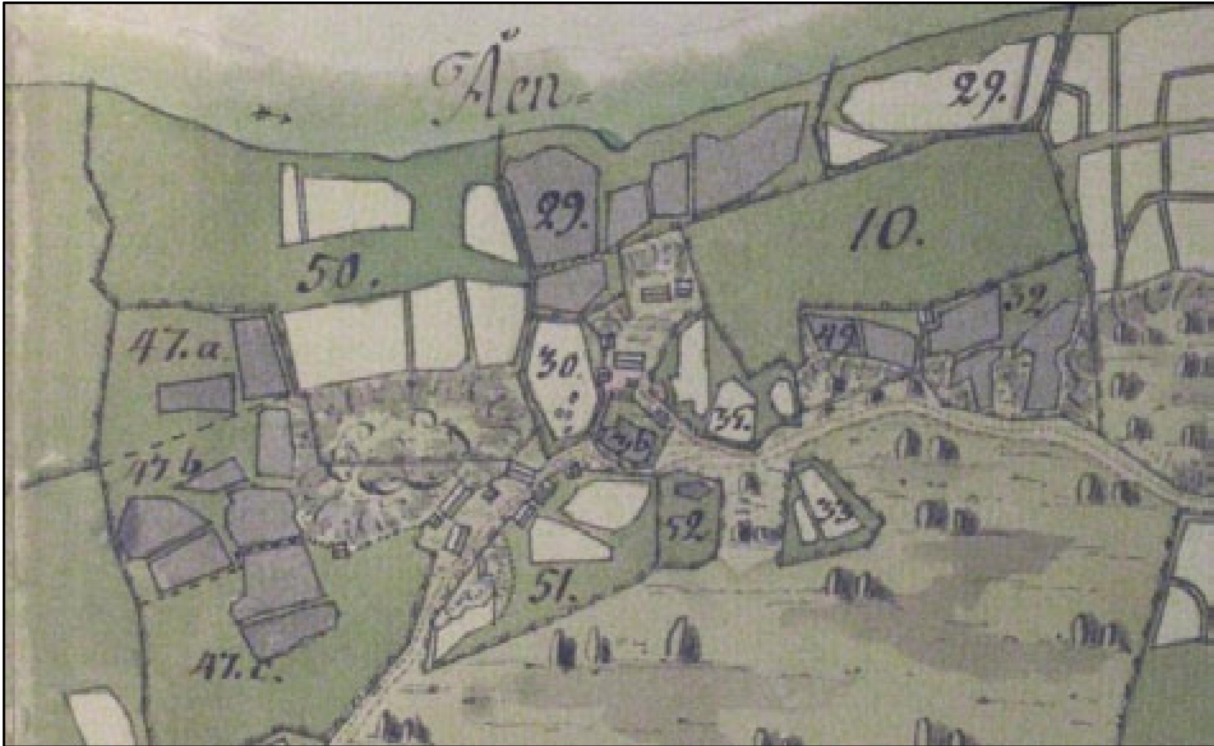
Granböle mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1515[88]. Kylännimen määriteosana on granne (naapuri), joka on alun perin saattanut olla talonnimi[89]. Kylän tilat ovat Porvoon läänin vanhimmissa maakirjoissa yleensä kirjattu naapurikylä Nackbölen alle. Granböle esiintyy omana kylänään Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjassa[90] ja vuoden 1545 savuluettelossa[91]. Granbölessä oli tuolloin neljä talonpoikaa (Oleff Jopsson, Lasse Bertilsson, Thomas Mortensson ja Mats Henrichsson). Porvoon läänin vuosien 1540, 1543 ja 1547 maakirjoissa Thomas Mortensson, Lasse Bertilsson ja Thomas Mortensson ovat Nackbölen yhteydessä[92]. Granböle on Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa yhdistetty Tomtbackaan[93]. Granböle ja Nackböle mainitaan erikseen Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–56 nokkaveroluettelossa[94]. Granbölessä oli tuolloin kaksi talonpoikaa (Tomas Andersson, Knut Olsson) ja Nackbölessä yksi (Tomas Mortensson).

Vanhin Granbölen aluetta kuvaava kartta on vuodelta 1691[95]. Kylän paikasta oli tuolloin muistoina vain autiopelto (”*Granböls ödes åker*”). Samalla alueella oli torppa vuonna 1770[96]. Kylänpaikka on nykyään autiona.

---

[88] Kepsu 2005, s. 175; Kerkkonen 1965, s. 164. *”Grandebuw.”*
[89] Kepsu 2005, s. 175.
[90] KA 5003, s. 5.
[91] KA 5006, s. 78.
[92] KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28.
[93] KA 3045, s. 43–44.
[94] KA 3048, s. 43.
[95] Forssel 1691.
[96] Lalin 1770a.

Granbölestä jonkin matkaa länteen oli vuonna 1691 torppa. Torpan paikka on ollut käytössä 1800-luvulle saakka ja se on nykyään autiona.

Kartta: Granbölen torppa vuonna 1790. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Granbölen tonttimaa on todennäköisesti sijainnut Kuninkaantammentien pohjoispuolella olevan Niskalan arboretumin tienoilla. Lännessä sijaitseva Granbölen torppa liittyy samaan alueelliseen kokonaisuuteen. Havaintomahdollisuudet olivat inventoinnin aikana tiheän aluskasvillisuuden vuoksi huonot. Aluetta on muokattu 1900-luvulla arboretumin rakentamisen yhteydessä voimakkaasti. Paikalle on tehty polkuverkosto ja terasseja. Alueella on myös uudempien 1800- ja 1900-lukujen rakennusten pohjia. Lisäksi pohjoisessa on pellon äärellä betoninen kivijalka ja suuri veden täyttämä kuoppa. Sen sijaan Granbölen kylään varmasti liittyviä rakenteita ei havaittu inventoinnin aikana. Granbölen torpan paikalla erottui aluskasvillisuuden alta yksi mahdollinen uunin pohja ja kiviraunio.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28; KA 3045, s. 43–44; KA 3048, s. 43; KA 5003, s. 5; KA 5006, s. 78.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinge socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

2180104: 1-2

Granbölen torpan sijaintialuetta kuvattuna lännestä. .(218104:1)Kuva: V.-P. Suhonen.

Kohde 18 Gumböle (Gumböle) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010822)

Gumböle keväällä 2007. .(218125:1)Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Gumböle (Gumböle)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6681858 I: 397625
P (YKJ): 6684664 I (YKJ): 3397754
Lat (ETRS89/WGS84): 60,26049531° Lon (ETRS89/WGS84): 25,14986228°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,6297' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 8,9917'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 37,7831" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 8' 59,5042"

Paikannustarkk: <10m

Peruskartta: 204307 **Perusk. nimi**

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljännekseen kuuluneessa Gumbölessä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Simon Andersson, Morthen Larsson, Knut Jonsson, Hinrich Hendrichsson ja Jöns Persson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa[97]. Kylän tilaluku nousi yhdellä vuoteen 1556 mennessä[98].

Samuel Broteruksen laatiessa Gumbölen kartan vuonna 1698 kylässä oli jäljellä kaksi tilaa, Kusas ja Mutars[99].

Kartta: Gumböle Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kohde on inventoitu ja rajattu vuonna 2007[100]. Kohde tarkastettiin 3.10. 2011 ja tilanne todettiin muuttumattomaksi. Tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Peltojen ympäröimällä mäellä on vanhoja raskas- ja kevytrakenteisia taloja. Rakentamatonta tilaa on lähinnä laidoilla ja pihalla. Lisäksi etelässä on rinteellä rakennuksen paikaksi sopiva terassi. Kylän halki kulkevan Samuel Broteruksen kartalle merkityn tien linjaus erottuu edelleen.

[97] KA 2920, s. 134.
[98] SAY.
[99] Broterus 1698f.
[100] Suhonen 2007.

WebMusketti-kuvat

218098: 1-2

Kohde 19 Gumtäktby (Kumpula) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001692)

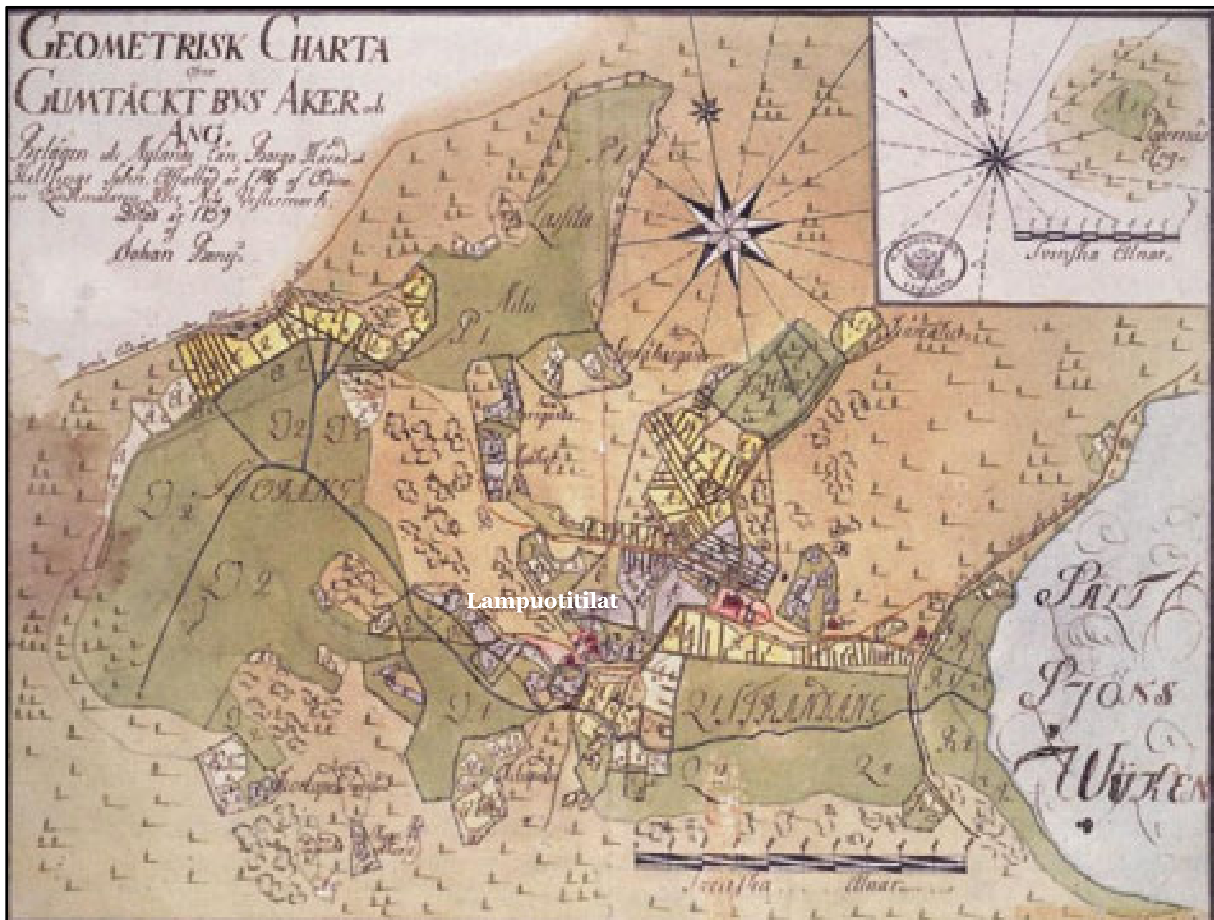

Gumtäktbyn paikka nykyään. .(218069:1)Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Gumtäktby (Kumpula)	**Kunta:**	Helsinki
Tarkenne:	Lampuotitilat		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6675711 I: 386409 P (YKJ): 6678514 I (YKJ): 3386533 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20235951° Lon (ETRS89/WGS84): 24,95075703° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 8,4942" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 2,7253"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Gumtäkt mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1470[101]. Kylännimen perusosana on muinaisruotsin sana täkt, raivio ja määriteosana Gudmund-nimen asu Gumme[102]. Osa kylästä päätyi rälssin käsiin jo keskiajalla. Ritari Laurens Axelsson antoi 14.8.1481 Oluf Lydichssonille rälssikirjeen Gumtäktin tiloihin[103]. Sten Sture luovutti 27.9.1498 Oluf Lydichssonin leskelle kirjeen, jossa tilojen rälssioikeus vahvistettiin[104]. Keskiaikainen säteri päätyi 1600-luvun lopulla Helsingin kaupungin pormestarin pojalle tullitarkastaja Augustin Larssonille, joka aateloitiin Svansström-nimellä[105].

Kartta: Gumtäktby 1740- ja 50-luvuilla. Helsingin kaupungin hallussa olleet lampuotitilat ovat kartan läntisimmällä tonttimaalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Gumtäktiin kuului myös talonpoikaistiloja. Kylässä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Anders Persson, Per Larsson, Ol. Mickelsson), jotka maksoivat yhteensä 2 1/6 täysveroa[106]. Talonpoikaistilojen määrä nousi 1550-luvulla viiteen ja täysveroluku kolmeen[107]. Kylä joutui Helsingin kaupungille vuonna 1569[108].

---

[101] FMU 3432.
[102] Kepsu 2005, s. 86.
[103] FMU 3879.
[104] FMU 4807.
[105] Kuisma 1990, s. 182.
[106] KA 2920, s 25, 86. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään viisi savua.
[107] KA 3045, s. 33.
[108] Kepsu 2005, s. 86.

Gumtäktin vanhin kartta on laadittu vuosina 1746 ja 1759[109]. Kylässä oli tuolloin kaksi tonttimaata. Toisella sijaitsi Henrik Jakob Teschen isännöimä Gumtäktin kartano ja toisella Helsingin kaupungille kuuluneet lampuotitilat. Lisäksi kylässä oli torppa ja krouvi.

Kuvaus

Lampuotikylän paikalla on nykyään kerrostaloalue. Vanha kylänpaikka on täysin tuhoutunut.

Asiakirjalähteet

FMU 3432, 3879, 4807; KA 2920, s 25, 86 KA 3045, s. 33.

Karttalähteet

Bonej, Johan 1759a: Geometrisk charta öfver Gumtäktbys åker och äng, belägen uti Nylands län. Borgo Härad och Hellsinge Sokn affattad år 1746 af ordinarie landmätaren Herr Nils Westermark. Delad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsingin kaup. 10/1-2.

WebMusketti-kuvat

218069: 1

---

[109] Bonej 1759a.

Kohde 20 Gumtäkt gård Kumpulan kartano (Kumpula) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001693)

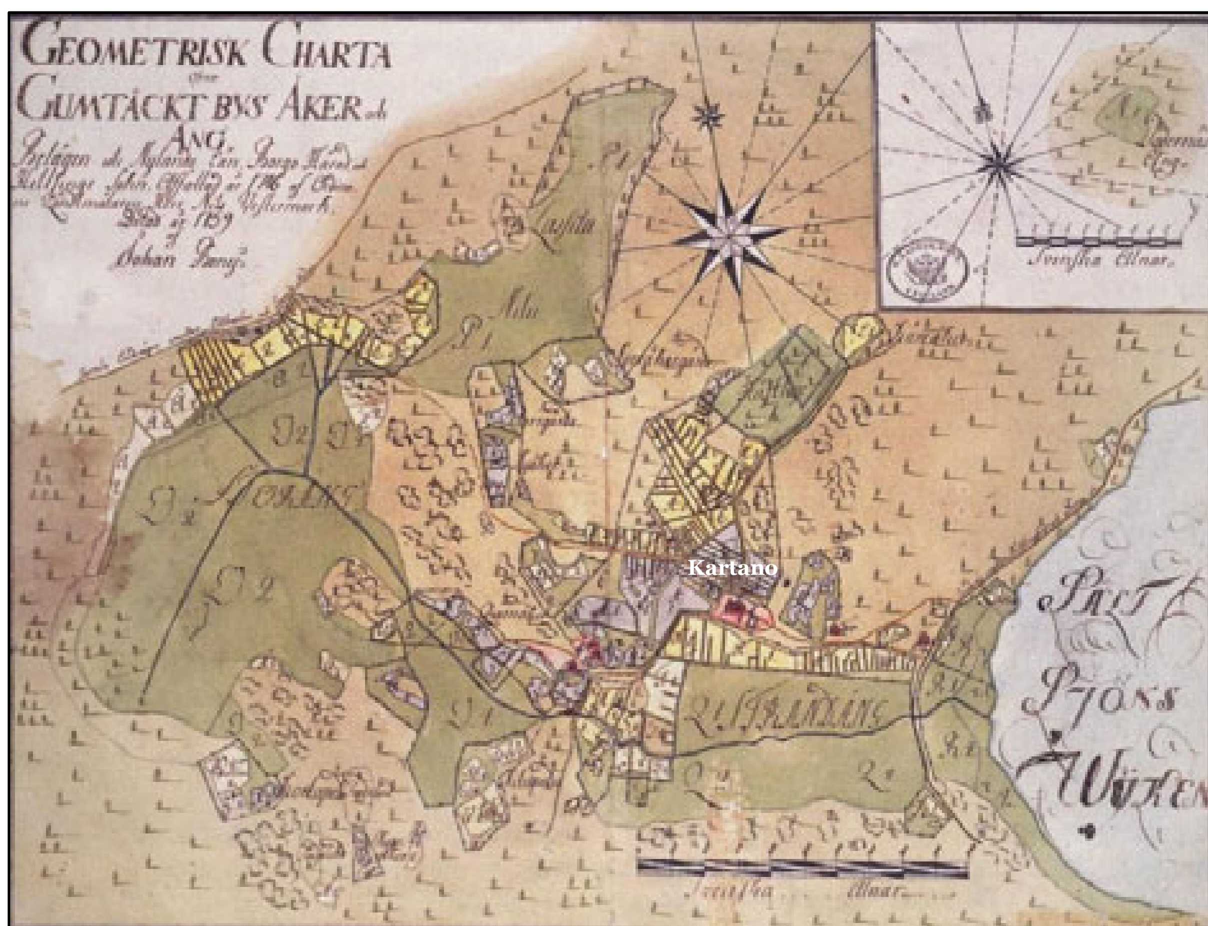
Gumtäktin kartanon päärakennus nykyään. .(218068:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Gumtäkt gård Kumpulan kartano (Kumpula)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kartanot
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6675765 I: 386690 P (YKJ): 6678568 I (YKJ): 3386814 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20292226° Lon (ETRS89/WGS84): 24,95579249° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,1753' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57,3475' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 10,5201" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 20,8530"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Gumtäkt mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1470[110]. Kylännimen perusosana on muinaisruotsin sana täkt, raivio ja määriteosana Gudmund-nimen asu Gumme[111]. Osa kylästä päätyi rälssin käsiin jo keskiajalla. Ritari Laurens Axelsson antoi 14.8.1481 Oluf Lydichssonille rälssikirjeen Gumtäktin tiloihin[112]. Sten Sture luovutti 27.9.1498 Oluf Lydichssonin leskelle kirjeen, jossa tilojen rälssioikeus vahvistettiin[113]. Keskiaikainen säteri päätyi 1600-luvun lopulla Helsingin kaupungin pormestarin pojalle tullitarkastaja Augustin Larssonille, joka aateloitiin Svansström-nimellä[114].

Gumtäktin vanhin kartta on laadittu vuosina 1746 ja 1759[115]. Kylässä oli tuolloin kaksi tonttimaata. Toisella sijaitsi Henrik Jakob Teschen isännöimä Gumtäktin kartano ja toisella Helsingin kaupungille kuuluneet lampuotitilat. Lisäksi kylässä oli torppa ja krouvi.

Kartta: Gumtäktin kartano on merkitty 1740- ja 50-luvuilla laaditulle kartalle. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Kuvaus

---

[110] FMU 3432.
[111] Kepsu 2005, s. 86.
[112] FMU 3879.
[113] FMU 4807.
[114] Kuisma 1990, s. 182.
[115] Bonej 1759a.

Gumtäktin kartanon tontti on edelleen käytössä. Kartanon nykyinen päärakennus on vuodelta 1841. Kartano on luultavasti sijainnut 1700-luvun puolivälissä lännessä nykyään olevan hyvin hoidetun puiston alueella. Tonttialueen itäosassa on kartanon päärakennus sivu- ja talousrakennuksineen. Rakentamatonta tila on rakennusten väleissä, laidoilla, pihoilla ja puistossa.

Asiakirjalähteet

FMU 3432, 3879, 4807; KA 2920, s 25, 86 KA 3045, s. 33.

Karttalähteet

Bonej, Johan 1759a: Geometrisk charta öfver Gumtäktbys åker och äng, belägen uti Nylands län. Borgo Härad och Hellsinge Sokn affattad år 1746 af ordinarie landmätaren Herr Nils Westermark. Delad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsingin kaup. 10/1-2.

WebMusketti-kuvat

218068: 1-2

Kohde 21 Gumtäkt torp (Kumpula) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017308)

Gumtäktin torpan alueella sijaitsevan rakennuksen .(218070:1)pohja. Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Gumtäkt torp	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1

Koordinaatit: P: 6675654 I: 386930
P (YKJ): 6678457 I (YKJ): 3387054
Lat (ETRS89/WGS84): 60,20199286° Lon (ETRS89/WGS84): 24,96018093°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,1196' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57,6109'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 7,1743" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 36,6513"

Paikannustarkk: 10 - 100 m

Peruskartta: 203406 **Perusk. nimi**: Helsinki

Historia

Gumtäktin vanhin kartta on laadittu vuosina 1746 ja 1759[116]. Kylässä oli tuolloin kaksi tonttimaata. Toisella sijaitsi Henrik Jakob Teschen isännöimä Gumtäktin kartano ja toisella Helsingin kaupungille kuuluneet lampuotitilat. Lisäksi kylässä oli torppa ja krouvi.

Kuvaus

Gumtäktin torpan paikka on kalliomäen suojaisella etelärinteellä, Nylanderin puiston itä-länsisuunnassa halkaisevan ulkoilupolun vierellä. Osa torpasta on mahdollisesti sijainnut alueen länsipuolella paikalla, missä edelleen on asuinrakennus. Alueen autioituneessa itäosassa on sekametsää kasvavalla rinteellä terasseja ja kolme mahdollista rakennuksen pohjaa. Alueen itäpuolella on rinteeltä kaivettu maata. Pohjoisessa on kallion laen reunalla 1800- tai 1900-luvulle ajoittuvan ison rakennuksen kivijalka. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiaikana suhteellisen hyvät; puista pudonneet lehdet heikensivät kuitenkin jonkin verran näkyvyyttä.

Asiakirjalähteet

FMU 3432, 3879, 4807; KA 2920, s 25, 86 KA 3045, s. 33.

Karttalähteet

Bonej, Johan 1759a: Geometrisk charta öfver Gumtäktbys åker och äng, belägen uti Nylands län. Borgo Härad och Hellsinge Sokn affattad år 1746 af ordinarie landmätaren Herr Nils Westermark. Delad år 1759 af Johan Bonej. MH B7 Helsingin kaup. 10/1-2.

WebMusketti-kuvat

218070: 1

[116] Bonej 1759a.

Kohde 22 Heikby (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001701)

Heikby on mahdollisesti sijainnut Talin golf-kentän väylien keskellä sijaitsevalla mäellä. .(218051:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Heikby (Munkkiniemi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	mahdollinen muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676427 I: 381736 P (YKJ): 6679231 I (YKJ): 3381858 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20745525° Lon (ETRS89/WGS84): 24,86610323° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4473' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51,9662' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 26,8389" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51' 57,9716"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Heikbyssä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Erik Jönsson (Jönsson Eriksson?), Lasse Jönsson, Per Knutsson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa[117]. Kylänimi sisältää miehennimen Heike tai Heikki[118]. Kylässä oli vuonna 1556 jäljellä vain yksi tila. Loput tilat olivat päätyneet kuuden ulkokylänmiehen haltuun.[119] Kylä autioitui lopullisesti 1600-luvulla[120].

Vanhin Heikbyn aluetta kuvaava kartta on vuodelta 1682[121]. Kylästä oli tuolloin muistona vain Munkkiniemen kartanolle päätyneet pellot. Samuel Broteruksen vuonna 1701 laatimalle kartalle on merkitty Heikbyn niitty[122]. Kylän tarkkaa sijaintia on mahdoton päätellä arkistolähteiden perusteella. Topografian perusteella Heikby on saattanut sijaita nykyisen Talin golf-kentän keskellä olevalla matalalla mäellä. Toisaalta on myös mahdollista, että se olisi sijainnut Talin kartanon eteläpuolisella mäellä.

Kartta: Heikbyn vanhat pellot vuonna 1682. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

117 KA 2920, s. 93–94. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kolme savua.
118 Kepsu 2005, s. 130.
119 KA 3045, s. 43–44.
120 Kepsu 2005, s. 130.
121 Forssel 1682.
122 Broterus & Nycopensis 1701.

Talin kartanon kaakkoispuolella on golf-kentän väylien välissä pieni sekametsän peittämä mäki. Mäen suojaisella etelärinteellä on tontiksi sopiva terassi. Paikalle havaittiin yhden ilmeisesti melko nuoren rakennuksen kivijalka. Muita rakenteita ei löydetty. Havaintomahdollisuudet olivat kuitenkin tiheän aluskasvillisuuden vuoksi erittäin huonot. Lisäksi paikalla on luultavasti tuotu täytemaata golf-kentän rakentamisen yhteydessä.

Heikbyn tonttimaalla on yksi selvä rakennuksen perustus. .(218051:2) Kuva: V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 93–94; KA 3045, s. 43–44.

Karttalähteet

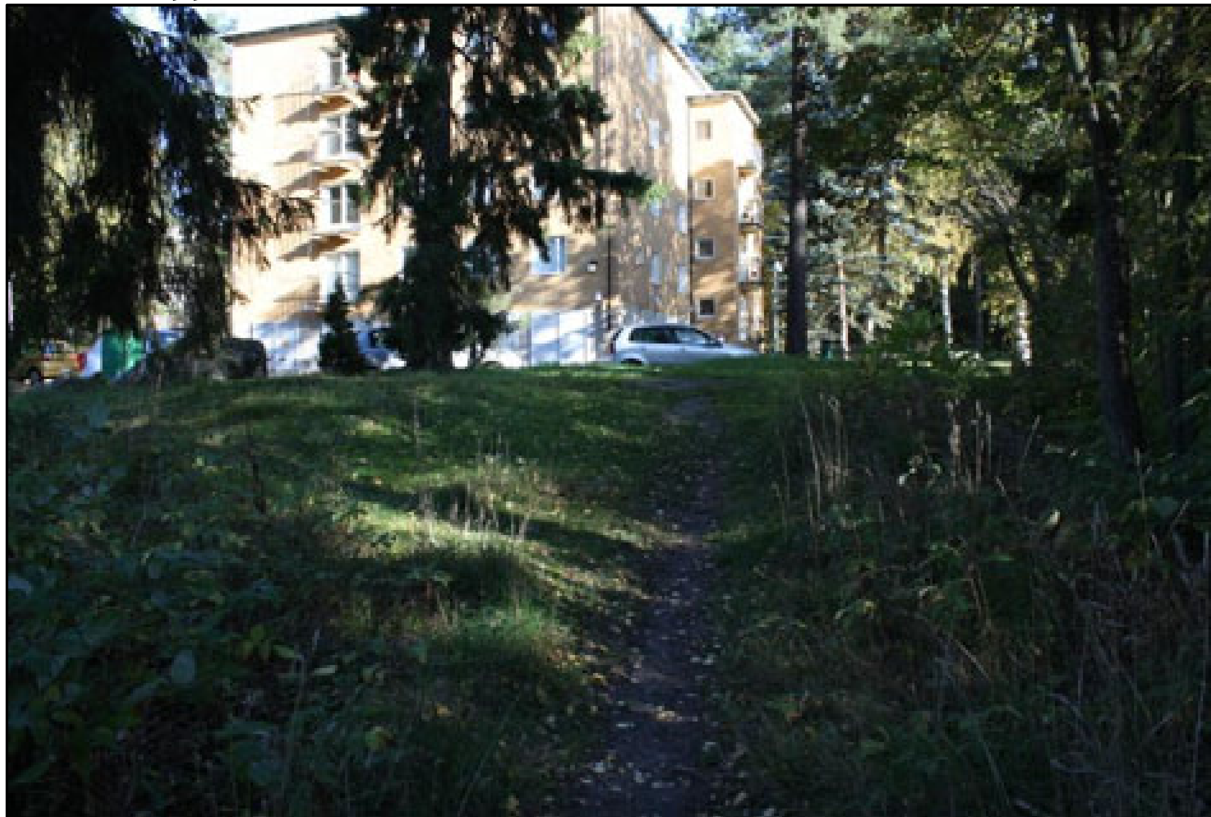
Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Forssel, Lars 1682: Geometrisk afritning af Munknäs belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1681. MH B7 19/1.

WebMusketti-kuvat

218071: 1

Kohde 23 Heikbacka torp (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001699)

Heikbackan torpan sijainpaikka on nykyään tiiviisti rakennettu asuinaluetta. .(218071:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi	Heikby (Munkkiniemi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	Kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6676744 I: 381585
P (YKJ): 6679548 I (YKJ): 3381707
Lat (ETRS89/WGS84): 60,21025577° Lon (ETRS89/WGS84): 24,86319581°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,6153' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51,7917'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 36,9208" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51' 47,5049"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta: 203403 **Perusk. nimi:** Tapiola

Historia

Heikbyssä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Erik Jönsson (Jönsson Eriksson?), Lasse Jönsson, Per Knutsson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa[123]. Kylänimi sisältää miehennimen Heike tai Heikki[124]. Kylässä oli vuonna 1556 jäljellä vain yksi tila. Loput tilat olivat päätyneet kuuden ulkokylänmiehen haltuun.[125] Kylä autioitui lopullisesti 1600-luvulla[126].

Vanhin Heikbyn aluetta kuvaava kartta on vuodelta 1682[127]. Kylästä oli tuolloin muistona vain Munkkiniemen kartanolle päätyneet pellot. Samuel Broteruksen vuonna 1701 laatimalle kartalle on merkitty Heikbyn niitty[128]. Kylän tarkkaa sijaintia on mahdoton päätellä arkistolähteiden perusteella. Munknäsin kartanon Heikbackan 1800-luvun torppaa on pidetty mahdollisena keskiaikaisen Heikbyn sijaintipaikkana[129].

Kuvaus

Kohde on täysin tuhoutunut Munkkivuoren asuinalueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 93–94; KA 3045, s. 43–44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Forssel, Lars 1682: Geometrisk afritning af Munknäs belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1681. MH B7 19/1.

[123] KA 2920, s. 93–94. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kolme savua.
[124] Kepsu 2005, s. 130.
[125] KA 3045, s. 43–44.
[126] Kepsu 2005, s. 130.
[127] Forssel 1682.
[128] Broterus & Nycopensis 1701.
[129] Kepsu 2005, s. 129.

Kohde 24 Hertonäsby lampuotitila 1 (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001687)

Hertonäsbyn läntisempi lampuotitila on jäänyt täysin uudemman rakentamisen alle. .(218073:1)Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Hertonäs (Herttoniemi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674962 I: 391461 P (YKJ): 6677765 I (YKJ): 3391587 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19701453° Lon (ETRS89/WGS84): 25,04223473° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,8209' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2,5341' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 49,2523" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 32,0450"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki.

Historia

Porvoossa tutkintakäräjillä 27.2.1405 lautamiehenä istunut Laurens Hertoghe on mahdollisesti kotoisin Herttoniemestä[130]. On oletettu, että Hertonäs olisi saanut nimensä lisänimestä Hertoghe, herttua. Kylän nimi esiintyy historiallisissa lähteissä varmuudella ensimmäisen kerran vuonna 1509[131].

Herttoniemi oli rälssin hallussa 1500-luvulla, ja sitä ei mainita Porvoon läänin maallisten verojen luetteloissa 1540-luvulla. Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon on kirjattu kylään neljä talonpoikaa: Mortt Lydigsson, Mats Jonsson, Eric Philpusson ja Anders Jonsson[132]. Jaakko Teitin mukaan Herttoniemen kylässä oli yhteensä viisi veromarkkaa maata[133].

Ensimmäinen Herttoniemen aluetta tarkasti kuvaava kartta on laadittu 1730–ja 1750-luvuilla[134]. Herttoniemen alueella oli tuolloin neljä tonttimaata: August Ehrensvärdin hallinnoima kartano, kaksi lampuotitaloa, kolme torppaa ja käytöstä jäänyt Båtsvikin vanha tonttimaa. Båtsvik laskettiin uuden ajan alussa omaksi kyläkseen.

[130] FMU 1207.
[131] Kerkkonen 1965, s. 165. ”*Herttenese*.”
[132] KA 2969, s. 12.
[133] Teitti, s. 80; Kerkkonen 1965, s. 74.
[134] Westermark 1754.

Kartta: Herttoniemen lampuotitilat 1730- ja 50-luvuilla laaditulla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Hertonäsbyn läntinen lampuotitila on sijainnut matalan mäen eteläisellä rinteellä. Tontti on tuhoutunut täysin uudemman maankäytön seurauksena.

Asiakirjalähteet

FMU 1207; KA 2969, s. 12

Karttalähteet

Westermark, Nils 1752: Hertonäsbys bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sokn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218073: 1

Kohde 25 Hertonäsby lampuotitila 2 (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019203)

Hertonäsbyn lampuotitila 2 sijaitsee nurmialueen korkeimmalla kohdalla, Herttoniemen vesitornin varjossa. .(218074:3) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Hertonäs 2 (Herttoniemi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6674907 I: 391487
P (YKJ): 6677710 I (YKJ): 3391613
Lat (ETRS89/WGS84): 60,19652789° Lon (ETRS89/WGS84): 25,04273278°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,7917' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2,5640'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 47,5004" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 33,8380"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Porvoossa tutkintakäräjillä 27.2.1405 lautamiehenä istunut Laurens Hertoghe on mahdollisesti kotoisin Herttoniemestä[135]. On oletettu, että Hertonäs olisi saanut nimensä lisänimestä Hertoghe, herttua. Kylän nimi esiintyy historiallisissa lähteissä varmuudella ensimmäisen kerran vuonna 1509[136].

Herttoniemi oli rälssin hallussa 1500-luvulla, ja sitä ei mainita Porvoon läänin maallisten verojen luetteloissa 1540-luvulla. Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon on kirjattu kylään neljä talonpoikaa: Mortt Lydigsson, Mats Jonsson, Eric Philpusson ja Anders Jonsson[137]. Jaakko Teitin mukaan Herttoniemen kylässä oli yhteensä viisi veromarkkaa maata[138].

Ensimmäinen Herttoniemen aluetta tarkasti kuvaava kartta on laadittu 1730–ja 1750-luvuilla[139]. Herttoniemen alueella oli tuolloin neljä tonttimaata: August Ehrensvärdin hallinnoima kartano, kaksi lampuotitaloa, kolme torppaa ja käytöstä jäänyt Båtsvikin vanha tonttimaa. Båtsvik laskettiin uuden ajan alussa omaksi kyläkseen.

Kuvaus

Hertonäsbyn itäisemmän lampuotitilan 2 eli Mäkelän kantatilan tontti sijaitsee nykyisen Herttoniemen vesitorninmäen eteläisellä rinteellä. Rinteessä on nähtävissä tasainen, ihmisen muokkaama, asutukseen liittyvä terassi. Kohde sijaitsee Helsingin kaupungin ylläpitämässä aluepuistossa ja on pääosin nurmikon peittämää virkistysaluetta. Terassin itäpuoleisessa metsikössä on havaittavissa mahdollisia kivirakenteita, jotka voivat liittyä kohteen vanhempaan asutukseen.

Asiakirjalähteet

FMU 1207;KA 2969, s. 12

Karttalähteet

Westermark, Nils 1752: Hertonäsbys bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sokn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218074: 1-2

---

[135] FMU 1207.
[136] Kerkkonen 1965, s. 165. ”*Herttenese.*”
[137] KA 2969, s. 12.
[138] Teitti, s. 80; Kerkkonen 1965, s. 74.
[139] Westermark 1754.

Kohde 26 Hertonäs gård (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001684)

Herttoniemen vanhan kartanon paikka on säästynyt osaksi uudemmalta rakentamiselta. .(218072:2) Kuva: Janne Heinonen.

Nimi:	Hertonäs gård (Herttoniemi)	**Kunta:**	Helsinki
Tarkenne:	rälssisäteri		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kartanot
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6673867 I: 391482 P (YKJ): 6676670 I (YKJ): 3391608 Lat (ETRS89/WGS84): 60,18719385° Lon (ETRS89/WGS84): 25,04319839°Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,2316' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2,5919' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 13,8979" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 35,5142"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Porvoossa tutkintakäräjillä 27.2.1405 lautamiehenä istunut Laurens Hertoghe on mahdollisesti kotoisin Herttoniemestä[140]. On oletettu, että Hertonäs olisi saanut nimensä lisänimestä Hertoghe, herttua. Kylän nimi esiintyy historiallisissa lähteissä varmuudella ensimmäisen kerran vuonna 1509[141].

Herttoniemi oli rälssin hallussa 1500-luvulla, ja sitä ei mainita Porvoon läänin maallisten verojen luetteloissa 1540-luvulla. Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon on kirjattu kylään neljä talonpoikaa: Mortt Lydigsson, Mats Jonsson, Eric Philpusson ja Anders Jonsson[142]. Jaakko Teitin mukaan Herttoniemen kylässä oli yhteensä viisi veromarkkaa maata[143].

Ensimmäinen Herttoniemen aluetta tarkasti kuvaava kartta on laadittu 1730–ja 1750-luvuilla[144]. Herttoniemen alueella oli tuolloin neljä tonttimaata: August Ehrensvärdin hallinnoima kartano, kaksi lampuotitaloa, kolme torppaa ja käytöstä jäänyt Båtsvikin vanha tonttimaa. Båtsvik laskettiin uuden ajan alussa omaksi kyläkseen.

Kuvaus

Herttoniemen vanha kartano on sijainnut Tiiliruukinlahden luoteisrannalla, noin 300 metriä 1810-luvulla käyttöönotetusta kartanon nykyisestä päärakennuksesta etelään. Paikalla on tänä päivänä kaksi koulurakennusta ja omakotitalo. Koulun ja omakotitalon pohjois- ja koillispuolella sijaitsevalla niityllä ja uuden kartanon metsäisillä puistoalueilla on voinut säilyä jälkiä kartanon vanhimmista vaiheista.

Nils Westermarkin vuonna 1752 laatimalle kartalle on merkitty rakennuksia myös kartanon ohi kulkevan tien länsipuolelle. Nykyisen Linnanrakentajantien vierellä lännessä erottuu tänä päivänä rakennuksen perustuksiin viittaavaa maanmuokkausta ja terassointia. Inventoinnin aikana korkea aluskasvillisuus haittasi havaintojen tekemistä.

Karttalähteet

Westermark, Nils 1752: Hertonäsbys bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sokn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218072: 1-4

---

[140] FMU 1207.
[141] Kerkkonen 1965, s. 165. ”*Herttenese*.”
[142] KA 2969, s. 12.
[143] Teitti, s. 80; Kerkkonen 1965, s. 74.
[144] Westermark 1754.

Kohde 27 Hertonäs Ströms torp (Herttoniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019214)

Strömsin autioitunutta torpan paikkaa. .(218128:1) Kuva: V-P. Suhonen

Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	Torppa
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674636 I: 392405 P (YKJ): 6677439 I (YKJ): 3392532 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19433923° ° Lon (ETRS89/WGS84): 25,05942337° ° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,6604'Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3,5654' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 39,6212" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 3' 33,9241"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	2034	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Nils Westermarkin vuoden 1752 kartalle merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Strömsin torppa on ollut olemassa viimeistään 1700-luvun puolivälissä. Topografian perusteella paikka voi olla huomattavasti vanhempi. Torppa on autioitunut 1900-luvulla.

Torpan alue on nykyään melko avointa koivumetsää, joka erottuu hyvin ympäristön muusta kasvillisuudesta. Alueella on näkyvissä torpan loppuvaiheeseen liittyvä mahdollinen rakennuksen perustus ja kellarikuoppa.

Torpan eteläpuolella on käytöstä jääneen 1700-luvun kartoille merkityn tien penkka.

Karttalähteet

Westermark, Nils 1752: Hertonäsbys bys åkrar och ängar belägne i Helsing Sokn Borgo Härad och Nylands Län Afmätt til en del åhr af 1732 af afledne landmätaren Petter Höijer samt the öfrige ägorna åhr 1752 af Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 5/2-3.

WebMusketti-kuvat

218128: 1-2

Kohde 28 Hindernäs (Meilahti) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001696)

Keskiaikainen Hindernäs on sijainnut nykyisen taidemuseo Meilahden tienoilla. .(218076:1)Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Hindernäs Meilans	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6674576 I: 382663
P (YKJ): 6677379 I (YKJ): 3382786
Lat (ETRS89/WGS84): 60,19111440° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88388619°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,4669' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,0332'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 28,0118" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 1,9903"

Paikannustarkk: 10 - 100 m

Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Hindernäs mainitaan ensimmäisen kerran historiallisissa lähteissä perintöasian yhteydessä vuonna 1476[145]. Kylännimi sisältää miehennimen Hindrik[146]. Talon myöhempi nimi oli Meilans[147]. Hindernäs on merkitty omaksi kyläkseen Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1544 maakirjaan.[148] Kylässä oli tuolloin yksi talonpoika, Knut Larsson. Hänet on Porvoon läänin 1540-luvun maakirjoissa kirjattu yleensä naapurikylä Lillhoplaxin alle[149]. Vuoden 1550 maakirjassa Knut Larsson on ulkokylänmies Lillhoplaxin kylässä[150].

Meilansin tila on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle[151]. Tarkka kartta Meilansin tiluksista on vuodelta 1766[152].

Kartta: Hindernäs vuonna 1766. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

[145] FMU 6676. *"ym dorpe to Hinderikesness."*
[146] Kepsu 2005, s. 114.
[147] Kepsu 2005, s. 75.
[148] KA 5003, s. 4.
[149] KA 2920, s. 90; KA 2936, s. 91; KA 2961, s. 12.
[150] KA 2986, s. 35.
[151] Broterus & Nycopensis 1701.
[152] Westermark 1766–67.

Hindernäs on tuhoutunut taidemuseo Meilahden ja pysäköintialueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 6676; KA 5003, s. 4; 2920, s. 90; KA 2936, s. 91; KA 2961, s. 12; KA 2986, s. 35.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Westermark, Nils 1766-67: Geometrisk Charta öfwer Meilans hemmans åkrar och änger med holmar belägne uti Nyland län Borgo härad och Helsinge sochn. Afmätt genom Jonas Wikren åhren 1766 och 1767 af Nils Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 35/1.

WebMusketti-kuvat

218076: 1

Kohde 29 Husö (Talosaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010837)

Husö vuonna 2007. .(218126:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Husö (Talosaari)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6679695 I: 400219
P (YKJ): 6682500 I (YKJ): 3400349
Lat (ETRS89/WGS84): 60,24172819° Lon (ETRS89/WGS84): 25,19778124°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,5037' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11,8669'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 30,2215" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11' 52,0125":

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204307	**Perusk. nimi:**	Östersundom

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljännekseen uuden ajan alussa laskettu Husö mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1347[153]. Husössä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Per i Husö, Jöns Andersson, Jöns Persson), jotka maksoivat yhteensä kokonaisen täysveron[154]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan Jöns Andersson (Östersundom) ja Jöns Persson (Gumböle) olivat ulkokylänmiehiä[155]. Husö ja naapurikylä Granö ovat yhdistettyinä Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa[156].

Husöstä ei ole 1600–1800-luvuille sijoittuvaa kyläkarttaa, johon olisi merkitty pellot ja tontit. Husön suuripiirteinen sijainti näkyy Kärrbyn vuoden 1694 kartalla[157]. Paikka on sama kuin 1800-luvun alussa laaditussa Kuninkaallisessa merikartastossa[158].

Kartta: Husö kuninkaallisessa merikartastossa (KM, s. 69).

Kuvaus

Kohde on paikallistettu ja rajattu Sipoon kylätonttien inventoinnin yhteydessä vuonna 2007[159]. Tilanteen todettiin 3.10.2011 tehdyn tarkastuskäynnin yhteydessä pysyneen entisellään.

Vanha tonttimaa on edelleen käytössä. Paikalla on Husön kartano ulkorakennuksineen. Rakentamatonta tilaa on sekä pihalla että sen laidoilla. Pihan pohjoispuolella on useita arkeologisesti kiinnostavia kumpareita.

[153] FMU 540. "*Hwsoom.*"
[154] KA 2920,s. 132–133. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään yksi savu.
[155] KA 2961, s. 49.
[156] KA 3045, s. 73.
[157] Broterus 1694b.
[158] KM, s. 69.
[159] Suhonen 2007.

Asiakirjalähteet

FMU 540; KA 2920,s. 132–133; KA 2961, s. 49; KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694b: Geometrisk charta och Afritningh uppå gambla Kärr belägit i Borgå Lähn och Sibbo soch afmätt åhr 1694. MH B43 5/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo).

WebMusketti-kuvat

218126: 1

Kohde 30 Konalby (Konala) Rosas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001703)

Vanha pihapiiri on jäänyt kerrostaloalueen puristukseen. .(218078:2)Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Konalby (Konala) Rosas	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679502 I: 380936 P (YKJ): 6682307 I (YKJ): 3381058 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23481323° Lon (ETRS89/WGS84): 24,84987371° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,0888' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 50,9924' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 5,3276" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 50' 59,54		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204301	**Perusk. nimi:**	Myyrmäki

Historia

Konalby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1509[160]. Kylännimen pohjalla saattaa olla ruotsinkielinen henkilönimi Kona tai suomenkielinen henkilönimi Konho[161]. Konalbyssä oli vuonna 1540 kuusi veronmaksajaa (Simon Jönsson, Nils Jönsson, Erik Olsson, Pelle Pärsson, Erik Olsson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 1 1/2 täysveroa[162]. Yksi näistä veronmaksajista (Pelle Pärsson, Östersundom?) oli vuonna 1547 ulkokylänmies[163]. Lisäksi vuosien 1540 ja 1543 maakirjoissa kylän kohdalla kaksi kertaa mainittu Erik Olsson on Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelon perusteella luultavasti yksi ja sama henkilö[164]. Näin ollen hänellä on mahdollisesti ollut vuosina 1540 ja 1543 ulkokylänmaata omassa kylässään. Konalbyn veronmaksajat vähenivät kahdella vuoteen 1556 mennessä[165].

Konalbyn vanhin kartta on vuodelta 1691[166]. Kartalle on merkitty kolmen talon likimääräiset sijainnit. Konalan ensimmäinen tarkka kyläkartta on vasta vuodelta 1900[167]. Kylän kantatalot Bertas, Rosas, Brusius ja Skytte ovat saaneet nimensä 1600-luvulla[168].

[160] FMU 5388. *"Olof Jönsson i Konal."*
[161] Kepsu 2005, s. 104.
[162] KA 2920, s. 98–99. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.
[163] KA 2961, s. 15–16.
[164] KA 2920; KA 2936, KA 5006, s. 79.
[165] KA 3045. s. 40–41.
[166] Broterus 1691d.
[167] MH B7 Helsinki kaup. 7/1-4
[168] Kepsu 2005, s. 104.

Kartta: Konalaby Samuel Broteruksen vuonna 1691 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Pohjoisessa muusta kylästä erillään sijaitsevan Konalbyn Rosasin tonttimaa on edelleen käytössä. Tonttimaa on nykyään kerrostaloalueen ympäröimä. Tontilla on maatalousrakennuksia ja vanha omakotitalo. Tyhjää rakentamatonta tilaa on pihalla ja rakennusten väleissä.

Asiakirjalähteet

FMU 5388; KA 2920, s. 98–99; KA 2920, s. 98–99; KA 2961, s. 15–16; KA 2920; KA 2936; KA 3045. s. 40–41; KA 5006, s. 79;

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1691d: Geometrisk Carta öwer Ahlbergs, Mackila, Konungsböle, och Kijhlo Uthi Bårgo Lähn, afmätt åhr 1691, in Maij. MH B8a 16/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Espoo).

WebMusketti-kuvat

218078: 1-2

Kohde 31 Konalby 2 (Konala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019204)

Konalbyn eteläisempi tonttimaa on tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. .(218077:19Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Konalby (Konala)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679502 I: 380936 P (YKJ): 6682307 I (YKJ): 3381058 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23481323° Lon (ETRS89/WGS84): 24,84987371° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,0888' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 50,9924' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 5,3276" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 50' 59,54		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204301	**Perusk. nimi:**	Myyrmäki

Historia

Konalby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1509[169]. Kylännimen pohjalla saattaa olla ruotsinkielinen henkilönimi Kona tai suomenkielinen henkilönimi Konho[170]. Konalbyssä oli vuonna 1540 kuusi veronmaksajaa (Simon Jönsson, Nils Jönsson, Erik Olsson, Pelle Pärsson, Erik Olsson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 1 1/2 täysveroa[171]. Yksi näistä veronmaksajista (Pelle Pärsson, Östersundom?) oli vuonna 1547 ulkokylänmies[172]. Lisäksi vuosien 1540 ja 1543 maakirjoissa kylän kohdalla kaksi kertaa mainittu Erik Olsson on Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelon perusteella luultavasti yksi ja sama henkilö[173]. Näin ollen hänellä on mahdollisesti ollut vuosina 1540 ja 1543 ulkokylänmaata omassa kylässään. Konalbyn veronmaksajat vähenivät kahdella vuoteen 1556 mennessä[174].

Konalbyn vanhin kartta on vuodelta 1691[175]. Kartalle on merkitty kolmen talon likimääräiset sijainnit. Konalan ensimmäinen tarkka kyläkartta on vasta vuodelta 1900[176]. Kylän kantatalot Bertas, Rosas, Brusius ja Skytte ovat saaneet nimensä 1600-luvulla[177].

Kuvaus

Konalby eteläisempi tonttimaa on tuhoutunut kehätien ja asuinalueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 5388; KA 2920, s. 98–99; KA 2920, s. 98–99; KA 2961, s. 15–16; KA 2920; KA 2936; KA 3045. s. 40–41; KA 5006, s. 79;

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1691d: Geometrisk Carta öwer Ahlbergs, Mackila, Konungsböle, och Kijhlo Uthi Bårgo Lähn, afmätt åhr 1691, in Maij. MH B8a 16/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Espoo).

WebMusketti-kuvat

218077: 1

[169] FMU 5388. *"Olof Jönsson i Konal."*
[170] Kepsu 2005, s. 104.
[171] KA 2920, s. 98–99. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.
[172] KA 2961, s. 15–16.
[173] KA 2920; KA 2936, KA 5006, s. 79.
[174] KA 3045. s. 40–41.
[175] Broterus 1691d.
[176] MH B7 Helsinki kaup. 7/1-4
[177] Kepsu 2005, s. 104.

Kohde 32 Kottby (Käpylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001707)

Kottbyn tonttimaalla on vanha koulu. .(218079:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Kottby (Käpylä)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6678827 I: 386887
P (YKJ): 6681632 I (YKJ): 3387011
Lat (ETRS89/WGS84): 60,23045311° Lon (ETRS89/WGS84): 24,95763542°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,8272' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57,4581'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 49,6312" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 27,4875"

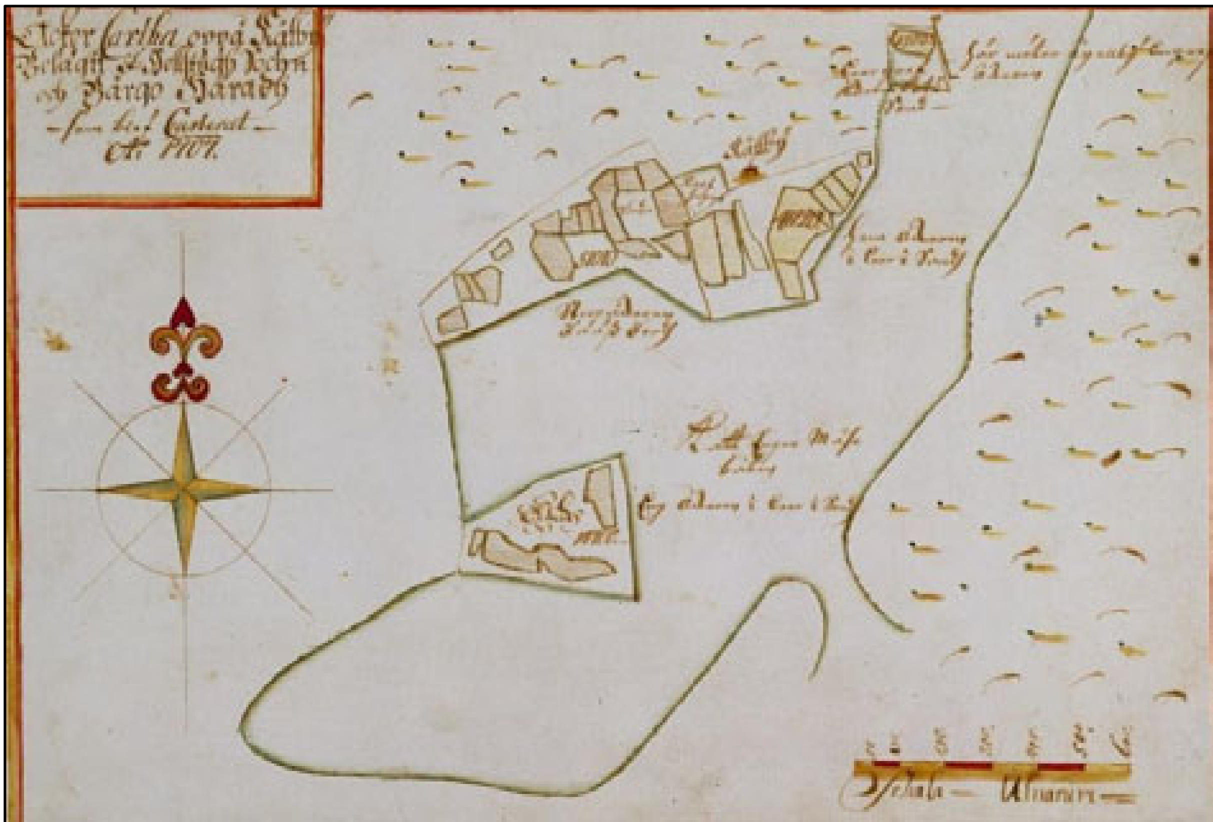
Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Kottby (Kåtte böl/Katby) mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1556. Kylässä oli tuolloin kaksi talonpoikaa Knut Olsson ja Simon Matsson.[178] Kylänimen määriteosana saattaa olla ruotsinkielinen lisänimi Kotte. Toisaalta taustalla saattaa olla hämäläinen nimi, Kotoniittu.[179]

Samuel Broteruksen laatiessa Kottbyn kartan vuonna 1707 paikalla oli vain säteri[180].

Kartta: Kottbyn säteri vuonna 1707. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kottbyn tonttimaalla on nykyään vanha koulu. Koulun ympäristössä saattaa olla maan alla paikoin jäljellä fragmentteja Kottbystä.

Asiakirjalähteet

KA 3046, s. 11, 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1707d: Åcker Cartha uppå Kåtby Belägit i Helsing Sochn och Bårgo Häradh som blef Carterat Å 1707. MH Helsinki kaup. B7 11/1.

WebMusketti-kuvat 218079: 1

[178] KA 3046, s. 11, 34.
[179] Kepsu 2005, s. 190.
[180] Broterus 1707d.

Kohde 33 Kårböle (Kaarela) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000011479)

Kårbölen autiotonttia. .(218080:3) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Kårböle (Kaarela)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	1	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681077 I: 382246 P (YKJ): 6683883 I (YKJ): 3382368 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24932627° Lon (ETRS89/WGS84): 24,87259480° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,9596' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,3557' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 57,5746" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 21,3413"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204301	**Perusk. nimi:**	Hämeenkylä

Historia

Kårböle mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[181]. Kylännimi saattaa sisältää muinaisruotsalaisen henkilönimen Kare[182]. Kylässä oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Tomas Nilsson, Hans Jönsson, Nils Jönsson, Clemet Larsson, Jöns Olsson, Lasse Nilsson, Staffan Tomasson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 2 ½ täysveroa[183]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista Nils Jönsson ja Clemet Larsson olivat ulkokylänmiehiä, jotka asuivat naapurikylä Nybyssä[184]. Molemmat talonpojat ovat ilmeisesti muuttaneet Kårbölestä uuteen kylään, sillä kylien yhteenlaskettu täysveroluku on kolme. Rökisby ja Nyby yhdistettiin jo 1550-luvulla Kårböleen, ja Kårbölen tilaluku nousi 12:n. Samalla kaksi kylissä aiemmin ollutta tilaa ja ulkokylänmiehet kuitenkin katosivat.[185]

Kårbölen vanhimmat kartat ovat vuosilta 1695 ja 1699[186]. Kylässä oli tuolloin kolme tonttimaata: Gammelby, Husbacka ja puustelli eli myöhempi Malminkartano. Lisäksi alueelta löytyi vuonna 2007 Helsingin yliopiston inventoinnissa yksi autiotontti. Gammelby, Malminkartano ja autiotontti sijaitsevat nykyään Helsingin kaupungin alueella. Malminkartanon perustana oli kahdeksan sukuoikeutensa menettänyttä tilaa, jotka lahjoitettiin vuonna 1624 hovijunkkari Jörgen von Bönhardille.[187] Voitaneen pitää mahdollisena, että osa kahdeksasta tilasta on seisonut autiotontilla.

Kartta: Kårbölen puustelli, Gambelby (=Gammelby) ja Husbacka vuonna 1695. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

181 FMU 1492, REA 368. *"Ingemarus i Karisbølæ."*
182 Kepsu 2005, s. 105.
183 KA 2920, s. 97–98. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kuusi savua.
184 KA 2961, s. 14–15.
185 KA 3045, s. 39–40.
186 Broterus 1695b; Broterus 1699a.
187 Kuisma 1990, s. 92.

Kuvaus

Kårbölen autiotontti sijaitsee lehtipuuvaltaisessa sekametsässä kalliomäen loivasti laskevalla ja suojaisella etelä- ja lounaisrinteellä. Autiotontin edustalle on edelleen peltoaukeama. Tonttimaa jakaantuu lännessä ja idässä oleviin osiin, joiden välissä on kivikkoinen ryteikkökaistale. Tonttimaan länsiosassa on näkyvissä voimakasta uudempaa maankäyttöä (mm. rakennuksen perustus), ja alue vaikuttaa luonteeltaan Malminkartanon toimintaa liittyvältä jättömaalta. Maan alla saattaa kuitenkin ainakin paikoin olla jäljellä kulttuurikerroksia.

Myös Kårbölen tonttimaan hyvin säilyneessä itäosassa on havaittavissa jonkin verran uudempaa maankäyttöä, mm. suuren maatalousrakennuksen perustus ja rinnettä pitkin lounaasta koilliseen kulkeva tienpohja. Yleisilmeeltään tontti muistuttaa kuitenkin Espoon Mankbyn ja Vantaan Gubbackan 1500-luvulla autioituneita kylänpaikkoja. Helsingin yliopiston inventoinnissa paikalla havaittiin merkkejä neljästä rakenteesta. Vuoden 2011 inventoinnin aikana havainto-olosuhteet olivat aluskasvillisuuden ja puista pudonneiden lehtien vuoksi rajalliset. Tästä huolimatta kävi ilmi, että paikalla on jäännöksiä yli kymmenestä mahdollisesta uunista tai rakennuksen pohjasta (ks. liite 2, s. 47). Lisäksi rinteellä on selviä keinotekoisia terasseja. Pääosa rakenteista oli tontin läpi kulkevan tielinjan pohjoispuolella.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 97–98; KA 2961, s. 14–15; KA 3045, s. 39–40.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1695b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Cavalery Lieutenantz Bostelle Kårböle belägit i Bargo Lähn och Helsing Sochn affmätt åhr 1695. MH B7 2/1.

Broterus, Samuel 1699a: Carta uppå Kårböhle i Bårgo Lähn och Hellsings Sochn. affmätt anno 1699. MH B11a 4/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218080: 1-2

Kohde 34 Kårböle (Kaarela) säteri(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000011480)

Kårbölen puustellin aluetta. .(218082:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Kårböle (Kaarela), säteri	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	ei määritelty
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6681005 I: 382121
P (YKJ): 6683811 I (YKJ): 3382243
Lat (ETRS89/WGS84): 60,24864405° Lon (ETRS89/WGS84): 24,87038027°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,9186' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,2228'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 55,1186" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 13,3690"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204301	**Perusk. nimi:**	Hämeenkylä

Historia

Kårböle mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[188]. Kylännimi saattaa sisältää muinaisruotsalaisen henkilönimen Kare[189]. Kylässä oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Tomas Nilsson, Hans Jönsson, Nils Jönsson, Clemet Larsson, Jöns Olsson, Lasse Nilsson, Staffan Tomasson, Anders Olsson), jotka maksoivat yhteensä 2 ½ täysveroa[190]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista Nils Jönsson ja Clemet Larsson olivat ulkokylänmiehiä, jotka asuivat naapurikylä Nybyssä[191]. Molemmat talonpojat ovat ilmeisesti muuttaneet Kårbölestä uuteen kylään, sillä kylien yhteenlaskettu täysveroluku on kolme. Rökisby ja Nyby yhdistettiin jo 1550-luvulla Kårböleen, ja Kårbölen tilaluku nousi 12:n. Samalla kaksi kylissä aiemmin ollutta tilaa ja ulkokylänmiehet kuitenkin katosivat.[192]

Kårbölen vanhimmat kartat ovat vuosilta 1695 ja 1699[193]. Kylässä oli tuolloin kolme tonttimaata: Gammelby, Husbacka ja puustelli eli myöhempi Malminkartano. Malminkartanon perustana oli kahdeksan sukuoikeutensa menettänyttä tilaa, jotka lahjoitettiin vuonna 1624 hovijunkkari Jörgen von Bönhardille.[194] Malminkartano on mahdollisesti rakennettu vanhalle keskiaikaiselle kylätontille.

Kuvaus

Kårbölen säterin eli Malminkartanon tonttimaa on säilynyt käytössä nykyaikaan saakka. Paikalla on 1790-luvulla rakennettu kartanorakennus pihapiireineen. Alueen itäosassa on 1940-luvulla rakennettu asuntola ja omenatarha. Tyhjää rakentamatonta tilaa on lähinnä pihoilla ja rakennusten väleissä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 97–98; KA 2961, s. 14–15; KA 3045, s. 39–40.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1695b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Cavalery Lieutenantz Bostelle Kårböle belägit i Bargo Lähn och Helsing Sochn affmätt åhr 1695. MH B7 2/1.

Broterus, Samuel 1699a: Carta uppå Kårböhle i Bårgo Lähn och Hellsings Sochn. affmätt anno 1699. MH B11a 4/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218082: 1-2

---

188 FMU 1492, REA 368. ”*Ingemarus i Karisbølæ.*”
189 Kepsu 2005, s. 105.
190 KA 2920, s. 97–98. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään kuusi savua.
191 KA 2961, s. 14–15.
192 KA 3045, s. 39–40.
193 Broterus 1695b; Broterus 1699a.
194 Kuisma 1990, s. 92.

Kohde 35 Kårböle (Kaarela) Rökisby/Gammelby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001705)

Osa Kårbölen Rökisbyn vanhasta tonttimaasta on nykyään metsää. .(218081:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Kårböle (Kaarela) /Rökisby/Gammelby	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6681065 I: 382748
P (YKJ): 6683871 I (YKJ): 3382871
Lat (ETRS89/WGS84): 60,24936356° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88166388°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,9618' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,8998'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 57,7088" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 53,9900"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204301	**Perusk. nimi:**	Myyrmäki

Historia

Rökisbyssä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Lasse Matson, Michel Ingesson, Nils Jopsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa[195]. Rökisby liitettiin 1550-luvulla Kårböleen[196]. Kylänimen pohjalla on luultavasti suomenkielinen paikannimi Röykkä tai Röhkälä.[197] Kårbölen vanhimmat kartat ovat vuosilta 1695 ja 1699[198]. Kylässä oli tuolloin kolme tonttimaata: Gammelby, Husbacka ja puustelli. Rökisby on luultavasti sijainnut joko puustellin tienoilla tai Gammelbyn luona.

Gammelbyn alueella tehtiin vuonna 2007 pienimuotoisia arkeologisia tutkimuksia yksityiseen rakennushankkeeseen liittyen. Tutkimusten aikana tontin keskivaiheilla olevilta tasanteilta löytyi vanhaan asutukseen viittaavia fragmentteja, kuten 1600-luvun raha.[199]

Kuvaus

Runonlaulajantien pohjoispuolella sijaitseva tontin osa on tuhoutunut omakotitaloalueen rakentamisen yhteydessä. Runonlaulajantien eteläpuolisella rinteellä on ulkoilupolun ympärillä lehtipuumetsää ja niittymäisiä kaistaleita. Alueella on merkkejä uudemmasta, paikoin voimakkaasta, maankäytössä. Maan alla saattaa kuitenkin olla paikoin jäljellä vanhaan kylään liittyviä rakenteita ja kerrostumia.

Asiakirjalähteet

FMU 1492; REA 368; KA 2920, s. 97–98; KA 2961, s. 14–15; KA 3045, s. 39–40.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1695b: Geometrisk Charta och Afritning uppå Cavalery Lieutenantz Bostelle Kårböle belägit i Bargo Lähn och Helsing Sochn affmätt åhr 1695. MH B7 2/1.

Broterus, Samuel 1699a: Carta uppå Kårböhle i Bårgo Lähn och Hellsings Sochn. affmätt anno 1699. MH B11a 4/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218081: 1

[195] KA 2920, s. 95–96. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.
[196] SAY; KA 2961, s. 40.
[197] Kepsu 2005, s. 105.
[198] Broterus 1695b; Broterus 1699a.
[199] Haggrén & Perttola 2007.

Kohde 36 Kärrby (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010714)

Kärrbyn autioitunut kylänpaikka on pellon ympäröimässä metsikössä. .(218127:1) Kuva: V.- P. Suhonen.

Nimi:	Kärrby	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680390 I: 398407 P (YKJ): 6683195 I (YKJ): 3398536 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24751711° Lon (ETRS89/WGS84): 25,16472383° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 51,0616" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 53,0058"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204307	**Perusk. nimi:**	Östersundom

Historia

Sipoon pitäjän Sundomin neljännekseen uuden ajan alussa laskettu Kärrby ilmaantuu historiallisin lähteisiin vuonna 1526[200]. Kärrby tarkoittaa suon tai rämeen vierellä olevaa kylää ("byn vid kärret")[201]. Kärrby koostui vuonna 1543 Olof Larssonin hallussa olleesta täysveronarvoisesta tilasta ja Bengt Andersonin omistamasta ½ täysveron kokoisesta tilasta[202]. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty kylään neljä veronmaksajaa[203]. Kaksi veronmaksajista oli ulkokylänmiehiä läheiseltä Granön saarelta. Kärrbyn tilat yhdistettiin vuonna 1640[204]. Kärrbyn tontti on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimaan karttaan[205]. Kylä autioitui 1900-luvun alkupuolella.

Kartta: Kärrby Samuel Broteruksen vuonna 1694 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kohde on paikannettu ja rajattu vuonna 2007 Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä[206]. Kohde tarkastettiin 3.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Tontilla on lukuisia enemmän tai vähemmän selviä rakennuksen pohjia. Viimeisin talonpaikka pihamaineen ja ulkorakennuksineen erottuu selkeästi ympäristöä avoimempana kasvillisuutena, koristekasveina ja harmaakiviaitoina. Tontin länsipuolisessa metsikössä on 1600-luvun lopun kartalle merkityn riihen jäännös.

[200] Kerkkonen 1965, s. 169. *"Kerrbuw."*
[201] Granlund 1956, s. 158.
[202] KA 2920, s. 131–132. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kaksi savua.
[203] KA 3045, s. 73.
[204] Kuvaja-Rantanen 1994, s. 116.
[205] Broterus 1694b.
[206] Suhonen 2007.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 131–132; KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694b: Geometrisk charta och Afritningh uppå gambla Kärr belägit i Borgå Lähn och Sibbo soch afmätt åhr 1694. MH B43 5/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Sipoo).

WebMusketti-kuvat

218127: 1

Kohde 37 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001698)

Helsingin Lillhoplaxbyn Korpasin tonttia nykyään. Pääosa tonttimaasta on tuhoutunut. (218086:1)Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676308 I: 382965 P (YKJ): 6679112 I (YKJ): 3383088 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20674222° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88832965° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4045' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,2998' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 24,2720" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 17,9867"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[207]. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi[208]. Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529[209].

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson, Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa[210]. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies[211]. Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.[212]

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.[213] Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765[214]. Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.

---

[207] FMU 1492, REA 368. *"Magnus i Hapalax."*
[208] Kepsu 2005, s. 114.
[209] Kerkkonen 1965, s. 168. *"Leyel Hoppelasse."*
[210] KA 2920,s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.
[211] KA 2986, s. 35.
[212] KA 3045, s. 44.
[213] Broterus & Nycopensis 1701.
[214] Wikren 1765.

Kartta: Lillhoplaxin tilat Korpas (1), Backas (2), Greis (3) ja Böhls (4) vuonna 1765. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Korpasin tonttimaa on edelleen käytössä ja se on suurelta osin tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Tonttimaa rajautuu idästä kerrostaloalueeseen ja etelästä ja lännestä Korppaan puistoon. Tontin parhaalla paikalla on nykyään Steiner päiväkoti Aurinkoinen. Tonttia reunustaa lounaasta ja etelästä lehtipuumetsikkö. Metsikössä ja päiväkodin pihamaalla on saattanut säilyä maan alla vanhoja rakenteita ja kulttuurikerroksia.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920,s. 88–91; KA 2920,s. 88–91; KA 2986, s. 35; KA 3045, s. 44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

WebMusketti-kuvat

218086: 1

Kohde 38 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Backas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019206)

Helsingin Lillhoplaxbyn Backasin tonttimaa on nykyään kerrostaloaluetta. .(218085:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676308 I: 382965 P (YKJ): 6679112 I (YKJ): 3383088 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20674222° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88832965° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4045' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,2998' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 24,2720" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 17,9867"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[215]. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi[216]. Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529[217].

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson ja Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa[218]. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies[219]. Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.[220]

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.[221] Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765[222]. Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.

Kuvaus

Backasin tonttimaa on tuhoutunut kerrostaloalueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920,s. 88–91; KA 2920,s. 88–91; KA 2986, s. 35; KA 3045, s. 44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

WebMusketti-kuvat

218085: 1

[215] FMU 1492, REA 368. *"Magnus i Hapalax."*
[216] Kepsu 2005, s. 114.
[217] Kerkkonen 1965, s. 168. *"Leyel Hoppelasse."*
[218] KA 2920,s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.
[219] KA 2986, s. 35.
[220] KA 3045, s. 44.
[221] Broterus & Nycopensis 1701.
[222] Wikren 1765.

Kohde 39 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Böle (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019205)

Helsingin Lillhoplaxbyn Böle on tuhoutunut kerrostalojen rakentamisen yhteydessä. .(218084:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Korpas	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676308 I: 382965 P (YKJ): 6679112 I (YKJ): 3383088 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20674222° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88832965° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4045' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,2998' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 24,2720" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 17,9867"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[223]. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi[224]. Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529[225].

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson ja Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa[226]. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies[227]. Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.[228]

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.[229] Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765[230]. Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.

Kuvaus

Bölen tonttimaa on tuhoutunut kerrostalon ja pihamaan rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920,s. 88–91; KA 2920,s. 88–91; KA 2986, s. 35; KA 3045, s. 44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

WebMusketti-kuvat

218084: 1

[223] FMU 1492, REA 368. *"Magnus i Hapalax."*
[224] Kepsu 2005, s. 114.
[225] Kerkkonen 1965, s. 168. *"Leyel Hoppelasse."*
[226] KA 2920,s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.
[227] KA 2986, s. 35.
[228] KA 3045, s. 44.
[229] Broterus & Nycopensis 1701.
[230] Wikren 1765.

Kohde 40 Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Greis (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019207)

Helsingin Lillhoplaxbyn Greisin tonttimaasta osa on tuhoutunut.. (218083:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Lillhoplaxby (Vähä-Huopalahti) Greis	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6676308 I: 382965
P (YKJ): 6679112 I (YKJ): 3383088
Lat (ETRS89/WGS84): 60,20674222° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88832965°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,4045' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53,2998'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 24,2720" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 53' 17,9867"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Hoplax (Huopalahti) mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[231]. Kylän nimi perustuu ilmeisesti viereisen merenlahden nimeen Haapalaksi[232]. Kylä oli viimeistään myöhäiskeskiajalla jakaantunut Stor- ja Lillhoplaxbyhyn. Lillhoplax ilmestyy lähteisiin vuonna 1529[233].

Storhoplaxby on sijainnut Espoon Leppävaarassa Albergan kartanon tienoilla. Sisarkylä Lillhoplaxby on nykyään Helsingin kaupungin alueella. Lillhoplaxbyssä oli vuonna 1540 11 talonpoikaa (Olof Pärsson, Per Olsson, Jöns Olofsson, Philpus Staffanson, Olof Eriksson, Simon Jönsson, Tomas Philpusson, Mikel Jopsson, Lasse Jopsson ja Knut Larsson), jotka maksoivat yhteensä kuusi täysveroa[234]. Näistä veronmaksajista Knut Larsson oli vuonna 1550 ulkokylänmies[235]. Vuonna 1547 ulkokylänmiehenä kylässä oli Lasse Larsson Drumsöbystä. Lillhoplaxbyn tilaluku pysyi samana 1550-luvun lopulle. Ulkokylänmiesten määrä nousi kuitenkin vuoteen 1556 mennessä neljään. Kolme ulkokylänmiehistä asui Drumsöbyssä.[236]

Lillhoplaxin likimääräinen sijainti on merkitty Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle.[237] Tarkka kyläkartta Lillhoplaxista on vuodelta 1765[238]. Kylässä oli tuolloin omilla tonteillaan neljä taloa (Korpas/Hinric Mattsson & Eric Johansson, Backas/Sigfrid Sigfridsson, Greis/Johan Sigfridsson, Böhls/Anders Johansson). Lisäksi kylässä oli kruunun hallinnassa ollut ulkokylänmaa, jolla oli osuus tankopelloista.

Kuvaus

Suuri osa Greisin tonttimaasta on jäänyt Pikkuhuopalahden asuinalueen alle. Kylästä saattaa jäljellä olla fragmentteja idässä sijaitsevalla pienellä puistikkorinteellä, jonka päällä on terassin katkelma.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920,s. 88–91; KA 2920,s. 88–91; KA 2986, s. 35; KA 3045, s. 44.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Wikren, Jonas 1765: Lill-Hoplaxby. MH B7 Helsinki kaup. 34/1-2.

WebMusketti-kuvat 218083: 1

---

[231] FMU 1492, REA 368. *"Magnus i Hapalax."*
[232] Kepsu 2005, s. 114.
[233] Kerkkonen 1965, s. 168. *"Leyel Hoppelasse."*
[234] KA 2920,s. 88–91. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.
[235] KA 2986, s. 35.
[236] KA 3045, s. 44.
[237] Broterus & Nycopensis 1701.
[238] Wikren 1765.

Kohde 41 Mellungsby (Mellunkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001657)

Mellungsbyn Fallbackan tonttimaa on edelleen käytössä. .(218087:4) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Mellungsby (Mellunkylä)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6678500 I: 396303 P (YKJ): 6681305 I (YKJ): 3396431 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23002529° Lon (ETRS89/WGS84): 25,12770689° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,8015' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7,6624' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 48,0910" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7' 39,7448"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204307	**Perusk. nimi:**	Östersundom

Historia

Mellungsby ilmestyy historiallisiin lähteisiin vuonna 1524[239]. Mellungsbyssä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Anders Matsson, Olof Jopsson, Jöns Nilsson, Hinrik Staffanson, Mikel Larsson), jotka maksoivat yhteensä 3 ½ täysveroa[240]. Mellungsbyhyn liitettiin 1550-luvulla sen eteläinen naapurikylä Borg[241]. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa kylässä on kuusi talonpoikaa[242]. Mellungsby sisältää mahdollisesti miehen nimen, Medhlung. Toisaalta nimi saattaa viitata kylän keskellä olleeseen Medlung-nimiseen taloon, jonka nimen verottaja on antanut koko kylälle.[243]

Mellungsbyn vanhin kartta on vuodelta 1694[244]. Kylässä oli 1600-luvun lopulla neljä tilaa: Johan Hagertsson (myöh. Fallbacka), Elias Johansson (myöh. Oppbyggas), Erich Ersson (myöh. Utbyggas) ja Hindrik Hindersson (myöh. Nybondas). Fallbacka ja Oppbyggas olivat omilla erillisillä tonteillaan, kun taas Utbyggas ja Nybondas olivat vierekkäin samalla tonttimaalla.

Kartta: Samuel Broteruksen vuonna 1694 Mellungsbystä laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

[239] Kerkkonen 1965, s. 170. ”*mellebuw.*”
[240] KA 2920, s. 126–127. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään viisi savua.
[241] SAY.
[242] KA 3045, s. 75.
[243] Kepsu 2005, s. 128.
[244] Broterus 1694c.

Mellungsbyn Fallbackan ja Oppbyggasin tontit ovat edelleen käytössä. Fallbackan tontti on säilyttänyt vanhakantaisen talonpoikaisen ulkoasunsa punaisine puurakennuksineen. Oppbyggasin paikalla on puinen 1900-luvun omakotitalo pihapiireineen.

Utbyggasin ja Nybondasin tonttimaa on tuhoutunut kerrostaloalueen rakentamisen yhteydessä.

Osa vanhasta Mellungsbystä on nykyään kerrostaloaluetta. .(218087:3) Kuva: V.-P. Suhonen.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 126–127; KA 3045, s. 75.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1694c: Geometrisk Charta och Afritning uppå Mellungsby Belegit i Sibbå Sochn och Bårgå Lähn. afmät åhr 1694. MH B7 18 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218087: 1-4

Kohde 42 Munknäsby (Munkkiniemi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001697)

Munkkiniemen kartanon takapihalla on kerrostalojen pihalla Tomtbacka. .(218088:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Munknäs (Munkkiniemi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6674900 I: 382554 P (YKJ): 6677703 I (YKJ): 3382677 Lat (ETRS89/WGS84): 60,19399023° Lon (ETRS89/WGS84): 24,88173461° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11,6394' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52,9041' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 11' 38,3648" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 52' 54,2446"		
Paikannustarkk:	10–100 m		
Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Munknäsbyssä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Olof Larsson, Erik Olsson, Per Jönsson, Henrik Jopsson, Henrik Andersson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa[245]. Kylän tilaluku pysyi samana 1550-luvulle[246]. Munkkiniemen kartano muodostui kun kylän tilat lahjoitettiin vuonna 1616 Suomen alitallimestari Gerdt Skyttelle[247]. Munknäsby on saanut nimensä mieheltä joka on ollut joko munkki tai jonka lisänimi on ollut Munk[248].

Munkkiniemen vanhin kartta on vuodelta 1682[249]. Kartalle on merkitty Munkkiniemen kartano. Kartanonpaikka löytyy myös Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalta kartalta.[250] Talonpoikaiskylä tyhjentyi kartanon perustamisen myötä, ja sen tarkkaa paikkaa ei tunneta. On kuitenkin mahdollista, että se olisi sijainnut kartanon tienoilla. Vuodelta 1838 peräisin olevalle kartalle on merkitty kartanon luoteispuolelle Tomtbacke[251].

Kartta: Munkkiniemen kartano Lars Forsselin vuonna 1682 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

[245] KA 2920, s. 91–92. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään viisi savua.
[246] SAY; KA 3045, s. 36.
[247] Kuisma 1990, s. 201.
[248] Kepsu 2005, s. 130.
[249] Forssel 1682.
[250] Broterus & Nycopensis 1701.
[251] MH B7 Helsinki kaup. 19/6-13; Kepsu 2005, s. 129.

Munkkiniemen kartanon etelä- ja lounaispuolella on hyvin hoidettu Kartanon puisto. Kylän rakenteet ovat todennäköisesti vaurioituneet kartanon ja puiston rakentamisen yhteydessä 1800-luvulla. Maan alla saattaa kuitenkin olla edelleen olla paikoin vanhoja rakenteita ja kulttuurikerroksia.

Munkkiniemen kartanon päärakennuksen takana Tammitien luoteispuolella on kerrostalojen välissä rakentamaton puistomainen Tomtbacka. Aluetta on muokattu voimakkaasti. Paikalla saattaa kuitenkin jäännöksiä vanhasta Munkkiniemen kylästä.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 91–92; KA 3045, s. 36.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Forssel, Lars 1682: Geometrisk afritning af Munknäs belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1681. MH B7 19/1.

WebMusketti-kuvat

218088: 1

Kohde 43 Nackböle (Niskala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001720)

Nackbölen tonttimaa on raivattu pelloksi. .(218097:1)Kuva. V.-P. Suhonen

Nimi:	Nackböle (Niskala)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6683955 I: 386145
P (YKJ): 6686762 I (YKJ): 3386269
Lat (ETRS89/WGS84): 60,27626053° Lon (ETRS89/WGS84): 24,94136048°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,5756' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56,4816'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 34,5379" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56' 28,8977"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Kartta: Nackböle Lars Forsselin vuonna 1691 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Nackböle esiintyy historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1480[252]. On kuitenkin mahdollista, että 1420-luvulla lähteissä mainittu Hans Nacke on ollut kotoisin Nackbölestä[253]. Kylännimi sisältää luultavasti sanan nacke, koskenniska[254].

Nackböleen on merkitty Porvoon läänin vuosien 1540, 1543, 1544 ja 1547 maakirjoihin neljä talonpoikaa (Olof Jopsson, Lasse Bottwidsson/Bertilsson, Mats Seffredsson, Tomas Mårthenson), jotka maksoivat yhteensä 2 ½ täysveroa[255]. Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjassa ja 1545 savuluettelossa ei mainita Nackböleä, ja kolme edellä mainituista talonpojista (Olof Jopsson, Lasse Bertilsson ja Thomas Morthensson) ovat Granbölen alla[256]. Nackböle on vuoden 1556 Helsingin voutikunnan tili- ja maakirjassa yhdistetty Tomtbackaan[257]. Granböle ja Nackböle mainitaan erikseen Helsingin kartanon ja voutikunnan vuosien 1555–56 nokkaveroluettelossa.[258] Granbölessä oli tuolloin kaksi talonpoikaa (Tomas Andersson, Knut Olsson) ja Nackbölessä yksi (Tomas Mortensson).

[252] FMU 3902. *"Bengt i Nackböle."*
[253] FMU 1672; Kerkkonen 1965, s. 45. *"Hans Nacke Pawelsson."*
[254] Kepsu 2005, s. 174.
[255] KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28.
[256] KA 5003, s. 5; KA 5006, s. 78.
[257] KA 3045, s. 43–44.
[258] KA 3048, s. 43.

Nackbölessä on ollut keskiajalla myös rälssiä. Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjassa mainitaan vanhaa rälssiä oleva sopimusverollinen ”*mats i nackeböle, Som är flöteskatth ths är gammal frälse*” [259].

Nackbölen vanhin kartta on vuodelta 1691[260]. Kylässä oli tuolloin yksi talo. Vanha tontti autioitui tilan siirtyessä nykyiselle paikalleen 1700-luvun lopulla[261].

Kuvaus

Nackbölen tonttimaa on raivattu pelloksi. Paikalta ei saatu pintapoimintalöytöjä. Tontti on mahdollisesti jatkunut Vantaanjokea reunustavaan ryteikköiseen metsään, jossa on paikoin näkyvissä purkujätekasoja ja mahdollisia rakennuksen pohjia. Vantaankoskessa on ollut Ruutikosken kohdalla 1700-luvun lopulla sahamylly.

Asiakirjalähteet

FMU 1672; FMU 3902; KA 2920, s. 32–33; KA 2936, s. 172; KA 2943; KA 2961, s. 28; KA 3045, s. 43–44; KA 3048, s. 43; KA 5003, s. 5; KA 5006, s. 78.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinge socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

218097: 1

[259] KA 2920, s. 115
[260] Forssel 1691.
[261] Winter 1792.

Kohde 44 Noringsböle Nordsjö gård (Vuosaari) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001675)

Nordsjön kartanon itäisemmällä on sijainnut 1600-luvun kartano. .(218089:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Noringsböle Nordsjö gård (Vuosaari)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676215 I: 398031 P (YKJ): 6679019 I (YKJ): 3398160 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20995531° Lon (ETRS89/WGS84): 25,16003731° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,5973' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9,6022' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 35,8391" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 36,1343"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	Vuosaari

Historia

Noringsbölessä oli vuonna 1540 neljä veronmaksajaa (Lass Torstensson, Mats Olsson, Per i Husö, Simon i Gomböle), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa[262]. Kaksi veronmaksajista oli vuonna 1547 ulkokylänmiehiä[263]. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle[264]. Noringsböle-nimen määritteenä on nor-sanan ing-johdos noring, salmelainen ja perusosana böle, uudistalo, kylä[265].

Noringsböle on mahdollisesti sijainnut Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle kartalle merkityn Nordsjön kartanon tienoilla[266]. Jonkin matkaa talosta etelään on Gambelby åker. On mahdollista, että kylä on siirtynyt pois alkuperäiseltä paikaltaan jonkin matkaa pohjoisemmaksi

Kartta: Noringsbölen sijaintialue Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Nordsjön 1600-luvun kartanon paikka on edelleen käytössä. Kartanon rakennukset sijoittuvat kahdelle vierekkäisellä matalalla mäellä. Lännessä oleva kartanon nykyinen päärakennus on peräisin 1800-luvulta. Kartano on todennäköisesti sijainnut 1600-luvun lopulla itäisemmällä mäellä, missä ovat työväen asunnot ja pehtorin rakennus. Nykyään

---

[262] KA 2920, s. 120. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kaksi savua.
[263] KA 2961, s. 45.
[264] SAY; KA 3045, s. 74.
[265] Kepsu 2005, s. 133.
[266] Broterus 1698c.

paikalla toimii perhekeskus ja päiväkoti. Mäkien välissä on puistoalue. Rakentamatonta tilaa on puiston ohella pihoilla ja rakennusten väleissä. Itäisemmän mäen pohjoispuolella on pysäköintialue.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårgo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218089: 1

Kohde 45 Noringsböle Gammelby (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010726)

Noringsbölen Gammelbyn mahdollista tonttimaata. .(218091:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Noringsböle Gammelby (Vuosaari)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6676092 I: 398215
P (YKJ): 6678896 I (YKJ): 3398344
Lat (ETRS89/WGS84): 60,20889746° Lon (ETRS89/WGS84): 25,16341719°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,5338' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9,8050'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 32,0309" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 48,3019"

Paikannustarkk: 10 - 100 m

Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	

Historia

Noringsbölessä oli vuonna 1540 neljä veronmaksajaa (Lass Torstensson, Mats Olsson, Per i Husö, Simon i Gomböle), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa[267]. Kaksi veronmaksajista oli vuonna 1547 ulkokylänmiehiä[268]. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle[269]. Noringsböle-nimen määritteenä on nor-sanan ing-johdos noring, salmelainen ja perusosana böle, uudistalo, kylä[270].

Noringsböle on mahdollisesti sijainnut Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle kartalle merkityn Nordsjön kartanon tienoilla[271]. Jonkin matkaa talosta etelään on Gambelby åker. On mahdollista, että kylä on siirtynyt pois alkuperäiseltä paikaltaan jonkin matkaa pohjoisemmaksi

Kuvaus

Nordsjön kartanon ohi Vuosaaren satamaan johtavan Vuotien ja sen suuntaisen Pohjoisreimarintien eteläpuolella sijaitsevassa metsikössä on kallionmäen pohjoisrinteellä useiden rakennusten jäännöksiä. Maasto on ryteikköistä, ja siellä on suuria luonnonkiviä. Suuri osa maanpäällisistä rakenteista vaikuttaa kartanon toimintaan liittyneiltä melko nuorilta rakennuksilta. Idässä on yksi noin 2 x 4 metriä laaja uunin pohja, joka saattaa olla vanhempi. Vanhoja rakenteita voi olla myös metsikön vierellä pohjoisessa olevalla niityllä.

Kuljettaessa pohjoisesta etelään tullaan kahden mäen väliin jäävään suojaiseen laaksoon. Samalla kasvillisuus muuttuu ryteikköisestä sekametsästä kuusimetsäksi, jossa on vähän aluskasvillisuutta. Alue vaikuttaa vanhalta tonttimaalta. Selkeitä rakenteita ei kuitenkaan muutamaa epämääräistä matalaa kumparetta lukuun ottamatta erotu maan pinnalle. Alueella tehdyistä kairauksista näkyi paksu kerros tummaa kulttuurimaata. Lisäksi kaatuneen puun kannossa oli tiiltä, palanutta savea ja yksi rautanaula. Osa tiilistä oli selvästi teollisia. Alueella oli myös muita merkkejä uudemmasta maankäytöstä, mm. ojia ja maansiirtoa.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårgo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218091: 1-2

---

[267] KA 2920, s. 120. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 81) on merkitty kylään kaksi savua.
[268] KA 2961, s. 45.
[269] SAY; KA 3045, s. 74.
[270] Kepsu 2005, s. 133.
[271] Broterus 1698c.

Kohde 46 Norsby Skataby (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001677)

Skatabyn tonttimaa on edelleen käytössä. .(218090:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Norsby Skataby	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6675107 I: 399004 P (YKJ): 6677910 I (YKJ): 3399133 Lat (ETRS89/WGS84): 60,20025392° Lon (ETRS89/WGS84): 25,17813557° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,0152' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 10,6881' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 0,9141" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 10' 41,2881"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	Vuosaari

Historia

Norsbyssä oli vuonna 1540 kaksi talonpoikaa (Staffan Mortensson, Bänth Philipsson), jotka maksoivat yhteensä yhden täysveron[272]. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle[273]. Nordsjö-nimi perustuu saarennimeen, johon sisältyy ruotsin sanat salmi, nor, ja saari, ö.[274]

Norsby on mahdollisesti sijainnut myöhemmän Skatabyn paikalla. Skataby on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle kartalle[275]. Kylässä oli tuolloin kaksi tilaa. Tiloista toinen oli autiona, ja se mainitaan ainoastaan karttaselityksessä.

Kartta: Norsby/Skataby Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Norsbyn/Skatabyn tonttimaa on edelleen käytössä. Ympäristö on säilyttänyt pääosin vanhan maaseutumaisen ilmeensä. Tonttimaalla on nykyään Helsingin kaupungin omistama Skatan tila. Paikalla on huonokuntoisia vanhoja puurakennuksia. Rakentamatonta tilaa on lähinnä rakennusten väleissä ja pihalla. Vanha tonttimaa on saattanut jatkua luoteessa olevalla nykyään asuinkäytössä olevalle tontille.

---

[272] KA 2920, s. 120. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kaksi savua.
[273] SAY; KA 3045, s. 74.
[274] Kepsu 2005, s. 133.
[275] Broterus 1698c.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårgo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218090: 1

Kohde 47 Norsökär Poslar (Vuosaari)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010726)

Norsökärin kylätontti on täysin tuhoutunut. .(218092:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Norsökär Poslar (Vuosaari)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6676436 I: 397442 P (YKJ): 6679240 I (YKJ): 3397571 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21179084° Lon (ETRS89/WGS84): 25,14930390° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,7075' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 8,9582' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 42,4470" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 8' 57,4940"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	Vuosaari

Historia

Norsökärissä oli vuonna 1540 yksi talonpoika (Henrik Morthenson), joka maksoi yhden täysveron[276]. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle[277]. Nörsökär nimen määriteosana on kylännimi Norsö ja perusosana kylän tai talon nimi Kärr[278].

Norrsökärr on mahdollisesti sijainnut Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalle merkityn Poslarsin rusthollin tienoilla[279].

Kartta: Norsökärin mahdollinen sijaintialue Samuel Broteruksen vuoden 1698 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Norrsökärr on tuhoutunut asuinalueen rakentamisen seurauksena.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

[276] KA 2920, s. 121. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään yksi savu.
[277] SAY; KA 3045, s. 74.
[278] Kepsu 2005, s. 133–134.
[279] Broterus 1698c.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårgo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218092: 1

Kohde 48 Rasböle (Rastila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001674)

Rasbölen tonttimaan paikalla on nykyään metroasema. .(218093:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Rasböle (Rastila)	**Kunta:**	Helsinki
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6675867 I: 395766
P (YKJ): 6678670 I (YKJ): 3395894
Lat (ETRS89/WGS84): 60,20625933° Lon (ETRS89/WGS84): 25,11937117°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,3756' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7,1623'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 22,5336" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 7' 9,7362"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	Vuosaari

Historia

Rasbölessä oli vuonna 1540 kolme talonpoikaa (Anders Gerichsson, Mats Jonsson, Jöns Jönsson), jotka maksoivat yhteensä yhden täysveron[280]. Vuosaaren neljä pikkukylää (Norsby, Noringsböle, Norsökär ja Rasböle) koottiin 1550-luvulla verokirjoihin Nordsjö-nimen alle[281]. Rasböle-nimen pohjalla saattaa olla joko suomen kielen kaski sana rasi tai ruotsinkielinen laaksoa tai vesijuoksua tarkoittava ras[282].

Rasböle on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalle Vuosaaren kartalle[283]. Kylässä oli tuolloin yksi talo.

Kartta: Rasböle Samuel Broteruksen vuonna 1698 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Rasböle on tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Tonttimaan kohdalla on nykyään metro ja Vuosaareen johtava Vuotie.

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 120; KA 2961, s. 45; KA 3045, s. 74.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1698c: Charta uppå Nordsjö belägit j Bårgo Härad och Sibbo sochn Affmätt Anno 1698. MH B42a 6/1-2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218093: 1

[280] KA 2920, s. 121–122. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kolme savua.
[281] SAY.
[282] Kepsu 2005, s. 135.
[283] Broterus 1698c.

Kohde 49 Sandhamn (Santahamina) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001679)

Nimi:	Sandhamn (Santahamina)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6668957 I: 390852 P (YKJ): 6671758 I (YKJ): 3390978 Lat (ETRS89/WGS84): 60,14296468° Lon (ETRS89/WGS84): 25,03447992° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 8,5779' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2,0688' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 8' 34,6729" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 2' 4,1277"		
Paikannustarkk:	ei määritelty		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Santahaminan satamapaikka (”*Sant havene”)* mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1423[284]. Santahaminan satamapaikasta on useita tietoja 1400-luvulta ja 1500-luvun alusta[285]. Sandhamn-nimi sisältää sanat sand, hiekka, ja hamn, satama ja on typistynyt alkuperäisestä asustaan Sandöhamn[286]. Ensimmäinen varma viite pysyvästä asutuksesta Santahaminassa on vuodelta 1509, jolloin 29.huhtikuuta päivätyssä kirjeessä esiintyy perämies ”*Erich j Sandhamffn*”, jolla kerrotaan olevan vaimo ja lapsi[287].

Santahaminaa ei löydy Porvoon läänin 1540-luvun maallisten verojen luetteloista. Vuonna 1548 laaditun Porvoon läänin kymmenysluettelon mukaan maksoi Santahaminasta veroa seitsemän talonpoikaa (Anders Olofsson, Michel Larsson, Simon Nilsson, Mats Persson, Anders Persson, Nils Nilsson, Hans Halfvarsson)[288]. Vertaamalla nimiä Porvoon läänin maakirjoihin käy ilmi, että talonpojista kolme ensimmäistä on asunut Santahaminassa ja neljä jälkimmäistä Degeröbyssä[289]. Helsingin kartanon ja voutikunnan tilikirjaan 1555–1556 on merkitty nokkaverojen maksajiksi Santahaminasta Simon Persson ja Hans

[284] FMU 1722.
[285] FMU 1886, 2007, 2010, 2011, 2015.
[286] Kepsu 2005, s. 143.
[287] FMU 5385.
[288] KA 2969, s. 12.
[289] SAY.

Larsson[290]. Samalta vuodelta olevaan Helsingin voutikunnan tilikirjaan on merkitty Santahaminassa asuneet perämiehet Erich Persson ja Hans.[291]

Santahaminan vanhin kyläkartta on vuodelta 1768[292]. Kylässä oli tuolloin kaksi taloa samalla tonttimaalla. Pohjoisemmalla tilalla (Norra gården) asui Mats Mattson ja etelätilalla (Södra gården) Eric Ericksson.

Kartta: Santahaminan tilat (A Norra gården, B Södra gården) vuonna 1768. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kohdetta ei tarkastettu vuonna 2011, koska se on inventoitu ja rajattu vuonna 2009[293]. Paikalla on ollut rakennuksia ja viljelmiä vielä 1800-luvulla. Alueen jatkuva käyttö ja maastonmuokkaus ovat tuhonneet kohdetta, mutta on mahdollista että maan alla on säilynyt kylätonttiin liittyviä rakenteita tai kerroksia.

Asiakirjalähteet

FMU 1722, 1886, 2007, 2010, 2011, 2015, 5385; KA 2969, s. 12; KA 3048, s. 49; KA 3048, s. 49.

Karttalähteet

290 KA 3048, s. 49.
291 KA 3048, s. 49
292 Hagström 1778.
293 Köngäs & Mikkanen 2009.

Hagström, Carl P. 1778: Geometrisk charta öfver Sandhamns Ö med Thertill lydande hollmar i Nyland Borgo härad och Hellsing Sockn, afmätt åhr 1778. MH B7 Helsinki kaup. 24/1-3.

Kohde 50 Skomakarböle (Suutarila) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001729)

Skomakarbölen autioitunutta eteläosaa. .(218113:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Skomakarböle (Suutarila)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6684235 I: 389896
P (YKJ): 6687042 I (YKJ): 3390022
Lat (ETRS89/WGS84): 60,27980648° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00898176°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,7884' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,5389'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 47,3033" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 32,3343"

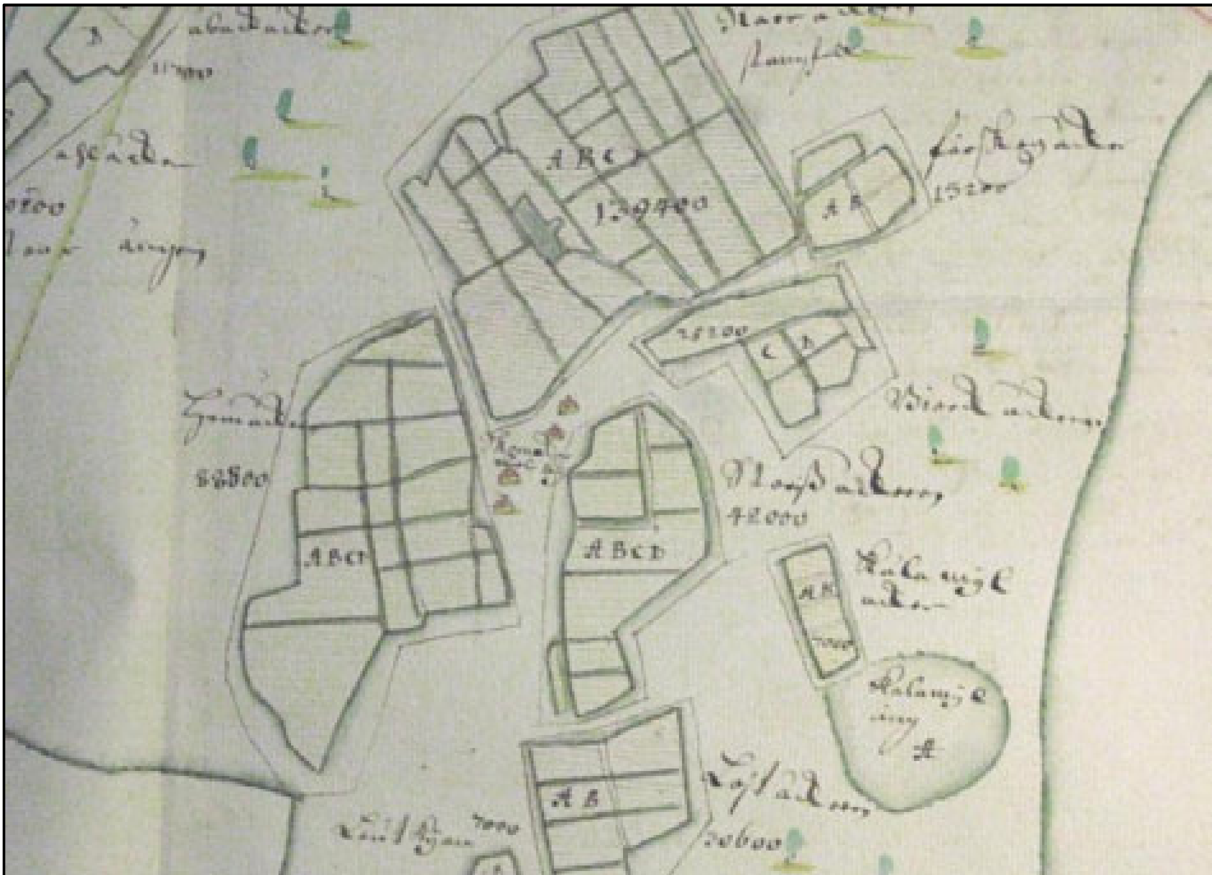
Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi**:	Vantaa

Historia

Skomakarböle/Skomarböleby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1523[294]. Kylän rinnakkaisnimi Böleby mainitaan jo vuonna 1517[295]. Kylässä oli vuonna 1540 viisi talonpoikaa (Hinrik Pärsson, Poll Henriksson, Erick Halvarsson, Jöns Bänctsson, Olof Olofsson), jotka maksoivat yhteensä 2 ¼ täysveroa[296]. Kylässä oli vuonna 1556 viisi talonpoikaa[297]. Skomakarböle-nimi sisältää ammattinimikkeen Skomakare, suutari[298].

Skomakarbölen vanhin kartta on vuodelta 1708[299]. Kylässä oli tuolloin samalla tonttimaalla vierekkäin neljä talonpoikaistilaa (A Böstas/Hans Johansson, B Hannus/Nils Simonsson, C Halvars/Hindrik Matsson, D Bengts/Elias Tomasson).

Kartta: Skomakarböle Samuel Broteruksen vuonna 1708 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Skomakarböle on suurelta osin tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena. Tonttimaan eteläpäädyssä on jäljellä niittykaistale, jota reunustavat molemmista päistä pienet metsiköt. Niittyalue rajautuu lännestä asuinalueeseen ja päiväkotiin, etelästä palvelutaloon ja idässä tietyömaahan. Säilyneen alueen pohjoisreunalla on 1800- tai 1900-

[294] Kerkkonen 1965, s. 172. ”*skomardrbuw/schomakerboylen.*”
[295] Kepsu 2005, s. 151.
[296] KA 2920, s. 14–15. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 67) on merkitty kylään viisi savua.
[297] KA 3045, s. 33.
[298] Kepsu 2005, s. 151.
[299] Broterus 1708b.

luvun kellarin jäännökset. Muualla alueella ei erotu selkeitä rakenteita. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiaikana suhteellisen hyvät, niityllä kasvava pitkä ruoho heikensi kuitenkin näkyvyyttä.

Suuri osa Skomakarbölestä on tuhoutunut..(218113:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 14–15; KA 3045, s. 33.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1708b: Geometrisk carta och Afritning uppå Skomackarböle by i Borgo herad och Hellsing Sochn afmätt åhr 1708.

WebMusketti-kuvat

218113: 1-2

Kohde 51 Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 11000001711)

Bocksbackan kartanon tontti on säilynyt kerrostaloalueen keskellä .(218112:1). Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Sonaby malm Bocksbacka (Pukinmäki)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679954 I: 388596 P (YKJ): 6682759 I (YKJ): 3388721 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24103725° Lon (ETRS89/WGS84): 24,98785049° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,4622' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 59,2710' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 27,7341" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 59' 16,2618"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Kartta: Samuel Broteruksen Sonaby malmin alueesta vuonna 1702 laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[300]. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514[301]. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen[302].

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Mårthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa[303]. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen[304].

Kylässä on ollut rälssiä jo keskiajalla. Bocksbackaan (Pukinmäkeen) myönnettiin Nils Pederssonille rälssikirje vuonna 1435[305]. Bocksbackan rälssitila oli 1550-luvulla kolmen veromarkan arvoinen[306]. Tila kuului samalle suvulle 1700-luvun alkuun saakka. 1500-luvun lopulla lähteisiin ilmaantuu Bocksbackasta erotettu Stensbölen säteri.[307]

---

[300] FMU 1492, REA 368. *”Gudmund i Sonaby.”*
[301] Kerkkonen 1965, s. 165. *”malmebuw.”*
[302] Kepsu 2005, s. 116.
[303] KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.
[304] KA 3045, s. 34.
[305] Anthoni 1950, s. 73.
[306] Kerkkonen 1965, s. 75.
[307] Kepsu 2005, s. 118.

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702[308]. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kuvaus

Bocksbackan säterin paikka on edelleen käytössä. Bocksbackan kartanon nykyinen päärakennus ja pihaa reunustavat sivurakennukset ovat peräisin 1800-luvulta. Vanhoja kulttuurikerroksia on saattanut säilyä pihalla, rakennusten väleissä ja kartanon pohjoispuolella olevassa pienessä puistikossa.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårgo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218112: 1

[308] Broterus 1702c.

Kohde 52 Sonaby malm Malmby Brusas Ströms (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001713)

Sonaby malmin Brusasin ja Strömsin tonttimaasta on säilynyt osa nykyaikaan. .(218110:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Sonaby malm Malmby Brusas Ströms (Malmi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680199 I: 389792 P (YKJ): 6683004 I (YKJ): 3389917 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24356134° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00930357° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,6137' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,5582' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 36,8208" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 33,4929"		
Paikannustarkk:	10-100m		

Peruskartta: 204304 **Perusk. nimi:** Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[309]. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514[310]. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen[311].

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Mårthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa[312]. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen[313].

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702[314]. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kartta: Samuel Broteruksen Sonaby malmin alueesta vuonna 1702 laatima kartta. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

[309] FMU 1492, REA 368. *"Gudmund i Sonaby."*
[310] Kerkkonen 1965, s. 165. *"malmebuw."*
[311] Kepsu 2005, s. 116.
[312] KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.
[313] KA 3045, s. 34.
[314] Broterus 1702c.

Brusasin ja Strömsin tonttimaa sijaitsee Longinojan itäpuolella olevalla kohoumalla. Tontin vierellä itäkaakossa on kallio. Tonttimaa on edelleen käytössä ja se on säilyttänyt hyvin vanhakantaisen ilmeensä. Brusasin tontilla on pihamaan ympärillä vanhoja raskas- ja kevytperustaisia punaisia puutaloja. Brusasin pohjoispuolella sijaitsevan Strömsin tontti on asuinkäytössä. Nykyinen 1900-luvun alusta peräisin oleva päärakennus sijaitsee Broteruksen aikaisen tontin vierellä idässä. Pihamailla ja rakennusten väleissä saattaa olla maan alla kulttuurikerroksia ja vanhoja rakenteita.

Tonttimaasta länteen Longinojaan laskevalla loivalla rinteellä olevassa metsikössä saattaa olla kylään liittyviä rakenteita. Longinojan rannassa on sijainnut mylly 1800- ja 1900-luvuilla.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårgo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218110: 1

Kohde 53 Sonaby malm Storby (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001715)

Sonaby Malmin Storbyn läntisin tontti on edelleen käytössä. (218109:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Sonaby malm Malmby Storby(Malmi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680532 I: 389928 P (YKJ): 6683337 I (YKJ): 3390054 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24658632° Lon (ETRS89/WGS84): 25,01157725° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,7952' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,6946' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 47,7108" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 41,6781"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[315]. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514[316]. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen[317].

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Mårthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa[318]. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen[319].

Kylässä on ollut rälssiä jo keskiajalla. Bocksbackaan (Pukinmäkeen) myönnettiin Nils Pederssonille rälssikirje vuonna 1435[320]. Bocksbackan rälssitila oli 1550-luvulla kolmen veromarkan arvoinen[321]. Tila kuului samalle suvulle 1700-luvun alkuun saakka. 1500-luvun lopulla lähteisiin ilmaantuu Bocksbackasta erotettu Stensbölen säteri.[322]

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702[323]. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit. Storbyn tonttimaalla oli useita torppia vuonna 1759[324].

Kuvaus

Latokartanontien länsipuolella sijaitseva tonttimaan osa (Örskis ja Philpus) on edelleen käytössä. Paikalla on vanhoista raskasrakenteisista punaisista puutaloista koostuva pihapiiri. Tontin pohjoispuolella on puistikko. Vanhoja kulttuurikerroksia on saattanut säilyä puistossa, rakennusten väleissä ja pihamaalla.

Latokartanontien itäpuolinen osa Storbystä on tuhoutunut suurelta osin tien levennystöiden ja parkkipaikan rakentamisen yhteydessä. Longinojaan rajautuvalla Pärsin tontilla on vanha puutalo. Pärsin tontilla saattaa olla paikoin pieniä fragmentteja vanhemmasta asutuksesta.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

---

[315] FMU 1492, REA 368. *"Gudmund i Sonaby."*
[316] Kerkkonen 1965, s. 165. *"malmebuw."*
[317] Kepsu 2005, s. 116.
[318] KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.
[319] KA 3045, s. 34.
[320] Anthoni 1950, s. 73.
[321] Kerkkonen 1965, s. 75.
[322] Kepsu 2005, s. 118.
[323] Broterus 1702c.
[324] Bonej 1759, MH B7 Helsinki kaup 17/7-8.

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårgo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218109: 1

Kohde 54 Sonaby malm Malmby Tallbacka (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001714)

Tallbackan tonttimaalla on nykyään päiväkoti. (218108;1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Sonaby malm Malmby Tallbacka (Malmi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6680347 I: 389689 P (YKJ): 6683152 I (YKJ): 3389814 Lat (ETRS89/WGS84): 60,24486151° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00736370° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,6917' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,4418' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 41,5014" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 26,5093"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[325]. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514[326]. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen[327].

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Mårthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa[328]. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen[329].

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702[330]. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kuvaus

Tallbackan tonttimaan paikalle rakennettu päiväkoti on tuhonnut suuren osan vanhoista rakenteista. Päiväkodin kaakkoispuolella sijaitsevan niityn kohdalla saattaa olla maan alla jäännöksiä vanhasta kylästä. Päiväkodin lounaispuolella olevassa metsikössä on ensimmäisen maailmansodan aikaisia varustuksia, jotka ovat tuhonneet osan kylästä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårgo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218108: 1

[325] FMU 1492, REA 368. *”Gudmund i Sonaby.”*
[326] Kerkkonen 1965, s. 165. *”malmebuw.”*
[327] Kepsu 2005, s. 116.
[328] KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.
[329] KA 3045, s. 34.
[330] Broterus 1702c.

Kohde 55 Sonaby malm Sonaby (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001710-1000001715)

Sonabyn paikka on nykyään omakoti- ja kerrostaloaluetta. (218111:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Sonaby malm Sonaby (Malmi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6680396 I: 388303
P (YKJ): 6683201 I (YKJ): 3388428
Lat (ETRS89/WGS84): 60,24492318° Lon (ETRS89/WGS84): 24,98231825°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,6954' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,9391'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 41,7235" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 56,3457"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[331]. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514[332]. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen[333].

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Mårthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa[334]. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen[335].

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702[336]. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kuvaus

Sonaby on tuhoutunut uudemman rakennustoiminnan seurauksena.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårgo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

WebMusketti-kuvat

218111: 1

---

[331] FMU 1492, REA 368. *"Gudmund i Sonaby."*
[332] Kerkkonen 1965, s. 165. *"malmebuw."*
[333] Kepsu 2005, s. 116.
[334] KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.
[335] KA 3045, s. 34.
[336] Broterus 1702c.

Kohde 56 Sonaby malm Stensböle (Malmi) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001712)

Stensböle on nykyään kerrostaloaluetta. (218130:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Sonaby malm Stensböle (Malmi)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6679900 I: 389376
P (YKJ): 6682705 I (YKJ): 3389501
Lat (ETRS89/WGS84): 60,24076541° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00195811°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,4459' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,1175'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 26,7555" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 7,0492"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Sonaby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1417[337]. Malmi ilmestyy lähteisiin vuonna 1514[338]. Malmby sisältää appellatiivin malm, nummi. Sonaby perustuu muinaisruotsin Sone-Sune-nimeen[339].

Sonaby malmissa oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Pär Larsson, Clämet Nilsson, Hinrik Jopsson, Philpus Jönsson, Mattes Michelsson, Mårthen Henriksson, Olof Jönsson, Hinrik Hinricksson), jotka maksoivat yhteensä kymmenen täysveroa[340]. Kylässä oli vuonna 1556 seitsemän talonpoikaa, yksi ulkokylänmies ja yksi sopimusverollinen[341].

Kylässä on ollut rälssiä jo keskiajalla. Bocksbackaan (Pukinmäkeen) myönnettiin Nils Pederssonille rälssikirje vuonna 1435[342]. Bocksbackan rälssitila oli 1550-luvulla kolmen veromarkan arvoinen[343]. Tila kuului samalle suvulle 1700-luvun alkuun saakka. 1500-luvun lopulla lähteisiin ilmaantuu Bocksbackasta erotettu Stensbölen säteri.[344]

Sonaby malmin vanhin kartta on vuodelta 1702[345]. Alueella oli tuolloin kuusi erillistä tonttimaata. Malmbyn talot olivat kolmella tonttimaalla. Ensimmäinen (Storby) koostui neljästä talosta (Pers, Länsmans, Filpus, Örskis), toinen kahdesta talosta (Brusas, Ströms) ja kolmas Tallbacka oli yksinäistalo. Sonabyssä oli yksi talo. Lisäksi kylän alueella olivat Bocksbackan ja Stensbölen säterit.

Kuvaus

Stensböle on tuhoutunut kerrostaloalueen rakentamisen yhteydessä.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 6-9; KA 3045, s. 34.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1702c: Carta uppå Malm i Bårgo härad och Hellsing sochn af Åhr 1702. MH B7 17/1.

Bonej, Johan 1759: Geometrisk Charta öfver Malmbys Åker och äng. Belägen uti Nylands län, Borgo Härad och Hellsinge sochn. affattad år 1759 af Johan Bonej. MH B7. Helsinki kaup. 17/7-8.

---

[337] FMU 1492, REA 368. *"Gudmund i Sonaby."*
[338] Kerkkonen 1965, s. 165. *"malmebuw."*
[339] Kepsu 2005, s. 116.
[340] KA 2920, s. 6-9. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty Sonabyhyn neljä savua ja Malmille neljä savua.
[341] KA 3045, s. 34.
[342] Anthoni 1950, s. 73.
[343] Kerkkonen 1965, s. 75.
[344] Kepsu 2005, s. 118.
[345] Broterus 1702c.

Kohde 57 Staffansby (Tapaninkylä) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001717)

Staffansby vuonna 2011. (218107:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Staffansby (Tapaninkylä)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681922 I: 388191 P (YKJ): 6684728 I (YKJ): 3388316 Lat (ETRS89/WGS84): 60,25858574° Lon (ETRS89/WGS84): 24,97945284° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,5151' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,7672' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 30,9087" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 46,0302"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Staffansby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1511[346]. Kylä on ilmeisesti saanut nimensä talolta, joka isäntänä on ollut Staffan[347]. Kylässä oli vuonna 1540 19 talonpoikaa (Pär Andersson, Clemet Persson, Anders Jönsson, Jöns Ingemundsson, Jöns Persson, Erich Jopson, Osmund Pärsson, Erick Halvarsson, Clemet Pärsson, Olof Larsson, Henrich Smed, Lasse Nilsson, Philpus Jönsson, Oloff Pärsson, Henrick Olsson, Erick Jönson, Simon Jopsson, Matts Knutson, Mats Mickelson), jotka maksoivat yhteensä yhdeksän täysveroa[348]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä veronmaksajista kuusi oli ulkokylänmiehiä (32 % veronmaksajista/ 17 % täysveroluvuista)[349]. Staffansbyssä oli vuonna 1556 13 talonpoikaa ja viisi ulkokylänmiestä[350].

Kartta: Staffansby Samuel Broteruksen vuonna 1692 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

[346] FMU 5560. *"Jöns Person j Staffansby."*
[347] Kepsu 2005, s. 158.
[348] KA 2920, s. 9-14. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään 14 savua.
[349] KA 2961, s. 4-5.
[350] KA 3045, s. 32–33.

Staffansbyn vanhin kartta on vuodelta 1692[351]. Kylässä oli tuolloin kymmenen asuttua tilaa, kaksi autiotilaa ja yksi ulkokylänmaa. Talojen tontit sijaitsevat kahdella vierekkäisellä mäellä.

Lännessä sijaitsevalla Kapteenskanmäellä tehtiin vuonna 2008 laajoja arkeologisia tutkimuksia. Kapteenskanmäen länsipuolella havaittiin sekä 1800-luvulla rakennettuun kartanon puistoon että puistoa edeltäneeseen Tapaninkylän Åsmusin tilaan liittyviä rakenteita. Esinelöydöt sijoittuivat 1700- ja 1800-luvuille. Esineiden joukossa oli mm. muutama 1700-luvun raha. Kaivausalueen itäpuolelta paljastui kahden 1800–1900-luvun rakennuksen pohjat. Lisäksi havaittiin tien vierelle 1900-luvun alussa Helsingin maalinnoituksen rakentamisen yhteydessä rakennettuja lastausramppeja. Mielenkiintoinen havainto oli pieni tulisija, jossa oli mahdollisesti sulatettu rautaa.[352]

Kuvaus

Staffansbyn Kapteenskanmäki on autioitunut 1800- ja 1900-lukujen kuluessa. Kohde on puistomainen lähiympäristön asukkaiden virkistysalue. Mäen pohjoislaidalla on ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita. Kapteenskanmäellä tehtiin vuonna 2008 laajat pelastuskaivaukset paikalle suunniteltuiden kerrostalojen johdosta. Rakennustöitä ei ole vielä toteutettu. Loppuosa Kapteenskanmäestä on edelleen muinaismuistolain (295/1963) rauhoittamaa kylätonttia.

Itäisempi osa kylästä on tuhoutunut uudemman maankäytön seurauksena.

Asiakirjalähteet

FMU 5560 KA 2920, s. 9-14; KA 2961, s. 4-5; KA 3045, s. 32–33.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1692d: Geometrisk Charta öfwer Staffansby i Helsing Sochn och Bårgo Lähn. Afmätt 1692. MH B7 28/1 (maamittauskonsepti MMA Helsinki).

WebMusketti-kuvat

218107: 1

[351] Broterus 1692d.
[352] Suhonen 2008.

Kohde 58 Taliby (Pajamäki) Lassas (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001702)

Talibyn Lassasin tonttimaa on autioitunut. (218105:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Taliby (Pajamäki) Lassas	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677331 I: 381206 P (YKJ): 6680135 I (YKJ): 3381328 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21541244° Lon (ETRS89/WGS84): 24,85601845° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,9247' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51,3611' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 55,4848" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51' 21,6664"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Taliby ilmaantuu historiallisiin lähteisiin vuonna 1524[353]. Talibyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Henrik Olsson, Pär Bärtilsson, Erik Hensson, Jop Nilsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa[354]. Myös Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa Talin tilaluku on neljä[355]. Kylän tilaluku laski 1600-luvulla kolmeen[356]. Tali-nimi saattaa perustua ruotsinkielen laaksoa tarkoittavaan sanaan dal tai suomenkieliseen paikannimen Talvijoki[357].

Talin talot ovat merkitty likimääräisesti Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle[358]. Talin vanhin tarkka kyläkartta on vuodelta 1786[359]. Kylässä oli tuolloin kolme tilaa kahdelle erilliselle tonttimaalle jakaantuneena. Yhdellä tonttimaalla olivat Martas (Kapteeni Nyberg & Hen. Matheisson) ja Reimars (Hindric & Michell Andersson) ja toisella seisoi yksinään Lassas (Hinric Matsson).

Kartta: Talibyn Martas (A), Lassas (B) ja Reimars (C) vuonna 1786. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

353 Kepsu 2005, s. 163.
354 KA 2920, 94–95. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.
355 KA 3045, s. 41.
356 Kepsu 2005, s. 161.
357 Kepsu 2005, s. 163.
358 Broterus & Nycopensis 1701.
359 Vestermark 1786.

Kuvaus

Talibyn Lassasin tonttimaa on autioitunut 1900-luvulla. Tonttimaa sijaitsee Talin golf-kentän ja siirtolapuutarhan välisellä niittyalueella. Inventointiajankohtana tiheä ruohikko heikensi havaintomahdollisuuksia. Paikalla erottui kuitenkin kaksi mahdollista rakennuksen pohjaa. Tonttimaa on saattanut jatkua pohjoisessa olevaan ryteikkömäiseen metsikköön saakka. Metsässä on oja, joka saattaa olla ensimmäisen maailmansodan aikaisen (vuoden 1918?) juoksuhaudan jäännös.

Asiakirjalähteet

KA 2920, 94–95; KA 3045, s. 41.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Hagström, Carl P. 1775: Charta öfver Tali bys ägor uti Nyland, Borgå härad och Hellsing sockn. Författad år 1775 af Carl P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup.27/1-10.

Hagström, C.P. & Westermark, Johan 1775-1786Charta öfver Tali bys ägor uti Nylands Borgo härad och Helsinge sockn afmätte och storskiftade år 1775 af herr ländmästaren Carl Petter Hagström samat skiftet ändrat år 1786 af Johan Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 27/11–19.

WebMusketti-kuvat

218105: 1

Kohde 59 Taliby (Tali) Martas ja Reimars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001700)

Talin eteläisempi tonttimaa on nykyään golf-kentän ympäröimä (218106:1). Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Taliby (Pajamäki) Martas Reimars	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6677331 I: 381206
P (YKJ): 6680135 I (YKJ): 3381328
Lat (ETRS89/WGS84): 60,21541244° Lon (ETRS89/WGS84): 24,85601845°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,9247' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51,3611'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 55,4848" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 51' 21,6664"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	203403	**Perusk. nimi:**	Tapiola

Historia

Taliby ilmaantuu historiallisiin lähteisiin vuonna 1524[360]. Talibyssä oli vuonna 1540 neljä talonpoikaa (Henrik Olsson, Pär Bärtilsson, Erik Hensson, Jop Nilsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa[361]. Myös Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjassa Talin tilaluku on neljä[362]. Kylän tilaluku laski 1600-luvulla kolmeen[363]. Tali-nimi saattaa perustua ruotsinkielen laaksoa tarkoittavaan sanaan dal tai suomenkieliseen paikannimen Talvijoki[364].

Talin talot ovat merkitty likimääräisesti Samuel Broteruksen Munkkiniemestä vuonna 1701 laatimalle kartalle[365]. Talin vanhin tarkka kyläkartta on vuodelta 1786[366]. Kylässä oli tuolloin kolme tilaa kahdelle erilliselle tonttimaalle jakaantuneena. Yhdellä tonttimaalla olivat Martas (Kapteeni Nyberg & Hen. Matheisson) ja Reimars (Hindric & Michell Andersson) ja toisella seisoi yksinään Lassas (Hinric Matsson).

Kuvaus

Talibyn Martasin ja Reimarsin tonttimaa on sijainnut Helsingin golf-klubin nykyään omistaman Talin kartanon luona ja sen pohjoispuolella, missä on nykyään pysäköintialue, viheralue ja golf-kenttä. Uudempi maankäyttö on todennäköisesti tuhonnut suuria osia kylän vanhemmista rakenteista. Kylästä saattaa kuitenkin edelleen paikoin (etenkin kartanon tienoilla ja viheralueilla) olla jäljellä fragmentteja. Voitaneen pitää myös mahdollisena, että kylän tontteja olisi sijainnut nykyisen kartanon eteläpuolisella mäellä.

Asiakirjalähteet

KA 2920, 94–95; KA 3045, s. 41.

Karttalähteet

Broterus, Samuel & Nycopensis, Gustaf 1701: Skogscharta och affätning uppå Muncknääs I Helsing sochn. afmätt Åhr 1701. MH B7 19/2 (maanmittauskonsepti MMA Helsinki).

Hagström, Carl P. 1775: Charta öfver Tali bys ägor uti Nyland, Borgå härad och Hellsing sockn. Författad år 1775 af Carl P. Hagström. MH B7 Helsinki kaup.27/1-10.

Hagström, C.P. & Westermark, Johan 1775-1786Charta öfver Tali bys ägor uti Nylands Borgo härad och Helsinge sockn afmätte och storskiftade år 1775 af herr ländmästaren Carl Petter Hagström samat skiftet ändrat år 1786 af Johan Westermark. MH B7 Helsinki kaup. 27/11-19.

WebMusketti-kuvat

218106: 1

[360] Kepsu 2005, s. 163.
[361] KA 2920, 94–95. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 79) on merkitty kylään neljä savua.
[362] KA 3045, s. 41.
[363] Kepsu 2005, s. 161.
[364] Kepsu 2005, s. 163.
[365] Broterus & Nycopensis 1701.
[366] Vestermark 1786.

Kohde 60 Tomtbackaby (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001719)

Tomtbackan Kellarimäki. (218102:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka (Haltiala)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6683750 I: 386415
P (YKJ): 6686557 I (YKJ): 3386539
Lat (ETRS89/WGS84): 60,27449658° Lon (ETRS89/WGS84): 24,94635408°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,4698' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56,7812'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 28,1877" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 56' 46,8747"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Tomtbackaby mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1511[367]. Kylännimi sisältää appellatiivin tomt, tontti[368]. Kylässä oli vuonna 1540 viisi veronmaksajaa (Jacop Larsson, Henrik Andersson, Jöns Larsson, Hans Pärsson, Olof Ruut), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa[369]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan kylän kuudesta talonpojasta peräti viisi oli ulkokylänmiehiä (83 % veronmaksajista/ 67 % täysveroluvuista) eli he asuivat muualla kuin Tomtbackassa.[370] Kylä on siis mitä ilmeisimmin ollut pääosin autiona jo 1540-luvulla. Tomtbackaan on Helsingin vuoden 1556 voutikunnan tili- ja maakirjassa laskettu naapurikylät Nackböle ja Granböle. Tomtbackan tilanne on kuitenkin pysynyt muuttumattomana.[371] Creutzhammar-suku muodosti 1500-luvun lopulla Tomptbackasta säterin[372].

Tomtbackan vanhin kartta on vuodelta 1691[373]. Kartano sijaitsi tuolloin Vantaanjoen rannalla. Hieman lännempänä olevalla mäellä sijainnut vanha talonpoikaskylän paikka oli tuolloin ilmeisesti tyhjillään.

Kartta: Tomtbackan autioitunut kylätontti Lars Forsselin vuoden 1691 kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

---

367 FMU 5560. ”*Anders Monsson j Tomptabacka.*”
368 Kepsu 2005, s. 174.
369 KA 2920, s. 34–35. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 74) on merkitty kylään yksi savu.
370 KA 2961, s. 27–28. (Hendrich Andersson/Skattmansby, Thomas Hendriksson/Skattmansby, Hans Ervastsson/Skattmansby, Olef Ruthe/Kyrkeby, Jöns Larsson?
371 FMU 5560 KA 2920, s. 34–35 KA 2961, s. 27–28KA 3045, s. 43–44.
372 Kuisma 1990, s. 198–199.
373 Forssel 1691.

Kuvaus

Tomtbackan Kellarimäki vaikuttaa topografiansa perusteella vanhalta kylänpaikalta. Mäen yli kulkee länsi-itäsuuntainen Kuninkaantammentie. Kellarinmäki on vaurioitunut pahoin uudemman maankäytön seurauksena. Keskiaikaisen kylän potentiaalisin sijaintipaikka, suojainen etelärinne on aivan sen länsipäätyä lukuun ottamatta täysin tuhoutunut. Alueella on raskasrakenteisia maatalousrakennuksia, maata on myllätty, kasattu ja siirretty pois. Vanhoja kylään liittyviä kulttuurikerroksia ja rakenteita on saattanut säilyä Kellarimäen länsiosassa ja pohjoisessa Kuninkaantammentien pohjoispuolella pellolla olevan terassin kohdalla. Aivan tonttialueen länsipäässä on näkyvissä mahdollinen isoista harmaakivilohkareista (halk. >0,5 m) koostuva rakennuksen perustus.

Asiakirjalähteet

FMU 5560, KA 2920, s. 34–35, KA 2961, s. 27–28, KA 3045, s. 43–44.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinge socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

218102: 1-2

Kohde 61 Tomtbacka gård (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001718)

Tomtbackan kartanon puretun päärakennuksen kohdalle on tehty puutarhaterassi. (218103:1) Kuva. V.-P. Suhonen.

Nimi:	Tomtbacka gård (Haltiala)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kartanot
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683848 I: 386840 P (YKJ): 6686655 I (YKJ): 3386964 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27549448° Lon (ETRS89/WGS84): 24,95397751° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 31,7801" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 57' 14,3191"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Tomtbackaby mainitaan lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1511[374]. Kylännimi sisältää appellatiivin tomt, tontti[375]. Kylässä oli vuonna 1540 viisi veronmaksajaa (Jacop Larsson, Henrik Andersson, Jöns Larsson, Hans Pärsson, Olof Ruut), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa[376]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan kylän kuudesta talonpojasta peräti viisi oli ulkokylänmiehiä (83 % veronmaksajista/ 67 % täysveroluvuista) eli he asuivat muualla kuin Tomtbackassa.[377] Kylä on siis mitä ilmeisimmin ollut pääosin autiona jo 1540-luvulla. Tomtbackaan on Helsingin vuoden 1556 voutikunnan tili- ja maakirjassa laskettu naapurikylät Nackböle ja Granböle. Tomtbackan tilanne on kuitenkin pysynyt muuttumattomana.[378] Creutzhammar-suku muodosti 1500-luvun lopulla Tomptbackasta säterin[379].

Tomtbackan vanhin kartta on vuodelta 1691[380]. Kartano sijaitsi tuolloin Vantaanjoen rannalla.

Kuvaus

Tomtbackan kartanon paikka on edelleen käytössä. Haltialan kartanon 1800-luvulla rakennettu päärakennus purettiin 1950-luvulla. Nykyään kartanon perustuksen päällä on muotopuutarhaan liittyvä näköalaterassi. Lännessä on useita kartanon talous- ja ulkorakennuksia. Rakentamatonta tilaa on puutarhan ohella rakennusten väleissä ja pihamailla.

Asiakirjalähteet

FMU 5560, KA 2920, s. 34–35, KA 2961, s. 27–28, KA 3045, s. 43–44.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinge socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

218103: 1

---

374 FMU 5560. ”*Anders Monsson j Tomptabacka.*”
375 Kepsu 2005, s. 174.
376 KA 2920, s. 34–35. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 74) on merkitty kylään yksi savu.
377 KA 2961, s. 27–28. (Hendrich Andersson/Skattmansby, Thomas Hendriksson/Skattmansby, Hans Ervastsson/Skattmansby, Olef Ruthe/Kyrkeby, Jöns Larsson?
378 FMU 5560 KA 2920, s. 34–35 KA 2961, s. 27–28KA 3045, s. 43–44.
379 Kuisma 1990, s. 198–199.
380 Forssel 1691.

Kohde 62 Tomtbacka Pottbacka (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019208)

Tomtbackan Pottbacka kuvattuna etelästä. (218098:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka Pottbacka (Haltiala)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Tomtbackan vuoden 1770 kartalle merkitty torpanpaikka[381].

Pottbackan torppa Tomtbackan 1700-luvun lopun kartalla. Kuva: V.-P. Suhonen

Kuvaus

Pottbacka on peltojen ympäröimä metsäinen mäennyppylä, jonka yli kulkee pohjois-eteläsuuntainen hiekkatie. Torpan tontti sijaitsee Pottbackan lounaisosassa sekametsässä. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana huonot aluskasvillisuuden ja puista pudonneiden lehtien vuoksi. Paikalla on kuitenkin ainakin neljä mahdollista uunin pohjaa. Mäen yli kulkevan tien itäpuolella on sijainnut Torpparinmäen asuinalueen rakentamisen yhteydessä perustettu kaatopaikka, joka on puhdistettu ja maisemoitu vuonna 2011. Töiden yhteydessä mäen itäosassa mahdollisesti sijainneet rakenteet ovat tuhoutuneet täysin.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1691: Geometrisk afritning af Tomtbacka belägit i Helsing s Borgo lähn afmät 1691. MH B7 4/1-2.

Lalin, E. 1770a: Geometrisk Charta öfwer Nackböle och Tomptbacka ägor. Belägne Uti Nyland Borgå Härad och Helsinge socken, Afmätte åhr 1770 af E. Salin. MH B7 20/1-3.

WebMusketti-kuvat

218098: 1-2

[381] Lalin 1770a.

Kohde 63 Tomtbacka Kutubacka (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019209)

Kutubackan torpan aluetta. (218096:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka Kutubacka (Haltiala)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6682542 I: 385412 P (YKJ): 6685348 I (YKJ): 3385536 Lat (ETRS89/WGS84): 60,26337567° Lon (ETRS89/WGS84): 24,92891872° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,8025' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55,7351' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 48,1524" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55' 44,1074		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Kutubackan torppa on merkitty Kalmbergin vuoden 1855 kartalle.

Kuvaus

Torpan paikka sijaitsee sekametsässä golf-kentän pohjoisreunalla. Golf-kentän rakentaminen on mahdollisesti tuhonnut torpan paikan eteläosan. Säilyneellä alueella on ainakin yksi selvä rakennuksen kivijalka. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana hyvät.

Karttalähteet

Kalmbergin kartasto 1855

WebMusketti-kuvat

218096: 1

Kohde 64 Tomtbacka torppa 1 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019216)

Torppa on sijainnut peltojen ympäröimässä metsikössä. (218131:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka, Torppa 1 (Haltiala)	**Kunta:**	Helsinki
Muut nimet:	Lindos torp		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683466 I: 385246 P (YKJ): 6686273 I (YKJ): 3385370 Lat (ETRS89/WGS84): 60,27161992° Lon (ETRS89/WGS84): 24,92539578° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 17,8317" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55' 31,4248"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Timothy Winterin vuoden 1792 kartalle merkitty Lindosin torppa[382].

Kuvaus

Torpan paikka on todennäköisesti raivattu suurelta osin pelloksi. Torpan alue on mahdollisesti jatkunut pellon eteläpuolella olevaan metsikköön. Metsässä on yksi kumpare, joka saattaa olla uunin pohja.

Karttalähteet

Timothy Winter 1792: Charta öfver Tomtbacka och Nackböle rusthålls ägor, belägne uti Nylands län Borgå härad och Hellsinge socken, affmätt till åker och äng år 1770 af E.Lalin samt skog och utmarken 1792 af Timothy Winter. MH B7 Helsinki kaup. 20/5.

[382] Winter 1792

Kohde 65 Tomtbacka torppa 2 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019217)

Torpan sijaintialuetta. (218100:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka, Torppa 2 (Haltiala)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit:
P: 6683270 I: 384561
P (YKJ): 6686076 I (YKJ): 3384684
Lat (ETRS89/WGS84): 60,26966730° Lon (ETRS89/WGS84): 24,91313348°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,1800' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 54,7880'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 10,8023" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 54' 47,2805"

Paikannustarkk: 10 - 100 m

Peruskartta: 204304 **Perusk. nimi:**

Historia

Kuninkaankartastoon merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Torpan paikka on sijainnut mäen pohjoisrinteellä. Alueella on nykyään kuusimetsää ja auringonkukkaviljelmä. Alueen länsiosassa on melko nuorelta vaikuttava rakennuksen pohja ja veden täyttämä kuoppa. Torpan paikan länsipuolella on metsässä mahdollisia tervahautoja.

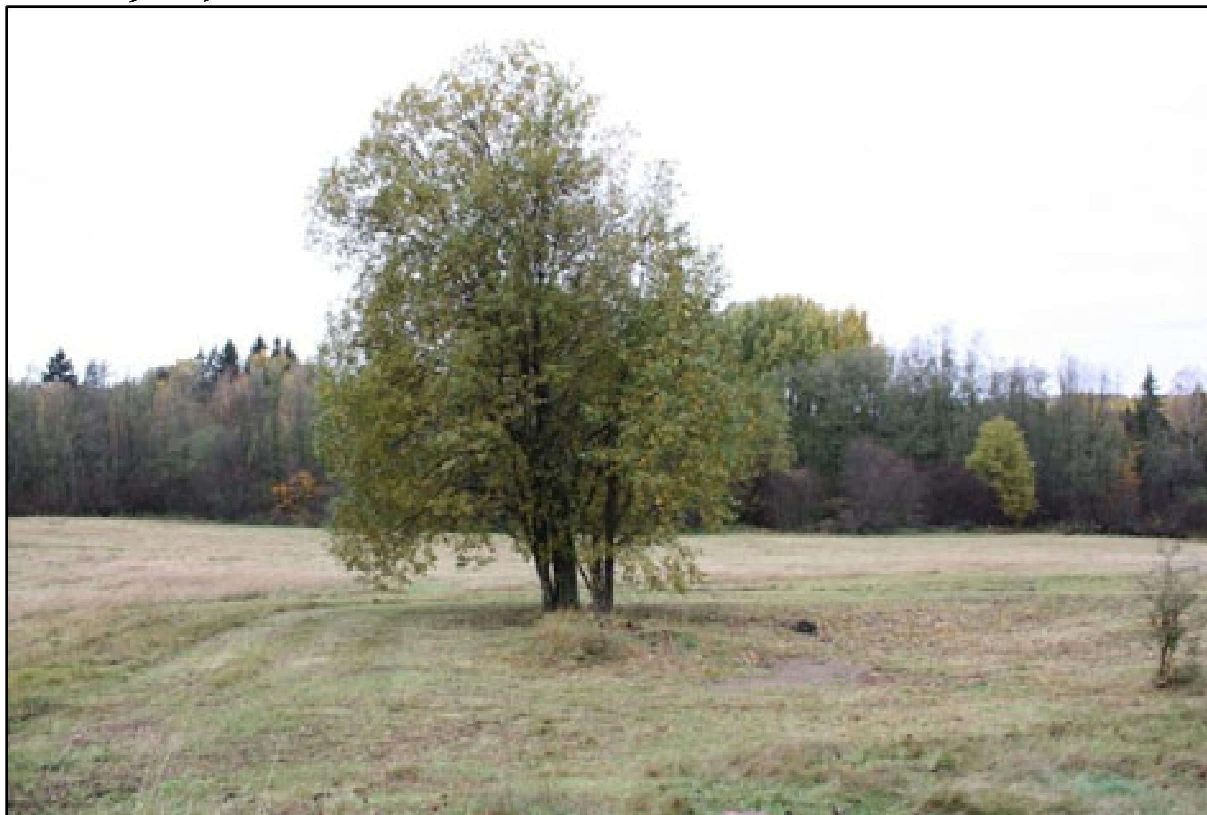
Karttalähteet

Kuninkaankartasto

WebMusketti-kuvat

218100: 1

Kohde 66 Tomtbacka torppa 3 (Haltiala) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019218)

Torpan paikan reunalla säilynyt mahdollinen rakennuksen osa (218099:1). Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tomtbacka, Torppa 3 (Haltiala)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6683071 I: 383837 P (YKJ): 6685877 I (YKJ): 3383960 Lat (ETRS89/WGS84): 60,26767550° Lon (ETRS89/WGS84): 24,90016995° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16,0605' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 54,0102' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 16' 3,6318" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 54' 0,6118"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Kuninkaankartastoon merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Torpan paikka on raivattu Haltialan ulkoilureitteihin liittyväksi kuntopisteeksi. Samalla torpan jäännökset ovat suurelta osin tuhoutuneet. Vanhoja rakenteita on saattanut säilyä kuntoilupisteen reunoilla.

Karttalähteet

Kuninkaankartasto

WebMusketti-kuvat

218099: 1

Kohde 67 Tölöby (Töölö) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001694)

Töölön kylän alueella on nykyään ooppera ja puistoa. (218101:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Tölöby (Töölö)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6673410 I: 385177
P (YKJ): 6676212 I (YKJ): 3385301
Lat (ETRS89/WGS84): 60,18136720° Lon (ETRS89/WGS84): 24,92984894°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10,8820' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55,7909'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 10' 52,9219" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 55' 47,4562"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki

Historia

Tölöby mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1476.[383] Kylännimi saattaa perustua ruotsinkieliseen paikannimeen töl (suo, suoputikko). On myös mahdollista takana on suomenkielinen työlö-sana.[384] Töölön kylässä oli vuonna 1540 seitsemän veronmaksajaa (Hans Hindersson, Per Eriksson, Ol. Larsson, Morten Jönson, Erik Matsson, Anders Persson, Per Larsson), jotka maksoivat yhteensä kolme täysveroa[385]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista Anders Persson (Gumtäktby) ja Per Larsson olivat ulkokylänmiehiä[386]. Tilamäärä pysyy samana vuoteen 1556. Ulkokylänmaat olivat kuitenkin päätyneet yhdelle omistajalle, Santahaminan Hansille[387]. 1600-luvun alussa kylän viidestä talosta useimmat autioituivat tai liitettiin 1630-luvulla jäljelle olleeseen veronmaksukykyiseen tilaan. Koko kylä päätyi vuonna 1643 Helsingin kaupungille.[388]

Töölön vanhin kartta on laadittu 1760- ja 1770-luvuilla[389]. Kartalle on merkitty yksi tonttimaa.

Kartta: Tölöbyn paikka 1760- ja 1770-luvuilla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

383 FMU 6676. *"vnd yn deme anderen dorpe to Thola."*
384 Kepsu 2005, s. 176.
385 KA 2920, s. 85–87. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 73) on merkitty kylään kahdeksan savua.
386 KA 2961, s. 11.
387 KA 3045, s. 36.
388 Kepsu 2005, s. 176.
389 Lalin 1776.

Töölön kylä on sijainnut Mannerheimintien ja Runebergin kadun risteyksen tienoilla, Töölönlahden pohjukan länsirannalla. Kylänpaikka on todennäköisesti tuhoutunut myöhemmän maankäytön seurauksena. Paikalla on toiminut 1800- ja 1900-luvuilla Töölön sokeritehdas. Sokeritehtaasta on jäljellä enää muurin pätkä ja sen tilalle on rakennettu oopperatalo ja puistoa. Oopperatalon etelä- ja itäpuoleisessa puoleisessa puistossa saattaa paikoin olla jäljellä kylään ja sokeritehtaaseen liittyviä rakenteita.

Asiakirjalähteet

FMU 6676; KA 2920, s. 85–87; KA 2961, s. 11; KA 3045, s. 36.

Karttalähteet

Lalin, E 1776: Tölöby: MH B7 Helsinki kaup. 31/1-7.

WebMusketti-kuvat

218101: 1

Kohde 68 Villingby (Villinki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001678)

Villingin Byviken (218129:1). Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Villingby (Laajasalo/Villinki)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6670602 I: 395048 P (YKJ): 6673403 I (YKJ): 3395176 Lat (ETRS89/WGS84): 60,15882638° Lon (ETRS89/WGS84): 25,10914414° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9,5296' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6,5486' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 9' 31,7750" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 6' 32,9189"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	203409	**Perusk. nimi:**	Vuosaari

Historia

Viipurin ja Porvoon läänin vuoden 1544 maakirjaan on merkitty Villingby[390]. Kylässä oli yksi talonpoika Lasse Nilsson. Villingby on mukana myös Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluettelossa[391]. Villingby on verokirjoissa yleensä naapurikyliensä alla. Esimerkiksi vuoden 1550 maakirjassa Simon Villing on laskettu Brändööseen[392]. Villingby autioitui viimeistään 1600-luvun alussa[393]. Villingby-nimi sisältää mahdollisesti muinaisruotsin sanan vidher, metsä[394].

Villingbyn keskiaikaista sijaintia ei tunneta. Samuel Broteruksen Villingsbystä vuonna 1697 laatimalla kartalla on reikä kaikista kiinnostavimmalla paikalla eli saaren pohjoisosassa sijainneen Byvikenin kohdalla[395]. Timothy Winterin vuonna 1798 laatimalla Villingin kartalle on merkitty asutusta Kylälahden itäpuolella[396]. Kyseessä saattaa olla uudelleen käyttöön otettu Villingbyn tontti. Mitään varmuutta asiasta ei kuitenkaan ole.

Kartta: Samuel Broteruksen vuonna 1697 laatima Villingin kartta.

Kuvaus

Kohdetta ei tarkastettu inventoinnin yhteydessä vuonna 2011. Kylän mahdollinen sijaintipaikka on nykyään tiivistä huvila-aluetta. Kohde on merkitty muinaisjäännösrekisteriin pisteenä.

Asiakirjalähteet

KA 2986, s. 27; KA 5003, s. 4; KA 5006, s. 91.

Karttalähteet

[390] KA 5003, s. 4.
[391] KA 5006, s. 91.
[392] KA 2986, s. 27.
[393] Kepsu 2005, s. 75.
[394] Kepsu 2005, s. 75.
[395] Broterus 1697, ULM Hki 8:1.
[396] Winter 1798.

Broterus, Samuel 1697: Geo……a och Afritning uppå ….. belegit i Helssing …..Sibbo Sochns Scerigårdar afmätt åhr 1697. ULM Hki 8:1.

WebMusketti-kuvat

218129: 1

Kohde 69 Västersundom Porvarinlahti torppa 1 (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019210)

Rakennuksen pohja torpan paikalla (218095:1). Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Västersundom Porvarinlahti torppa 1	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit:
P: 6679131 I: 397853
P (YKJ): 6681936 I (YKJ): 3397982
Lat (ETRS89/WGS84): 60,23607982° Lon (ETRS89/WGS84): 25,15535739°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,1648' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9,3214'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 9,8873" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 19,2866"

Paikannustarkk: 10 - 100 m

Peruskartta:	204307	**Perusk. nimi:**	Östersundom

Historia

Kalmbergin vuoden 1855 kartalle merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Torppa on sijainnut jyrkällä rinteellä. Paikan erottuu hyvin ympäristöstä avoimuutensa ja kasvillisuutensa perusteella. Torpan alueella on yksi selvä rakennuksen pohja ja yksi mahdollinen kellarikuoppa.

Karttalähteet

Kalmbergin kartasto 1855

WebMusketti-kuvat

218094: 1-2

Kohde 70 Västersundom Porvarinlahti torppa 2 (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019211)

Torpan paikka kuvattuna Porvarinlahden itäpuolelta. (218094:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Västersundom Porvarinlahti torppa 2	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6678732 I: 398159
P (YKJ): 6681537 I (YKJ): 3398288
Lat (ETRS89/WGS84): 60,23257572° Lon (ETRS89/WGS84): 25,16108072°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,9545' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9,6648'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 57,2726" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 9' 39,8906"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204307	**Perusk. nimi:**	Östersundom

Historia

Kalmbergin vuoden 1855 kartalle merkitty torpanpaikka.

Kuvaus

Torppa on sijainnut rinteen päällä olevalla terassilla. Paikka erottuu hyvin ympäristöstä avoimuutensa ja kasvillisuutensa perusteella. Torpan alueella on yksi selvä uunin pohja ja kaksi painannetta.

Karttalähteet

Kalmbergin kartasto 1855

WebMusketti-kuvat

218095: 1

Kohde 71 Västervikby (Viikinmäki) (muinaisjäännösrekisteritunnukset 1000001689 & 1000019215)

Västervikbyn mahdollinen paikka on nykyään teollisuusalueetta. (218119:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Västervikby (Viikinmäki)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	3	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit:
P: 6677984 I: 388830
P (YKJ): 6680788 I (YKJ): 3388955
Lat (ETRS89/WGS84): 60,22342357° Lon (ETRS89/WGS84): 24,99315540°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,4054' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 59,5893'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 24,3248" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 59' 35,3594"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	Helsinki.

Historia

Viikki mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran mahdollisesti jo vuonna 1417[397]. Västervikbyssä oli vuonna 1540 kahdeksan talonpoikaa (Botwid Hinriksson, Lasse Pärsson, Clemet Pärsson, Jacop Bäntsson, Henrik Henriksson, Erik Philpusson, Anders Pärsson, Simon Nilsson), jotka maksoivat yhteensä kaksi täysveroa[398]. Kylän kahdeksasta veronmaksajasta oli vuonna 1547 viisi ulkokylänmiehiä (63 % veronmaksajista/50 % kylän täysveroluvusta)[399]. Västervikby häviää vuonna 1550 tapahtuneen Viikin latokartanon perustamisen myötä. Vielä vuonna 1593 mainitaan kuitenkin neljä Viikin latokartanon alla ollutta Västervikin savua.[400]

Kartta: Västervikbyn mahdollinen sijaintialue Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Västervikbyn mahdollinen sijaintialue on kuvattu Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalle Viikin latokartanon kartalle[401]. Kartalle on merkitty Latokartano ja useita torppia. Seuraava kartta Viikistä on vuodelta 1781[402]. Kartanon ja Pornaisten niemen tilojen ohella Viikin alueella sijaitsivat Jorfsin, Lattilan, Bronäsin, Vikbackan, Mattin, Mäckilän, Bäckvikin, Saltbergsin, Sanbackan, Hästhaga uddin, Hakalan ja Brackvikin torpat.

[397] FMU 1492, REA 368. *"Jop Wir/Wic."*
[398] KA 2920, s. 5-6. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään kolme savua.
[399] KA 2961, s. 2. Jop Bentsson/Åggelby, Henrik Henriksson/Sonaby malm, Erich Philpusson/Brändö, Anders Persson/Degerö tai Gumtäktby?, Simon Nilsson /Sandhamn.
[400] Hausen 1920; KA 3462, f. 173.
[401] Forssel 1687.
[402] Westermark 1781.

Västervikbyn keskiaikaista paikkaa ei tunneta. Forsselin kartan peltojen perusteella voidaan tehdä varovaisia päätelmiä vanhojen tonttimaiden sijainneista. Suhteellisen hajallaan olevat pellot kertonevat siitä, että kylän talot ovat jakautuneet usealle tonttimaalle. Lännessä Hernepellontien ja -kujan alueella on luultavasti ollut tonttimaita. Paikalla oli vuonna 1687 samassa aitauksessa peltoryhmä, joka jakaantuu selvästi itä- ja länsiosaan. On mahdollista, että jompikumpi tai molemmat Nils Westermarkin vuoden 1781 kartalle[403] merkityt torpat ovat itse asiassa keskiaikaisen Vikbyn/Västervikbyn tontteja. Aitauksen keskivaiheilla sijainneen Stenbackan torpan vieressä oli vuonna 1781 ”*Vikåkren*”. Aitauksen länsipäässä oli puolestaan Vikbacka torp.

Lars Forsselin kartalle merkittyjen peltojen määrän ja jakaantumisen perusteella on myös ilmeistä, että nykyisellä Pornaistenniemellä (”Bårnäs”) on ollut vanha tonttimaa. Paikalla tiedetään olleen 1690-luvulla neljä torppaa[404]. Saman verran torppia oli olemassa Nils Westermarkin kartoittaessa Viikin latokartanon vuonna 1781. Borgnäsin asutushistoria saattaa ulottua keskiajan puolelle. Jo vuonna 1552 mainitaan ”*enn engh vidh Helzighe ffors benempndh Borghness*”[405]. Näyttäisi mahdolliselta, että Pornaistenniemellä olisi ollut Vikbyn/Västervikbyn osa. Niemen nimi saattaa viitata paikalla tai lähistöllä olleen linnoitteiseen[406].

Kuvaus

Västervikbyn mahdollinen sijaintipaikka on nykyään tiiviisti rakennettua teollisuusaluetta. Myös Pornaisten niemellä sijainnut 1600- ja 1700-lukujen asutus (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000019215) on kadonnut uudemman rakennustoiminnan seurauksena.

---

403 Westermark 1781.
404 SAY.
405 KA 3006, s. 4
406 Granlund 1956, s. 234.

Pornaistenniemen 1600- ja 1700-lukujen asutusaluetta nykyään. (218119:2) Kuva: V.-P. Suhonen,

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368; KA 2920, s. 5-6; KA 2961, s. 2; KA 3006, s. 4; KA 3462, f. 173.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218049: 1, 218119: 1-2

Kohde 72 Åggelby (Oulunkylä) Mickels Betars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001708)

Åggelbyn kylän tyhjentynyttä itäosaa. (218120:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Åggelby (Oulunkylä)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6679602 I: 387655 P (YKJ): 6682407 I (YKJ): 3387780 Lat (ETRS89/WGS84): 60,23762002° Lon (ETRS89/WGS84): 24,97106219° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14,2572' Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58,2637' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 15,4321" Lon (ETRS89/WGS84): 24° 58' 15,8239"		
Paikannustarkk:	10-100m		
Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Ei määritelty

Historia

Kartta: Samuel Broteruksen Åggelbystä vuonna 1699 laatima kartta. Oikealla olevien Mickelsin ja Betarsin tontit ovat autioina (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Åggelby mainintaan mahdollisesti historiallisissa lähteissä vuonna 1515[407]. Åggelbyn nimen alkuperää ei ole kyetty määrittämään, taustalla voi olla joko suomen- tai ruotsinkielinen sana[408]. Kylässä oli vuonna 1540 16 veronmaksajaa (Michel Philpusson, Henrich Jönsson, Staffan Sigfredsson, Erik Jönsson, Knut Larson, Jöns Nilsson, Simon Matsson, Jacob Bäntsson, Michel Pärsson, Ol. Andersson, Pär Jönsson, Clemet Matsson, Philpus Jönson, Matts Michelson, Morten Hinderson, Per Andersson), jotka maksoivat yhteensä 4 5/6 täysveroa[409]. Porvoon vuoden 1547 maakirjan mukaan kylässä oli peräti kymmenen ulkokylänmiestä (63 % veronmaksajista/ 41 % täysveroista)[410]. Kylässä oli vuonna 1556 11 talonpoikaa ja yksi ulkokylänmies[411]. Eteläisen osakylän Kottbyn talonpojat ovat ilmeisesti laskettu 1540-luvulla ulkokylänmiehiksi. Vuonna 1556 heidät on katsottu Åggelbyn talonpojiksi.

---

[407] Kerkkonen 1965, s. 167. *"Ouwelbuw."*
[408] Kepsu 2005, s. 190.
[409] KA 2920, s. 21–25. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 72) on merkitty kylään kuusi savua.
[410] KA 2961, s. 8-9. Erich Jönsson/Staffansby, Simom Matsson/Forsby, Michill Persson/Forsby, Oluff Andersson/meileby, Per Jönsson/?, Clemet Mattson/Forsby, Philpus Jönsson/Sonaby malm, Mats Michilsson/Östervikby, Morthen Hindersson/Sonaby malm, Per Andersson/Östervikby.
[411] KA 3045, s. 32–33.

Åggelbyn vanhin kartta on vuodelta 1699[412]. Kylässä oli tuolloin viisi taloa (A Mickels/Zakarias Coliander, B Britas/Zakarias Coliander, C Månsas/Erich Mattsson, D Petas/Mårten Matsson, E Jäppas/Anders Matsson) samalla tonttimaalla. Kylän alueella oli myös Kottbyn säteri.

Kuvaus

Kylän itäosassa sijainneet Mickelsin ja Betarsin tontit ovat autioituneet 1900-luvulla. Tontit rajautuvat lännessä Mikkolantiehen, pohjoisessa ulkoilupolkuun, idässä niittyyn ja etelässä Oulunkylän kuntoutussairaalaan. Paikka on nykyään umpeenkasvanutta ryteikköistä metsää. Vaikka havaintomahdollisuudet olivat runsaan aluskasvillisuuden vuoksi inventoinnin aikana huonot, havaittiin alueella mahdollisia rakennuksen ja uunien pohjia. Pääosa rakennuksista sijoittuu tonttien käytön loppuvaiheeseen 1800- ja 1900-luvuille. Pohjoisessa on itä-länsisuuntainen kuja, jonka vierellä pohjoisessa on suuri 1900-luvulla puretun rakennuksen perustus. Tonttien tyhjentymisen jälkeen alueelle on luultavasti tuotu täytemaata, ja se vaikuttaa luonteeltaan "jättömaalta".

Asiakirjalähteet

KA 2920, s. 21–25; KA 2961, s. 8-9; KA 3045, s. 32–33.

Karttalähteet

Broterus, Samuel 1699b: Charta uppå Ågelby i Helsings sochn och Bårgo Lähn. Affmätt Åhr 1699.

WebMusketti-kuvat

218120: 1

[412] Broterus 1699b.

Kohde 73 Östersundom Kartano (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010715)

Östersundomin kartanon päärakennus keväällä 2007. (218121:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Östersundom kartano	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6681576 I: 399971 P (YKJ): 6684382 I (YKJ): 3400101 Lat (ETRS89/WGS84): 60,25854827° Lon (ETRS89/WGS84): 25,19237418° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 30,7738" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11' 32,5471"		
Paikannustarkk:	< 10 m		
Peruskartta:	204307	**Perusk. nimi:**	

Historia

Östersundom ilmaantuu lähteisiin vuonna 1442, jolloin eräässä asiakirjassa esiintyy ”*Sigurdher i sundhon Östen*”. Sundom perustuu nimitykseen sund, salmi. Om-pääte selittyy alkuperäiseksi asukasnimitykseksi, salmelainen[413]. Erään 1600-luvun kopiona säilyneen vuoden 1347 asiakirjan mukaan Östersundomin nimi olisi alun perin ollut Heldersby[414].

Samassa vuoden 1442 asiakirjassa mainitaan myös ”*Olaff fant j Sundhom*”[415]. Lisänimi fant tarkoittaa palvelijaa tai lähettiä[416]. Olof Fant on mahdollisesti asunut Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluettelossa Kärrbyn ja Sundomin välissä mainitussa Fansbyssä[417]. Fansby esiintyy verolähteissä satunnaisesti vuosien 1548–1568 aikana[418].

Porvoon läänin vuoden 1540 maakirjaan on merkitty Östersundomiin 16 talonpoikaa (Matz Jönsson, Henrik Jönsson, Henrik Matsson, Anders Jönsson, Henrik Nilsson, Pär Persson, Per Nilsson, Pelle Persson, Jöns Andersson, Anders Olsson, Per Heinrichson, Christoff Olsson, Matz Henrichsson, Morten Andersson, Bänth Persson, Hans Jönsson), jotka maksoivat yhteensä 8 1/3 täysveroa[419]. Vertaamalla maakirjaa edellä mainittuun Porvoon läänin vuoden 1548 kymmenysluetteloon selviää, että talonpojista Jöns Andersson, Henrik Matsson ja Anders Olsson ovat asuneet Fansbyssä. Helsingin voutikunnan vuoden 1556 tili- ja maakirjaan on merkitty Östersundomiin 14 veronmaksajaa[420].

Tataarien Helsingin seudulle vuonna 1577 tekemän hyökkäyksen yhteydessä Östersundomin kylässä poltettiin 13 tilaa. Nämä tilat olivat 1500- ja 1600-lukujen vaihteeseen saavuttaessa yhtä lukuun ottamatta jälleen veronmaksukykyisiä. Tilanne kuitenkin huononi pian, ja kylässä oli vuonna 1603 autiona peräti kymmenen tilaa. Taantumasta tuli pysyvä. Kun Östersundom lahjoitettiin vuonna 1624 Henrik von Hofvenille, oli autiotilojen määrä kylässä 11 ja ainoastaan Fants, Lass-Bengts ja Skräddars maksoivat veroa. Lisäksi Krogars ja Malms nousivat muutaman vuoden kuluttua veronmaksukyvyttömyydestä. Loput yhdeksän tilaa yhdistettiin säteriksi ja niistä muodostui Östersundomin kartanon perusta.[421]

Östersundomin tonttimaat tarkastettiin Sipoon historiallisen ajan muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007[422]. Kylään kuuluneet tonttimaat ovat edelleen käytössä. Lass Bengtsin ja Skepparsin tonttimaiden välissä on tyhjä, rakentamaton alue, jolla näkyy kolme uunin pohjaa. Rakennusten kivijalat eivät sen sijaan erotu selvästi.

---

[413] Kepsu 2005, s, 185.
[414] FMU 540.
[415] Nyberg 1931, s. 42, 338.
[416] Granlund 1956, s. 133.
[417] KA 2969, s. 28–29.
[418] Hausen 1920.
[419] KA 2920,s. 139–147. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 82) on merkitty kylään kymmenen savua.
[420] KA 3045, s. 73.
[421] SAY; Kuvaja-Rantanen 1994, s. 17.
[422] Suhonen 2007.

Östersundomin vanhin kartta on vuodelta 1690[423]. Östersundomin kylän talot olivat 1600-luvun lopulla jakaantuneena kuudelle erilliselle tonttimaalle: 1) Kartano; 2) Fants; 3) Krogars; 4) Lassbengts; 5) Malmas ja 6) Skeppars. Lars Forsselin kartalle on merkitty ainoastaan kartanon pellot. Muiden talon pellot näkyvät vuodelta 1781 peräisin olevassa Johan Bonejin laatimassa isojakokartassa[424].

[423] Forssel 1690.
[424] Bonej 1781.

Kartta: Östersundomin kylän eteläosan kantatilat vuonna 1781. (Karttalähde, Kansallisarkisto.)

Kuvaus

Kohde paikannettiin ja rajattiin Sipoon historiallisten muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007. Kohde tarkastettiin 7.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Kartanon paikka on pysynyt samankaltaisena 1700-luvulta asti. Kartanon kivirakennukset ovat raskasperustuksellisia. Rakennuksissa on myös kellareita. Mäen laella pihalla ja rakennusten väleissä saattaa olla jäljellä vanhoja kulttuurikerroksia. Jonkin matkaa kartanosta pohjoiseen on sekä 1700-luvun myllyn että torpan paikat.

Asiakirjalähteet

FMU 540, KA 2969, s. 28–29. KA 2920,s. 139–147. KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

WebMusketti-kuvat

218121: 1

Kohde 74 Östersundom Krogars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010717)

Östersundomin Krogars keväällä 2007. (218122:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östersundom Krogars	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6680899 I: 399631
P (YKJ): 6683704 I (YKJ): 3399760
Lat (ETRS89/WGS84): 60,25238883° Lon (ETRS89/WGS84): 25,18656974°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 8,5998" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11' 11,6511"

Paikannustarkk: < 10 m

Peruskartta: 204307 **Perusk. nimi:**

Historia

Ks. kohde Östersundom kartano

Kuvaus

Kohde paikannettiin ja rajattiin Sipoon historiallisten muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007. Kohde tarkastettiin 7.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Krogarsin tonttimaan eteläpäässä on iso teollisuusrakennus. Maahan on kajottu voimakkaasti. Parkkipaikalle on tuotu täytemaata, -kiviä ja -soraa. Teollisuusrakennuksen ympärillä on rakennusten pohjia. Lännessä on melko uudelta vaikuttava kivijalka. Idässä on noin 9 x 9 metriä laaja uunillisen rakennuksen pohja. Uuni on noin 0,5 metriä korkea ja 2 x 2 metriä laaja.

Asiakirjalähteet

FMU 540; KA 2969, s. 28–29. KA 2920,s. 139–147. KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

WebMusketti-kuvat

218122: 1

Kohde 75 Östersundom Lass Bengst & Skeppars (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010718)

Autiotonttia syksyllä 2011. (218123:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östersundom Lass-Bengts Skeppars	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6681350 I: 399904
P (YKJ): 6684156 I (YKJ): 3400034
Lat (ETRS89/WGS84): 60,25650356° Lon (ETRS89/WGS84): 25,19127605°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15,3902' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11,4766'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 15' 23,4128" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 11' 28,5938"

Paikannustarkk: < 10 m

Peruskartta:	203407	**Perusk. nimi:**	

Historia

Ks. kohde Östersundom kartano

Kuvaus

Kohde paikannettiin ja rajattiin Sipoon historiallisten muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007. Kohde tarkastettiin 7.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Molemmat tonttimaat ovat pysyneet käytössä nykyaikaan saakka. Kummallakin tontilla on kevytrakenteisia vanhoja rakennuksia. Rakennukset ovat tonttien parhailla paikoilla. Rakennusten väleissä on kuitenkin tutkimuksen kannalta mielenkiintoisia rakentamattomia alueita.

Tonttimaiden välissä on tyhjä, rakentamaton alue, joka ulottuu rinteelle etelään. Tien eteläpuolella olevalla niityllä on ainakin kolmen uunin paikat. Rakennusten kivijalat eivät erotu selvästi. Tien pohjoispuolella on vesakoitunut metsikkö. Aluskasvillisuutta on runsaasti. Alueella on useita kuoppia sekä noin 0,5 metriä halkaisijaltaan oleva pohjakaavaltaan pyöreähkö ja noin metrin korkea kumpare (=uuni?). Kivijalkaa tai terassia ei erotu.

Asiakirjalähteet

FMU 540; KA 2969, s. 28–29. KA 2920,s. 139–147. KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

WebMusketti-kuvat

218123: 1

Kohde 76 Östersundom Fantsby, Fants Malms (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000010716)

Tonttimaata keväällä 2007. (218124:1) Kuva. V.-P. Suhonen

Nimi:	Östersundom-Fantsby Fants Malms	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6680580 I: 399429
P (YKJ): 6683385 I (YKJ): 3399558
Lat (ETRS89/WGS84): 60,24947612° Lon (ETRS89/WGS84): 25,18308087°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 14' 58,1140" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 10' 59,0911"

Paikannustarkk: < 10 m

Peruskartta: 204307 **Perusk. nimi:**

Historia

Ks. kohde Östersundom kartano

Kuvaus

Kohde paikannettiin ja rajattiin Sipoon historiallisten muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä vuonna 2007. Kohde tarkastettiin 7.10.2011 ja tilanteen todettiin säilyneen ennallaan.

Vanhaan Östersundomin kylään kuuluneiden Fantsin ja Malmsin talojen tonttimaa on pysynyt käytössä nykyaikaan saakka. Tontti on omakotitaloistunut ja menettänyt lähes täysin alkuperäisen ilmeensä. Vanhoista pihapiireistä on jäljellä enää pieniä katkelmia. Tien itä-/pohjoispuolisella rinteellä on uudempia omakotitaloja ja voimakkaampaa maankäyttöä; pengerryksiä jne. Tontin länsi-eteläpuolella on hiukan vanhempaa rakennuskantaa. Tien länsipuolella on laajoja rakentamattomia piha-alueita, joiden alueella voi olla vanhoja kulttuurikerroksia.

Nykyisen kappelin vierellä lännessä ja pohjoisessa on tasainen vanhaksi tontiksi sopiva paikka. Parkkipaikan aluetta on luultavasti muokattu voimakkaasti.

Asiakirjalähteet

FMU 540; KA 2969, s. 28–29. KA 2920,s. 139–147. KA 3045, s. 73.

Karttalähteet

Forssel, Lars 1690: Geometrisk afritnings på Östersundoms by. MH B43a 11/1-2.

Bonej, Johan 1781: Charta öfver Östersundom byss ägor uti Sundom Capelle och Sibbo socken Borgå härad Nylands län afmätte år 1781. MH B43 a 11/7-8.

WebMusketti-kuvat

218124: 1

Kohde 77 Östervikby (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000001690)

Östervikby on mahdollisesti sijainnut mahdollisesti Viikin kartanon kohdalla. (218118:1)Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Östervikby (Viikki)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty

Koordinaatit: P: 6678334 I: 389865
P (YKJ): 6681138 I (YKJ): 3389991
Lat (ETRS89/WGS84): 60,22684546° Lon (ETRS89/WGS84): 25,01163578°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,6107' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,6981'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 36,6437" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 41,8888"

Paikannustarkk: 10-100m

Peruskartta:	204304	**Perusk. nimi:**	Vantaa

Historia

Viikki mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran mahdollisesti jo vuonna 1417[425]. Östervikby ilmestyy lähteisiin vuonna 1513[426]. Östervikbyssä oli vuonna 1543 12 talonpoikaa (Mats Olsson, Henrik Pärsson, Pär Andersson, Olof Mårthensson, Mats Mickelson, Knut Larsson, Clemet Pärsson, Nils Pärsson, Henrik Henriksson, Lasse Pärsson, Mats Olsson, Mickel Philpusson), jotka maksoivat yhteensä viisi täysveroa[427]. Porvoon läänin vuoden 1547 maakirjan mukaan näistä talonpojista kuusi oli ns. ulkokylänmiehiä (50 % veronmaksajista/ 40 % kylän täysveroista) [428]. Kylän tyhjeneminen oli siis mahdollisesti alkanut jo ennen kuin se joutui Viikin latokartanon alle vuonna 1550 ja katosi ajan kuluessa lopullisesti. Vielä vuonna 1593 mainitaan kuitenkin neljä Viikin latokartanon alla olevaa Östervikin savua[429].

Kartta: Östervikbyn mahdollinen sijaintialue Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalla kartalla. (Karttalähde: Kansallisarkisto.)

Östervikbyn mahdollinen sijaintialue on kuvattu Lars Forsselin vuonna 1687 laatimalle Viikin latokartanon kartalle[430]. Kartalle on merkitty Latokartano ja useita torppia. Seuraava kartta Viikistä on vuodelta 1781[431]. Östervikbyn keskiaikaista paikkaa ei tunneta. Forsselin kartan peltojen perusteella on mahdollista tehdä varovaisia päätelmiä vanhojen tonttimaiden sijainneista. Viikin Latokartanon tienoo nykyisen Viikinkaaren länsipäässä sopisi jokseenkin hyvin Östervikbyn paikaksi. Latokartano ja sen pohjoispuolinen torppa

[425] FMU 1492, REA 368.
[426] Kepsu 2005, s. 179; Kerkkonen 1965, s. 167. ”*Österwijkbuw.*”
[427] KA 2920, s. 2-5. Viipurin ja Porvoon läänien vuoden 1545 savuluetteloon (KA 5006, s. 71) on merkitty kylään kuusi savua.
[428] KA 2961, s. 1-2.
[429] Hausen 1920; KA 3462, s. 173.
[430] Forssel 1687.
[431] Westermark 1781.

olivat vuonna 1687 selvästi peltojen keskellä. Latokartanon viereinen mäki oli vielä vuonna 1846 (bybacken)[432].

Kuvaus

Viikin Latokartanon paikalla on nykyään Viikin kartano rakennuksineen. Kartanon päärakennus on peräisin 1830-luvulta. Kartanon eteläpuolella on puisto. Vaikka kartano on nykyään tiiviisti rakennetun Viikin tiedepuiston keskellä, se on säilyttänyt vanhan ilmeensä ja on mahdollista, että puistossa, talojen väleissä ja pihoilla on maan alla jäljellä vanhoja rakenteita ja kulttuurikerroksia.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218118: 1

[432] Kepsu 2005, s. 179.

Kohde 78 Östervikby 2 (Viikki)(muinaisjäännösrekisteritunnus 1000006100)

Östervikby autiotontti sijaitsee peltojen ympäröimällä mäellä. (218114:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östervikby 2 (Viikki)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	kylänpaikat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677640 I: 389688 P (YKJ): 6680444 I (YKJ): 3389813 Lat (ETRS89/WGS84): 60,22056993° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00882033° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,2342' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,5292' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 14,0518" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 31,7532"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	

Historia

Kohdetta ei ole merkitty käytettävissä olleille 1600–1900-luvun kartoille. Paikan topografia sopisi hyvin vanhalle kylätontille. Kyseessä voi olla myös karttojen katveeseen jäänyt lyhytaikainen torpan tai talon paikka.

Kuvaus

Rakennuksen pohja tonttimaalla. (218114:2) Kuva: V.-P. Suhonen

Tonttimaa sijaitsee peltojen ympäröimän kallionmäen koillisrinteellä sekametsässä. Inventointiajankohtana havaintomahdollisuudet olivat aluskasvillisuuden ja puista pudonneiden lehtien vuoksi huonot. Alueen koillispäässä ulkoiluteiden vierellä on rinteellä terassi, jonka päällä on kivijalka (n. 12 x 12 m), johon liittyy kaksi uuninpohjaa. Rakennuksen viereltä luoteeseen rinnettä ylös suuntautuva polku, jonka vierellä on viisi mahdollista uunin pohjaa (kaikki n. 3-4 x 2 m laajoja), joista neljä on pareittain (ks. liite 2, s. 48). Lisäksi ainakin yksi mahdollinen uunin pohja on myös lounaassa olevassa metsikössä. Kohde vaikuttaa luonteeltaan vanhalta. Alueelle tehtiin inventoinnin aikana kolme koepistoa ajoittavien esinelöytöjen toivossa. Esineitä ei kuitenkaan löydetty; ainoastaan palanutta savea. Jokaisessa koekuopassa oli pintamaan alla kiviä ja likaista sekoittunutta hiekkaa.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218114: 1

Kohde 79 Östervikby Bex torp (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017303)

Rinteellä oleva kuopanne, jonka vierellä on mahdollinen uunipohja. (218116:1) Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östervikby Bex torp (Viikki)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	mahdollinen muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	1700-luku

Koordinaatit: P: 6677088 I: 390561
P (YKJ): 6679892 I (YKJ): 3390687
Lat (ETRS89/WGS84): 60,21585195° Lon (ETRS89/WGS84): 25,02486539°
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12,9511' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1,4919'
Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 57,0670" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 1' 29,5154"

Paikannustarkk: 10 - 100 m

Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	

Historia

Vuoden 1781 kartalle merkitty torpan paikka[433].

Kuvaus

Bexin torpasta ei havaittu jäännöksiä inventoinnin aikana. Jonkin matkaa oletetusta torpan paikasta etelään oli kallion juurella etelässä kuoppa (halk. noin, 3 m), jonka vierellä oli mahdollinen uuninkumpare (2 x 3 m). Kuopasta kaakkoon on ulkoilupolun itäpuolella olevalla niityllä toinen mahdollinen uunin pohja.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218116: 1

[433] Westermark 1781.

Kohde 80 Östervikby Hakala (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000017302)

Mahdollinen uunin pohja. (218117:1)Kuva: V.-P. Suhonen

Nimi:	Östervikby Hakala (Viikki)	**Kunta:**	Helsinki
Muut nimet:	Viikin latokartanon torppa		
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	1700-luku
Koordinaatit:	P: 6677197 I: 389728 P (YKJ): 6680001 I (YKJ): 3389853 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21660548° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00978284° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 12' 59,7797" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 35,2182"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	

Historia

Vuoden 1781 kartalle merkitty torpan paikka.

Kuvaus

Hakalan torppa sijaitsee ryteikköisessä metsikössä kahden ulkoilupolun välissä, Hästhaga uddsin torpan eteläpuolella. Runsaan aluskasvillisuuden vuoksi havaintomahdollisuudet olivat inventointiajankohtana erittäin huonot. Metsässä on kuitenkin kaksi selvää rakennetta. Lännessä tien vierellä on noin 5 x 12 metriä laaja rakennuksen pohja, johon liittyy uunin pohja. Rakennuksen pohjasta kaakkoon on erillinen noin 2 x 3 metriä laaja mahdollinen uunin pohja. Torpan tontti on luultavasti jatkunut läntisemmän ulkoilupolun toiselle puolelle.

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218117: 1

Kohde 81 Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki) (muinaisjäännösrekisteritunnus 1000006566)

Metsässä oleva rakennuksen pohja. (218115:1) Kuva: V.-P. Suhonen.

Nimi:	Östervikby Hästhaga udds torp (Viikki)	**Kunta:**	Helsinki
Laji:	kiinteä muinaisjäännös	**Vedenalainen:**	ei
Muinaisj.tyyppi:	asuinpaikat	**Tyypin tarkenne:**	torpat
Rauhoitusluokka:	2	**Lukumäärä:**	1
Ajoitus:	historiallinen	**Ajoitustarkenne:**	ei määritelty
Koordinaatit:	P: 6677434 I: 389626 P (YKJ): 6680238 I (YKJ): 3389751 Lat (ETRS89/WGS84): 60,21870459° Lon (ETRS89/WGS84): 25,00781417° Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13,1223' Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0,4689' Lat (ETRS89/WGS84): 60° 13' 7,3365" Lon (ETRS89/WGS84): 25° 0' 28,1310"		
Paikannustarkk:	10 - 100 m		
Peruskartta:	203406	**Perusk. nimi:**	

Historia

Paikalla on ollut vuonna 1781 Hästhaga udds torppa[434].

Kuvaus

Torppa sijaitsee Hakalanniemellä, kalliomäen loivalla etelärinteellä lehtipuuvaltaisessa ja melko avoimessa sekametsässä. Kohteen ohi kulkee ulkoilupolku. Inventointiajankohtana havaintomahdollisuuksia heikensivät maahan pudonneet lehdet. Alueella erottui kuitenkin selviä rakenteita. Polun vierellä lännessä on rakennuksen kivijalka (n. 15 x 15 m). Kivijalasta noin 15 metriä luoteeseen päin on uunin kumpare (4 x 4 m).

Asiakirjalähteet

FMU 1492, REA 368, KA 2920, s. 2-5, KA 2961, s. 1-2.

Karttalähteet

Forssel. Lars 1687: Geometrisk afritning öfver Wicks Ladugård belägna i Borgå Lähn och Helsing Sochn, afmätt 1687. MH B7 33/1-2.

Westermark, Nils 1781: Charta över Wiks Ladugårds egor, Belägne i Helsinge Sockn Borgå Härad och Nylands Län. afmätte år 1781 av Nils Westermark. MH B7 Helsingin kaup. 33/5-6.

WebMusketti-kuvat

218115: 1

[434] Westermark 1781.